

**Stichting DLO
Centrum voor Visserijonderzoek (CVO)**

**DLO-programma 406
Wettelijke Onderzoekstaken voor LNV
Visserijonderzoek**

voortgangsrapportage over 2006

CVO Rapport Nummer CVO 07.003

Drs. F. A. van Beek (edt)

Stichting DLO
Centrum voor Visserijonderzoek (CVO)
Postbus 68
1970 AB IJMUIDEN
Tel: 0255 564600
Fax: 0255 564644
Bezoekadres: Haringkade 1, IJmuiden

De Stichting DLO-
Centrum voor Visserijonderzoek
is geregistreerd in het
Handelsregister Gelderland
nr. 09098104
BTW nr. NL 8089.32.184.B01

Inhoud

Inleiding	6
I	Algemeen 8
II	De inhoudelijke rapportage over 2006 9
III	De financiële rapportage over 2006 17
IV	English Summary 21
V	Lijst met afkortingen 22
VI	Bijlage projectrapportages 2006 25
1	Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij..... 26
1.1	Algemeen 26
1.2	Onderdelen 26
1.2.1	Toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde zeevisbestanden 26
1.2.2	Toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde bestanden in het IJsselmeer 27
1.2.3	Advisering aan Directie Visserij en Europese Unie 27
1.2.3.1	ACFM (ICES) 28
1.2.3.2	Review groepen (ICES) 28
1.2.3.3	ACE (ICES) 28
1.2.3.4	STECF (EU) 29
1.2.3.5	STECF subgroepen (EU) 29
1.2.4	Diversen 30
1.2.5	Ondersteunende WOT 30
1.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties 31
1.4	Nota's 33
1.5	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties 35
1.6	Vergaderingen en werkgroepen 35
1.7	English summary 38
2	Marktbemonstering zeevisserij..... 39
2.1	Algemeen 39
2.2	Marktbemonstering platvis 39
2.3	Marktbemonstering rondvis 42
2.4	Bemonstering pelagische vis 43
2.4.1	Bemonstering overige soorten 45
2.5	Verzameling van gegevens van overige biologische data 46
2.6	Overige activiteiten 47
2.7	Rapporten, werkdocumenten en publicaties 48
2.8	Nota's 48
2.9	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties 48
2.10	English summary 49
3	Bestandsopnamen op zee 50
3.1	Algemeen 50
3.2	Onderdelen 50
3.2.1	Bestandsopnamen gericht op platvis 50
3.2.1.1	BTS 51
3.2.1.2	SNS 51
3.2.1.3	DFS 51
3.2.2	Makreel- en Horsmakreel eisureys 52
3.2.2.1	Westelijke (hors)makreel eisurey 52
3.2.2.2	Makreel eisurey in de Noordzee 52
3.2.3	Haring bestandsopnamen 52
3.2.3.1	Noordzee Echo Survey 52
3.2.3.2	Noordzee en Kanaal larvensurvey 52
3.2.3.3	Atlanto-scandische haring 53

3.2.4	Bestandsopnamen haring en rondvis (IBTS).....	53
3.2.5	Blauwe wijting survey	54
3.2.6	Coördinatie.....	54
3.2.7	Projectteam.....	54
3.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	54
3.4	Nota's	55
3.5	Verwante publicaties	56
3.6	Reisverslagen	56
3.7	Vergaderingen en werkgroepen.....	57
3.8	English summary.....	58
4	Monitoring bijvangsten	59
4.1	Algemeen	59
4.2	Discards boomkorvisserij	60
4.3	Discards pelagische visserij	61
4.4	Bijvangst zeezoogdieren in de pelagische visserij.....	61
4.5	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	62
4.6	Reisverslagen	62
4.7	Verwante publicaties	62
4.8	Vergaderingen en werkgroepen.....	63
4.9	English summary.....	63
5	Vis- en visserijonderzoek binnenwateren.....	64
5.1	Algemeen	64
5.2	Surveys IJsselmeer en Markermeer	64
5.3	Marktbemonstering IJsselmeer, Markermeer en Lauwersmeer en aanlandingsgegevens IJsselmeervisserij.....	65
5.4	Registratie Migrerende Vis IJsselmeer	66
5.5	Monitoring glasaal	66
5.6	Vergelijkende visserij Stern.....	66
5.7	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	66
5.8	Nota's	67
5.9	Verwante publicaties	67
5.10	Vergaderingen en werkgroepen.....	68
5.11	English summary.....	69
6	Visserijstatistiek	70
6.1	Algemeen	70
6.2	Kwadrantenstatistiek en database	71
6.3	Precisieniveaus	71
6.4	Overige activiteiten.....	71
6.5	Recreatieve visserij.....	71
6.6	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	72
6.7	Nota's	72
6.8	Vergaderingen en werkgroepen.....	72
6.9	English summary.....	73
7	Monitoring schelpdierbestanden	74
7.1	Algemeen	74
7.2	Bestandsopnamen mosselen.....	74
7.2.1	Bestandsopname voorjaar.....	74
7.2.2	Bestandsopname najaar.....	75
7.3	Bestandsopnamen kokkels	75
7.3.1	Inventarisatie van kokkels in het Deltagebied	75
7.3.2	Inventarisatie litorale kokkels Waddenzee	76
7.4	Japanse oesters.....	76
7.5	Bestandsopnamen mesheften	76
7.6	Vangststatistiek	77
7.7	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	77

7.8	Rapporten in Voorbereiding	77
7.9	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	78
7.10	Nota's en brieven	78
7.11	Vergaderingen en werkgroepen.....	78
7.12	English summary.....	79
8	Kenniscirculatie	80
8.1	Algemeen	80
8.2	Onderdelen	80
8.2.1	North Sea Commission Fisheries Partnership.....	80
8.2.2	Regionale Adviesraad.....	80
8.2.3	Tevredenheidsmeting	81
8.2.4	Publiekelijke toegankelijkheid van de onderzoeksresultaten	81
8.2.5	Toegankelijkheid van resultaten voor LNV	82
8.2.6	Kennisontwikkeling in internationaal verband.....	82
8.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	82
8.4	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	83
8.5	Nota's	83
8.6	overige producten	83
8.7	Vergaderingen en werkgroepen.....	84
8.8	English summary.....	85
9	Toetsing nieuwe aquatische soorten voor aquacultuur.....	86
9.1	Algemeen	86
9.2	Onderdelen	86
9.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	86
9.4	English summary.....	86
10	Vrije Ruimte.....	88
10.1	Algemeen	88
10.2	Onderdelen	88
10.2.1	Bestandsopname op mesheffen in de Nederlands kustzone	88
10.2.2	Evaluatie van een door de Noordzee RAC voorgesteld beheersplan voor schol en tong.....	88
10.2.3	Evaluatie van een door de EC voorgesteld beheersplan voor schol en tong	89
10.2.4	Aanvulling budget glasaalbemonstering	89
10.2.5	LNV vragen n.a.v. ICES adviezen	89
10.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	89
10.4	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	89
10.5	Vergaderingen en werkgroepen.....	90
10.6	English summary.....	91
11	Programma management 406	92
11.1	Algemeen	92
11.2	Onderdelen	92
11.2.1	Programma planning en verantwoording van WOT programma 406	92
11.2.2	DCR	92
11.2.3	RCM.....	93
11.2.4	PGCCDBS	93
11.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	94
11.4	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	94
11.5	Nota's	95
11.6	Vergaderingen en werkgroepen.....	96
11.7	English summary.....	97

Inleiding

In het WOT-programma 406 worden Wettelijke Onderzoeks Taken uitgevoerd die betrekking hebben op het beheer van de visserij en aquacultuur in Nederland. Het programma wordt uitgevoerd voor het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De inhoud van het programma is in 2004 bij de herijking door LNV opnieuw vastgesteld en de looptijd van het programma is verlengd tot 2009. Het programma is een voortzetting van WDT programma's 212 en 339. Dit rapport bevat de rapportage en verantwoording van de activiteiten in 2006.

Het onderzoek in het programma WOT 406 was in 2006 onderverdeeld in 9 kernprojecten. Ieder kernproject wordt door een projectleider worden aangestuurd. Deze projecten zijn onderverdeeld in een aantal op zichzelf staande deelprojecten die thematisch aan elkaar verwant zijn en die worden uitgevoerd onder leiding van deelprojectleiders. Daarnaast wordt de "coördinatie" van het programma als afzonderlijke project aangestuurd. Administratief worden de deelprojecten als afzonderlijk projecten beheerd.

Het WOT¹ visserijonderzoek is sinds 2002 ondergebracht bij het "Centrum voor Visserijonderzoek" ([CVO](#)). Deze WOT-unit is gestationeerd bij het Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies ([Wageningen IMARES](#)) in IJmuiden.

De uitvoering van de meeste onderzoeksprojecten is uitbesteed aan het IMARES met uitzondering van het project "Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij". Ook de coördinatie van het programma en het beheer van de vrije ruimte wordt door het CVO uitgevoerd. Het CVO heeft met het IMARES een overeenkomst aangegaan welke de kwaliteit, onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van het onderzoek, die conform het WOT-statuut is vereist, garanderen.

Het programma wordt gefinancierd uit een door LNV aan DLO hiervoor beschikbaar gestelde programmabudget. Onderdelen van het onderzoek, die extern zijn medegefinancierd, zijn altijd als afzonderlijke deelprojecten in de projecten ondergebracht.

In 2004 is het programma door LNV-DWK geëvalueerd. Bij deze herijking zijn de onderdelen van het programma geëvalueerd in het licht van hun wettelijk karakter. Naar aanleiding van deze evaluatie is er een uitvoeringsovereenkomst gemaakt voor de voortzetting van het programma in de periode 2005-2009. Een afwijking met de uitvoeringsovereenkomst is de monitoring van de bijvangst dolfijnachtigen in de visserij. Deze is later aan het programma toegevoegd naar aanleiding van tot stand komen van Europese wetgeving op dit gebied. In de werkafspraken behorende bij de uitvoeringsovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de

Kernprojecten WOT programma 406 in 2006	
1.	Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij
2.	Marktbemonstering zeevisserij
3.	Bestandsopnamen op zee
4.	Monitoring bijvangsten
5.	Vis- en visserijonderzoek Binnenwateren
6.	Visserijstatistiek
7.	Monitoring schelpdierbestanden
8.	Kenniscirculatie/Communicatie
9.	Vrije ruimte

¹ Naar aanleiding van de eisen, die door LNV worden gesteld, met betrekking tot de kwaliteit, onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van de uitvoering van WOT heeft DLO in 2001, op basis van een in 2001 met het Ministerie van LNV overeengekomen WOT-statuut, een aantal WOT-units opgericht. Deze WOT-units staan los van de contract-research-organisatie waarbij zij zijn ondergebracht. Het CVO is de WOT unit waar het "wettelijk visserijonderzoek" is ondergebracht.

financiering van het programma en de daarbij gekoppelde financiering van de kennisbasis die in stand wordt gehouden of ontwikkeld om de wettelijke taken te kunnen uitvoeren.

Voor de ontwikkeling van expertise en het in stand houden van de kennisinfrastructuur, die nodig is om het WOT programma in stand te houden, stelt LNV een afzonderlijk budget beschikbaar. Voor de aan dit programma gekoppelde kennisbasis wordt een afzonderlijke werkplan en voortgangsrapportage gemaakt.

Het format van deze voortgangsrapportage komt in grote lijnen overeen met het format gebruikt in voorgaande jaren. Het door DLO aangeleverde nieuwe format voor 2006 is specifiek gericht op de structuur van het BO-onderzoek en houdt onvoldoende rekening met de WOT structuur. Het sluit bovendien niet aan op het format voor het werkplan van 2006. Vergeleken met voorgaand jaar zijn in het hier gehanteerde format de tabellen met financiële informatie in de secties met de projectrapportages (bijlage) vervallen. Deze informatie wordt ook in het algemene deel van deze rapportage in de paragraaf met financiële informatie gegeven en uitgebreide details worden bovendien gegeven in het afzonderlijke Excel bestand dat bij deze rapportage hoort.

Naast de algemene voortgangsrapportage wordt in de bijlage van de afzonderlijke projecten een meer uitgebreid activiteitenverslag gegeven (bijdrage van de projectleiders). Op de inhoudelijke resultaten van de projecten wordt in de voortgangsrapportage in de regel niet ingegaan. Deze resultaten zijn vastgelegd in rapporten, werkdocumenten, wetenschappelijke publicaties en nota's. Resultaten van het onderzoek kunnen worden geraadpleegd op de website [KennisOnline](#) of op de websites van Wageningen IMARES en CVO.

Voor een aantal programmaonderdelen, waarin gevolg wordt gegeven aan de uitvoering van bepaalde EU verordeningen, zijn t.b.v. de EU tevens afzonderlijke werkplannen en voortgangsrapportages gemaakt.

De programmering en de voortgangsrapportage van het onderzoek komt tot stand in samenwerking met de begeleidingscommissie van het programma. Deze adviseert de Commissie van Toezicht m.b.t. het verlenen van goedkeuring voor de uitvoering van het programma. Beide commissies kwamen in 2006 twee maal bijeen voor de beoordeling van de voortgangsrapportage over het jaar 2005 en de planning van de onderzoeksprogrammering voor 2007.

I Algemeen

1. <u>Programmanummer</u>	406
2. <u>Titel</u>	Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek
3. <u>Werktitel</u>	Wettelijk Visserijonderzoek
4. <u>Programmaleider en trekkerinstituut/instelling</u>	Frans van Beek, Centrum voor Visserijonderzoek
5. <u>Uitvoerende instituten/instellingen</u>	Centrum voor Visserijonderzoek (CVO), Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies (Wageningen IMARES)
6. <u>Looptijd</u>	2005 t/m 2009
7. <u>Programmabudget</u>	zie Hoofdstuk III
8. <u>Karakter van het programma</u>	WOT programma gericht op het uitvoeren van Wettelijke Onderzoek Taken voor de Nederlandse Overheid die betrekking hebben op de visserij. Het programma omvat een aantal uiteenlopende onderzoek onderwerpen, met als gezamenlijk element een vereist zijn op grond van enigerlei wettelijke regeling en een daaruit voortvloeiende langjarige looptijd
9. <u>Potentiële gebruikers van de onderzoeksresultaten</u>	zie paragraaf II-3
10. <u>Samenstelling begeleidingscommissie in 2006</u>	Edwin Meeuwsen (LNV-DVIS, voorzitter/secretaris), Jan Olink (LNV-DK), Barbara Schoute (LNV-DVIS), Frans van de Berg (LNV-DVIS), Saskia de Mol van Otterloo (LNV-DVIS), Wilmar Remmelts (LNV-DN), Leon Lomans (LNV-DVIS, agendalid). Programmaleider/adviseur: Frans van Beek (CVO)
11. <u>Samenstelling van de Commissie van Toezicht in 2006</u>	Albert Vermuë (LNV-DVIS, voorzitter), Seppe Raaphorst (LNV-DN), Edwin Meeuwsen (LNV-DVIS, secretaris), Hans Gongrijp (LNV-DK) Programmaleider/adviseur: Frans van Beek (CVO)

II De inhoudelijke rapportage over 2006

1. De beleidsopgave(n) van LNV waaraan de programma-uitkomsten een bijdrage leveren

Visserij is een vorm van exploitatie van natuurlijke hulpbronnen. Deze bronnen zijn niet onuitputtelijk. Daarom is het voor een duurzame exploitatie noodzakelijk deze te beheersen en rekening te houden met de effecten van exploitatie op het ecosysteem waar deze bronnen een onderdeel van zijn. Een van de taken van LNV is het uitvoeren van het Europese visserij-beleid. Dit beleid wordt door de Europese Commissie voorbereid in samenwerking met de Lidstaten en door de Ministerraad vastgesteld. Voor de totstandkoming van het visserijbeleid worden wetenschappelijk adviezen geraadpleegd welke door visserijbiologen in internationaal verband worden gegeven. Daarnaast is de Nederlandse overheid verantwoordelijk voor het beheer van vis-, schaal- en schelpdierbestanden in nationale (binnen)wateren en de kwaliteit van de watergebieden waarin deze soorten voorkomen.

Het onderzoek in WOT programma 406 levert hieraan de nationale bijdrage. Het programma omvat een aantal uiteenlopende onderzoekstaken, met als belangrijkste gezamenlijk element dat zij voortvloeien uit voor de visserij van kracht zijnde internationale en nationale wettelijke regelingen. Zij vormen de basis voor de advisering ten behoeve van de beleidsvorming van het Nederlandse- en de Nederlandse inbreng in het Europese beleid op het gebied van het visstand- en waterbeheer.

2. De kennisvragen die aan de beleidsopgave(n) gekoppeld zijn en die worden beantwoord met de uitkomsten van het programma

In praktische zin kunnen de beleidsopgaven op het terrein van visstand- en waterbeheer worden gerangschikt onder 4 hoofdthema's: herstel van bestanden, duurzame exploitatie, aantasting habitat en bescherming van de biodiversiteit. De indeling in deze thema's is gelijk in alle gebieden - mariene systemen (zeevisbestanden en visserij), kustsystemen (schelpdieren) en binnenwater (IJsselmeer en Grote Rivieren) - waar door de overheid beleid wordt uitgevoerd.

De van de beleidsopgaven afgeleide kennisvragen zijn:

- het vaststellen van de huidige toestand en historische ontwikkeling de van de bestanden en systemen in deze gebieden;
- vaststellen van de invloed van de exploitatie op deze bestanden en systemen;
- en het aangeven van de mogelijkheden tot exploitatie voor de bestanden en beheer van de systemen binnen duurzame grenzen en binnen de condities die wettelijk zijn vastgelegd.

Het beantwoorden van deze kennisvragen maakt het mogelijk om adviezen te geven voor het beheer van de bestanden, de natuurlijke systemen waarin ze voorkomen en de visserij. Hiervoor worden in WOT-programma 406 gegevens verzameld en modellen ontwikkeld.

3. De beoogde doelgroep van het programma; wie benut de ontwikkelde kennis?

De primaire doelgroepen van het programma zijn het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Europese Unie welke verantwoordelijk is voor het Europese visserijbeleid. Het Europees visserijbeleid wordt vastgesteld door de Europese Commissie en de Ministerraad. De in dit programma verzamelde gegevens vormen samen met vergelijkbare informatie van de andere lidstaten de onderbouwing voor dit beleid. Daarnaast is het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, als nationaal waterbeheerder, een belanghebbende. De informatie is tevens van belang voor de visserijsector, nationaal georganiseerd in het Productschap Vis en internationaal in de Regionale Adviesraden (Noordzee RAC en pelagische RAC) die door de overheden in toenemende mate bij het visserijbeheer wordt betrokken (co-management)

4. De beoogde (tussen)resultaten zoals beschreven in het werkplan van 2006

- Uitvoeren van de Nederlandse bijdrage aan een internationaal monitorprogramma waarin gegevens worden verzameld over visbestanden in internationale wateren en de Nederlandse visserij op deze bestanden. De verzameling van de gegevens is essentieel om adviezen en ondersteuning aan het visserijbeleid te geven (uitvoering Europese regelgeving). De gegevens worden opgeslagen in een databank.
- Adviezen en ondersteuning aan het Ministerie van LNV inzake toestand en ontwikkeling van in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan, aanwezige populaties van commerciële en niet-commerciële vissoorten (communautair Visserijbeleid) en toelevering van de gegevens en beoordeling daarvan voor de Quality Status Rapporten (QSR).
- Bijdragen aan het tot stand komen van adviezen van de ICES aan de EU inzake het beheer van aquatische ecosystemen, inclusief het TAC- en Quota-beleid voor ruim honderd verschillende bestanden van commercieel belangrijke vissoorten in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan (communautair Visserijbeleid).
- Adviezen ter ondersteuning aan het Ministerie van LNV inzake toestand en ontwikkeling van in het IJsselmeer aanwezige populaties van commerciële en niet-commerciële vissoorten, inclusief adviezen inzake het visstandbeheer (Visserijbeleid IJsselmeer).
- Adviezen ter ondersteuning aan het Ministeries van LNV en V&W inzake toestand en ontwikkeling van de visstand in de grote rivieren, inclusief adviezen inzake het visstandbeheer.
- Adviezen ter ondersteuning aan het Ministerie van LNV inzake toestand en ontwikkeling van commerciële en niet-commerciële schelpdierbestanden in de Nederlandse Kustwateren ten behoeve van een verantwoorde exploitatie van delen van deze bestanden, rekening houdend met de vastgestelde reserveringen ten behoeve van relevant geachte vogelbestanden (Visserijbeleid Kustvisserij). Bovendien een inventarisatie van plaats en biomassa van schelpdieren in het litoraal en sublitoraal in verband met het trilaterale monitoringsprogramma als mede toelevering van de gegevens en beoordeling daarvan voor de Waddenzee QSR rapporten (uitvoering nationale regelgeving).
- Jaarlijkse rapportage van de omvang en ruimtelijke verspreiding van de bijvangst van walvisachtigen in de Nederlandse visserij.
- Verbetering van de technieken en strategieën van monitoringprogramma's, inclusief de kwaliteitsborging van de verkregen resultaten.
- Voorlichting van en communicatie met de betrokken sector en overige stakeholders.

5. De in 2006 daadwerkelijk bereikte (tussen)resultaten

In het algemeen is de planning, zoals beschreven in het programma ongewijzigd gerealiseerd. Voor een gedetailleerde omschrijving van de activiteiten, verwijzing naar resultaten en producten in 2006 wordt per project verwezen naar de bijlage in dit rapport.

- De inhoud van het internationale monitorprogramma is vastgelegd in de [toepassings-verordening: \(EG\) Nr. 1639/2001](#)² van de Commissie tot vaststelling van het communautaire minimumprogramma en uitgebreide programma voor gegevensverzameling in de visserijsector en tot vaststelling van de uitvoeringbepalingen voor [Verordening \(EG\) Nr. 1543/2000](#)³ van de Raad. Deze verordening is in 2004 gewijzigd door [Verordening: \(EG\) Nr. 1581/2004](#)⁴. De Nederlandse bijdragen aan dit monitorprogramma in 2005 zijn vastgelegd in een nationale werkplan dat aan de Commissie is aangeboden en is door de Commissie goedgekeurd. De biologische bemonsteringen, die in dit werkplan zijn aangegeven, zijn in WOT-programma 406 uitgevoerd. In 2006 is bovendien een werkplan voor 2007 en een verslag van de activiteiten over 2005 aan de Commissie aangeboden.
- In de verslagperiode werden adviezen en ondersteuning in de beleidsvorming aan het Ministerie van LNV inzake toestand en ontwikkeling van in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan, aanwezige bestanden van commerciële en niet-commerciële vissoorten gegeven. De toestandsbeoordelingen worden uitgevoerd in internationaal verband door ICES werkgroepen. De toestandsbeoordelingen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op een evaluatie van twee bronnen van informatie: aanlandings- en inspanningsgegevens van de internationale vloot en onafhankelijke waarnemingen aan boord van onderzoeksvaartuigen.
- In de verslagperiode werd in internationaal verband via ICES en STECF meegewerkt aan het tot stand komen van adviezen inzake het beheer van aquatische ecosystemen, inclusief het TAC- en Quota-beleid voor in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan aanwezige bestanden van commerciële vissoorten. De adviezen worden gezamenlijk met wetenschappers uit andere landen binnen het [Advisory Committee for Fisheries Management](#) (ACFM) en het [Advisory Committee on Ecosystems](#) (ACE) van ICES opgesteld.

Naast de advisering, die in ICES verband plaats vindt, werden adviezen uitbracht via het [Scientific, Technical, and Economic Committee for Fisheries](#) (STECF). Dit comité rapporteert rechtstreeks aan de Europese Commissie over onderwerpen die specifiek voor het Europese visserijbeleid van belang zijn. Dit comité wordt ondersteund door een aantal werkgroepen waaraan medewerking werd verleend.

Aan de Directie Visserij werd specifiek ondersteuning gegeven t.a.v. de beleidsvorming voor het beheer van het schol- en tongbestand in de Noordzee.

- De advisering, ter ondersteuning in de beleidsvorming aan het Ministerie van LNV over de toestand en ontwikkeling van in het IJsselmeer aanwezige populaties van commerciële en niet-commerciële vissoorten, was gericht op de exploitatie door visserij in het IJsselmeer. In de onderzoeksperiode zijn bestandsopnames gemaakt van alle

² Vo (EG) Nr. 1639/2001 van de Commissie tot vaststelling van het communautaire minimumprogramma en uitgebreide programma voor gegevensverzameling in de visserijsector en tot vaststelling van de uitvoeringbepalingen voor Verordening (EG) Nr. 1543/2000 van de Raad.

³ Vo (EG) Nr. 1543/2000 van de Raad tot instelling van een communautair kader voor het verzamelen en beheren van gegevens die essentieel zijn voor het gemeenschappelijk visserijbeleid

⁴ Vo (EG) nr. 1581/2004 van de Commissie van 27 augustus 2004 houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 1639/2001 tot vaststelling van het communautaire minimumprogramma en uitgebreide programma voor gegevensverzameling in de visserijsector en tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen voor Verordening (EG) nr. 1543/2000 van de Raad.

vissoorten in het IJsselmeer en Markermeer, die aan de adviezen ten grondslag liggen. Routinebemonsteringen met grote kuil voor schubvis en electrokor (voor aal) in het IJsselmeer werden in het najaar uitgevoerd.

Voor paling wordt al jaren een voortdurende afname van het bestand in heel Europa vastgesteld. Deze trend zet zich tot op heden voort. Naar aanleiding van eerder gegeven advies om drastische herstelmaatregelen te nemen zijn in 2005 op Europees niveau de eerste stappen gezet om tot een internationaal herstelplan te komen.

- Voor de advisering ter ondersteuning in de beleidsvorming van de overheid inzake toestand en ontwikkeling van de visstand in de grote rivieren en de kwaliteit van de watersystemen werd een bestandsopname uitgevoerd in de vroege en late winter in een aantal kerngebieden. Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van V&W, welke het onderzoek ook geheel financiert. Tussen LNV en V&W zijn afspraken gemaakt dat de gegevens en rapportages uit deze monitoring ook ter beschikking zullen worden gesteld aan LNV; zoals de gegevens en rapportages uit de (door LNV gefinancierde) IJsselmeermonitoring en de DFS ter beschikking worden gesteld aan V&W.

Gegevens werden verzameld in een monitorprogramma voor grensoverschrijdende bestanden van trekvis in de grote rivieren in de Nederlandse wateren, waaronder de zalmachtigen, die werden gemonitord via een opkoopregeling uit de bijvangsten van de beroepsvisserij in het IJsselmeer en middels de passieve monitoring op de grote rivieren. Het programma werd uitgevoerd in het kader van een internationaal herstelprogramma.

- Ter advisering en ter ondersteuning van het Ministerie van LNV inzake de beleidsvorming ten aanzien van een verantwoorde exploitatie van schelpdierbestanden in de Nederlandse kustwateren werden in de verslagperiode jaarlijks middels monitorprogramma's basisgegevens verzameld over de toestand en ontwikkeling van schelpdierbestanden (kokkel, mossel, mesheft en spisula) in de Waddenzee, de Oosterschelde, de Westerschelde en de Nederlandse kustzone. De resultaten zijn aan het Ministerie van LNV gerapporteerd ten behoeve van de uitvoering van het beleid zoals vastgelegd in de beleidsnota's. Mede op grond van de resultaten zijn vangstmogelijkheden voor de verschillende sectoren opgesteld.
- Ten behoeve van de kwaliteitsborging zijn de procedurebeschrijvingen geactualiseerd van de routinebemonsteringen die in het programma worden uitgevoerd. Deze worden, indien noodzakelijk, jaarlijks aangepast.
- In 2006 zijn de websites waarop activiteiten en resultaten van het programma kunnen worden geraadpleegd uitgebreid en geactualiseerd. De [KennisOnline](#) website is specifiek gericht op LNV. De informatie op [CVO-website](#) en Wageningen [IMARES-website](#) is gericht op het publiek. Bovendien is ten behoeve van het intranet van LNV informatie aangeboden waardoor de producten van dit programma kunnen worden geraadpleegd. Daarnaast werd door middel van een aantal artikelen in vakbladen de resultaten van een aantal onderzoeken en de adviezen nader toegelicht. De communicatie met de visserijsector is toegenomen door de instelling van de RACs. Vooral de plannen voor een beheersplan voor platvis in de Noordzee hebben tot extra onderzoek en overleg geleid.

6. Toelichting op afwijkingen tussen planning en realisatie en eventuele consequenties daarvan voor het werkplan 2007

Het programma is in 2006 vrijwel zonder wijzigingen uitgevoerd. De geplande vergelijkende visserij met de Stern is komen te vervallen omdat de Stern voorlopig in de vaart blijft.

Het aantal werkgroepen dat STECF ondersteund is jaarlijks aan sterke schommelingen onderhevig. Gedurende het jaar wordt het vergaderschema regelmatig overhoop gegooid. Het aantal vergaderingen in 2006 oversteeg de planning. Tevens werden door de EU een

aantal extra expert vergaderingen ingelast om adviezen in te winnen over toekomstige dataverzameling.

In de vrije ruimte zijn, op verzoek van LNV-DVIS, een aantal niet geplande activiteiten uitgevoerd. Deze worden gerapporteerd in het projectverslag in de bijlage van dit rapport. De belangrijkste niet geplande activiteiten hier zijn een bestandsopname langs de Nederlandse kust op mesheften (Ensis) en strandschelpen (Spisula), een inventarisatie van Japanse oesters in de Waddenzee en een evaluatie van een voorstel van de EC voor een beheersplan voor platvis in de Noordzee.

7. Communicatie van kennis en informatie naar de doelgroep en de benutting hiervan door de doelgroep

De kennisbenutting van de informatie verzameld in dit programma is aanzienlijk. De in dit programma verzamelde gegevens vormen, samen met soortelijke gegevens verzameld in andere Lidstaten, de basis voor het vaststellen van de vangstmogelijkheden (TAC en quota) van de visserij. De belangrijkste doelgroepen van dit programma zijn de Directie Visserij van LNV en de Europese Commissie welke verantwoordelijk zijn voor het beheer van de visserij. In recente jaren hebben stakeholders (vissers, NGO's) een toenemende verantwoordelijkheid gekregen in dit beheer. De stakeholders zijn internationaal georganiseerd in Regionale Advies Councils (RACs) welke de Europese Commissie adviseren. De resultaten, verzameld in dit programma, wordt dus ook beschikbaar gesteld aan deze belangengroepen.

De in dit Kennisoverdracht richting doelgroepen vindt hoofdzakelijk plaats door middel van advisering in de vorm van (inter)nationale rapporten, nota's, toelichting en presentaties. De verzamelde gegevens worden door de doelgroep, soms indirect, benut voor positiebepaling in het overleg met de EC en het vaststellen van beheersmaatregelen.

Ter verbetering van de toegankelijkheid van de onderzoeksresultaten zijn alle rapporten, die in het kader van dit project tot stand zijn gekomen elektronisch aangeleverd op een CD voor plaatsing op een site op intranet van LNV. De informatie is zo voor alle LNV-medewerkers toegankelijk. Op verzoek van LNV wordt de CD ook verstrekt aan het Productschap Vis. Ook wordt via de website [KennisOnline](#) informatie over het programma verstrekt. Deze website bevat informatie over alle LNV programma's die DLO voor LNV uitvoert en is publiekelijk toegankelijk.

Ten aanzien van het Europese visserijbeleid worden in internationaal verband adviezen gegeven door ICES en STECF waaraan via dit programma medewerking wordt gegeven. Deze adviezen zijn gebaseerd op het onderzoek dat in dit programma (en vergelijkbaar onderzoek in het buitenland) wordt uitgevoerd. Ze vormden in de afgelopen jaren de belangrijkste basis voor beheersvoorstellen (TAC's en quota, technische maatregelen) van de Europese Commissie aan de Ministerraad.

De gegevens, die in het kader van de Europese regelgeving in dit programma worden verzameld, kunnen op verzoek van de Europese Commissie, onder voorwaarden, tijdelijk aan derden beschikbaar worden gesteld.

In principe lenen gegevens, verzameld in het kader van het WOT programma of de daaruit voortvloeiende advisering, zich vaak niet voor publicatie in gerefereerde wetenschappelijke journaals. Waar mogelijk wordt er echter naar gestreefd onderzoeksresultaten in wetenschappelijke tijdschriften te publiceren. De verzamelde gegevens en kennis vormen tevens

belangrijke basisinformatie ten behoeve van LNV-onderzoek dat buiten dit programma valt.

8. Overige communicatie met de doelgroep van het programma

De belangrijkste doelgroep van dit programma is Directie Visserij waaraan het programma, door middel van advisering, ondersteuning verleend. De beleidsmedewerkers van deze Directie zijn over het algemeen betrokken bij het programma en zijn goed benaderbaar voor de onderzoekers. De beleidsmedewerkers schromen niet om contact op te nemen met de onderzoekers wanneer zij hulp nodig hebben. In de verslagperiode werd regelmatig overleg gevoerd tussen onderzoekers en beleidsmedewerkers over de actuele beleidsproblemen. Het overleg bood voor beide partijen de mogelijkheid de invulling van het onderzoek beter op de beleidsvragen aan te laten sluiten. Ook bood dit overleg vaak de mogelijkheid de beleidsvragen aan te scherpen. De mogelijkheid tot afstemming van de onderzoeksactiviteiten met de problemen, waarmee beleidsmedewerkers worden geconfronteerd, wordt door beide partijen op prijs gesteld.

Met betrekking tot de onder Europese verplichting uitgevoerde dataverzameling worden tussen de uitvoerende partijen, Wageningen IMARES, LEI en Directie Visserij, onderling contacten onderhouden via een afzonderlijk begeleidingscommissie die de nationale activiteiten t.b.v. Europa coördineert. De contacten met de overige lidstaten en met de Europese Commissie over de dataverzameling door Nederland vindt plaats via de nationale coördinator. Voor Nederland is dit Edwin Meeuwsen van LNV-DVIS. Regelmatig vergezellen onderzoekers beleidsmedewerkers bij overleg in Brussel.

9. De samenwerking met de begeleidingscommissie en Commissie van Toezicht

Gedurende de verslagperiode vond tweemaal overleg plaats tussen de Begeleidingscommissie en de programmaleider. Ook de Commissie van Toezicht kwam in 2006 tweemaal bijeen. Het overleg had betrekking de goedkeuring van het jaarverslag over het jaar 2005 en het werkplan voor 2007. Naar aanleiding van dit overleg is werkplan voor 2007 aangepast. Daarnaast vond met grote regelmaat *ad hoc* overleg plaats tussen de voorzitter van de Begeleidingscommissie en de programmaleider.

10. Coördinatie samenwerking tussen de bij het programma betrokken DLO-instituten

Naast het CVO en Wageningen IMARES zijn bij de uitvoering van het programma geen andere DLO-instituten betrokken. De samenwerking met andere instituten in Nederland is daarom vrij beperkt, ook mede door de geringe overlap van het onderzoeksterrein. Een intensieve samenwerking bestaat wel in grote mate met visserijonderzoeksinstituten in het buitenland.

Ten aanzien van de nationale visserijstatistiek en de coördinatie van de onderzoeksverplichtingen die voortvloeien uit de Europese regelgeving wordt met het LEI samengewerkt.

Ook wordt het LEI regelmatig betrokken bij het evalueren van de economische consequenties van de biologische adviezen.

11. Coördinatie en samenwerking met andere instellingen/organisaties

Bij visserijonderzoek wordt intensief samengewerkt met buitenlandse onderzoeksinstituten in Europa. Bestandsopnamen op zee worden veelal samen met andere landen uitgevoerd en gecoördineerd door de ICES. Ook de advisering met betrekking tot het beheer van de zee vindt internationaal via ICES plaats. De coördinatie van de bemonstering van de vangsten (aanvoer en discards) met de overige Lidstaten en derde landen wordt sinds 2004 door de Europese Commissie gestuurd. Hiervoor zijn Regionale Coördinatie Commissies (RCM) ingesteld. Hier zijn ook afspraken gemaakt voor het overnemen van bemonsteringsverplichtingen tussen de landen. Nederland participeerde in 2006 in de RCM Noordzee en de RCM Westelijke wateren.

Bij het onderzoek dat betrekking heeft op het beheer van binnenwateren en de zoetwatervisbestanden in Nederlandse wateren werd samengewerkt met het RIZA en RDIJ van het Ministerie van V&W.

12. Overige relevante informatie

De klanttevredenheid over het programma wordt o.a. gemeten via de beoordeling die de Begeleidingscommissie en de Commissie van Toezicht van het programma jaarlijks maakt in opdracht van LNV-DK. Zowel de werkplannen als uitvoering van het programma werden in voorgaande jaren als goed beoordeeld.

Het door LNV bij de EU ingediende werkplan voor de DCR in 2006 en de voortgangsrapportage over 2005 werden vrijwel ongewijzigd goedgekeurd. Er is nog geen commentaar ontvangen op het ingediende werkplan voor 2007. De uitvoering van onderdelen van de DCR maakt deel uit van dit programma. Ter voorbereiding van een wijziging van de DCR werden in 2005 en 2006 deelgenomen aan een aantal internationale expertgroepen

Wageningen IMARES en CVO beschikken over eigen kwaliteitssystemen en een eigen kwaliteitshandboeken op basis van de ISO 9001-2000 norm. In het voorjaar van 2006 vond een heraudit plaats door DNV (Det Norske Veritas). Het huidige certificaat is geldig tot maart 2007.

13. Geef een overzicht van afgesloten projecten in 2006

De meeste activiteiten, die in 2006 zijn uitgevoerd, worden in 2007 voortgezet.

Met betrekking tot het onderzoek in binnenwateren zijn tussen LNV en RWS afspraken gemaakt voor 2006 en later. LNV zal voortaan het IJsselmeeronderzoek in zijn geheel financieren zonder bijdrage van RWS. RWS financiert voortaan het onderzoek in de grote rivieren zonder bijdrage van LNV. Hierbij is afgesproken dat de gegevens en rapportages uit deze riviermonitoring ook ter beschikking zullen worden gesteld aan LNV; zoals de gegevens en rapportages uit de (door LNV gefinancierde) IJsselmeermonitoring en de DFS(Demersal Fish Survey)-monitoring ter beschikking worden gesteld aan V&W.

Het huidige contract met RWS over de bemonstering van de grote rivieren is in de loop van 2006 afgelopen. RWS heeft Wageningen IMARES gevraagd het onderzoek in 2007 voort te zetten totdat een nieuwe aanbesteding gereed is.

III De financiële rapportage over 2006

De beheersparagraaf omvat een gedetailleerde financiële verantwoording van de uitvoering van het programma in 2006 en zal worden aangeleverd in het excelformaat dat door DLO aan de programmaleider ter beschikking is gesteld.

De onderstaande tekst en tabellen in deze rubriek geven een samenvatting van deze rapportage. De financiële cijfers in de onderstaande tabellen hebben betrekking op de geboekte financiële omzet in 2006 en zijn afkomstig uit en in overeenstemming met het financiële jaaroverzicht van 2006 van Wageningen IMARES.

Na het definitieve sluiten van de boeken is in 2005 k€ 272 doorgeschoven naar 2006 (kolom f) en toegevoegd aan de vrije ruimte van het programma.

Programmabudget voor 2006	
programmabudget voor 2006	3,800
NAP gelden	
overboeking brief 06/IMA0352/LvH	10
doorschuif van 2005 naar 2006	272
KennisOnline korting	-9.5
totaal	4,072.5

Naast het programmabudget toegekend voor 2006 en de doorgeschoven ruimte vanuit 2005 is éénmalig een bedrag aan het programmabudget toegevoegd van k€ 10.0. Dit laatste bedrag is afkomstig van het BO-07-002 programma en is met instemming van LNV ingezet voor de kustsurvey op Ensis. Daarnaast is in 2006 een korting van k€ 9.5 op het programma toegepast als bijdrage voor de WUR breed ontwikkelde project: KennisOnline. Het totaal beschikbare onderzoeksbudget vanuit de LNV programmagelden in 2006 was k€ 4,073 (kolom g).

De oorspronkelijk geplande inzet uit het werkplan voor 2006 is k€ 4,037 (kolom h). In de loop van 2005 is k€ 3,969 vrijgegeven voor de uitvoering van de projecten (kolom i). Van de beschikbare vrije ruimte is 96,7 met toestemming van de begeleidingscommissie ingezet.

Kolom j geeft de gerealiseerde inzet per project in 2006. De gerealiseerde omzet (exclusief KennisOnline) is k€ 3,831. De niet gebruikte ruimte (kolom k) van k€ 241.0 is doorgeschoven naar 2007. De niet gealloceerde doorschuif zal aan het programmabudget van 2007 worden toegevoegd. Bijgaand kader geeft een specificatie van de doorschuif naar 2007. Slechts k€ 107 van de doorschuif kan als NUTO worden geclassificeerd. De overige doorschuif betreft betalingsverplichtingen of afgesproken spaarbedragen.

De totale omzet van het programma in 2006 inclusief KennisOnline bedroeg k€ 3,841

Doorgeschoven naar 2007	
doorgeschoven met bestemming (spaarbedrag makreel eisurvey zie werkplan 2007)	110.6
doorgeschoven met bestemming (nog te betalen rekening ORACLE)	8.0
doorgeschoven met bestemming (rapportage pilot recreatieve vangsten kabeljauw)	15.0
doorgeschoven zonder bestemming (prognose Werkplan 2007)	52.0
doorgeschoven zonder bestemming (wordt extra toegevoegd aan de vrije ruimte voor 2007)	55.2
totaal	241.0

In 2006 vond geen contrafinanciering plaats.

De kostenrapportage is exclusief de kosten van de onderzoeksvaartuigen welke door LNV voor het WOT onderzoek beschikbaar worden gesteld. De bestandsopnamen schelpdieren werden deels met gecharterde bedrijfsvaartuigen uitgevoerd.

Een deel van de kosten, die betrekking hebben op een deel van in de WOT programma verzamelde gegevens, kunnen door de Lidstaten bij de EU worden teruggevorderd. Ook kunnen de Lidstaten een deel van de scheepskosten terugvorderen. Het door LNV terug te vorderen bedrag is gebonden aan een maximum dat de EC heeft vastgesteld na goedkeuring van het door LNV ingediende werkplan. Het maximaal aan Nederland te vergoeden bedrag is voor 2006 vastgesteld op 1,666 k€⁵.

⁵ BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE van 28 april 2006 inzake de subsidieerbaarheid van de uitgaven die sommige lidstaten in 2006 zullen verrichten voor het verzamelen en beheren van gegevens die essentieel zijn voor het gemeenschappelijk visserijbeleid (Kennisgeving geschied onder nummer C(2006) 1704)

Gerealiseerde LNV omzet in 2006 (in Euro x 1000):

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
Projectnr.	Project titel	Projectleider en instituut	start jaar	eind jaar	Door- geschoven uit budget 2005	Beschikbaar in 2006	Geplande inzet uit werkplan 2006	Vrijgegeven gedurende 2006	Gerealiseerde inzet vanuit programma- gelden	Doorge- schoven naar 2007
406 43912090	Toestandsbeoordeling en beleidsadvisering zeevisserij	drs. F.A van Beek CVO	2005	2009			425,514	435,514	435,514	
406 43912100	Marktbemonstering zeevisserij	ing. S.W. Verver, CVO	2005	2009	11,300	11,300	735,265	735,265	735,265	
406 43912110	Bestandsopnamen op zee	dr. H.J.L Heessen IMARES	2005	2009	26,006	26,006	1,183,702	1,099,145	1069,096	110,600
406-43912130	Monitoring bijvangsten	ir. O.A. van Keeken IMARES	2005	2009			546,963	546,963	493,884	
406-43912120	Vis- en visserijonderzoek binnenwateren	dr. R. Hille Ris Lambers, IMARES	2005	2009	40,800	40,800	384,427	349,427	349,427	
406-43912131	Visserijstatistiek	ing. S.W. Verver CVO	2005	2009	41,850	41,850	123,550	123,550	79,983	23,000
406-43912080	Monitoring schelpdierbestanden	dr. P.C. Goudswaard, IMARES	2005	2009			348,512	393,512	393,512	
406-43912091	Kenniscirculatie en Communidatie	E.G. Visser, IMARES	2005	2009			82,190	72,190	72,190	
406-43912170	vrije ruimte	drs. F.A van Beek CVO	2005	2009			90,438	96,656	96,656	
406-43912231	Toetsing aquatische organismen	H. van der Mheen IMARES	2006	2009			12,373	12,373	1,944	
406-43912150	Coördinatie programmaleider	drs. F.A van Beek CVO	2005	2009			103,964	103,964	103,964	
	doorgeschoven zonder bestemming				152,000	152,000				107,421
vaststelling programmabudget (brief (TRCDK-DH/05/3278)			programmabudget			3,800,000				
toegekende NAP gelden (geen)			programmabudget							
toegevoegd aan programmabudget voor 2006 (brief : 06/IMA0352/LvH)			programmabudget			10,000				
KennisOnline (e-mail Ammerlaan 23-03-2006 Excel attachment programmagelden)			programmakorting			-9,500				
Totaal					271,956	4,072,456	4,036,898	3,968,559	3,831,435	241,021

Rapporten en referenties

- Beek, F.A. van 2005. DLO-programma 406. Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek. werkplan 2006.
Rapport Nummer: CVO 05.007
- DWK 2004, Uitvoeringsovereenkomst betreffende de uitvoering van Wettelijke onderzoekstaken voor Visserijonderzoek door het Centrum voor Visserijonderzoek (CVO) te IJmuiden
- DWK 2004, Werkafspraken behorende bij Uitvoeringsovereenkomst DLO, WOT CVO/LNV
- EU 2000. Verordening (EG)Nr.1543/2000 van de raad van 29 juni 2000 tot instelling van een communautair kader voor het verzamelen en beheren van gegevens die essentieel zijn voor het gemeenschappelijk visserijbeleid
- EU 2001. Verordening (EG) Nr. 1639/2001 van de commissie van 25 juli 2001 tot vaststelling van het communautaire minimumprogramma en uitgebreide programma voor gegevensverzameling in de visserijsector en tot vaststelling van de uitvoeringsbepalingen voor Verordening (EG) nr. 1543/2000 van de Raad
- EU 2004. Verordening (EG) nr. 1581/2004 van de Commissie van 27 augustus 2004 houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 1639/2001 tot vaststelling van het communautaire minimumprogramma en uitgebreide programma voor gegevensverzameling in de visserijsector en tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen voor Verordening (EG) nr. 1543/2000 van de Raad
- EU 2005. Beschikking van de Commissie van 23 juni 2005 inzake de subsidieerbaarheid van de uitgaven die sommige lidstaten in 2005 zullen verrichten voor het verzamelen en beheren van gegevens die essentieel zijn voor het gemeenschappelijk visserijbeleid (Kennissegeving geschied onder nummer C(2005) 1858) (2005/486/EG)

zie verder bijlage project programmabeheer

IV English Summary

In DLO-programme 406 title: "Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek", statutory research tasks are carried out which are related to national and international legislation in fisheries management and aquaculture. The work is carried out in request of the Ministry of LNV. In 2004, the programme was evaluated by LNV and reconfirmed. In principle, the programme has been defined for the period 2005-2009, but minor change can be made pending developments in obligations to carry out research. The main projects in the programme are designed to advise the Ministry of Agriculture, Nature Conservation and Food Quality, in particular the Directorate of Fisheries, and the European Union with regard to management of the fisheries and aquatic ecosystems. Most of the projects in the programme deal with extensive data

collection, which forms the basis information for providing advice. The programme is carried out by the Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies ([Wageningen IMARES](#)) in IJmuiden and the Centre for Fisheries Research ([CVO](#)). The programme is financed by the Ministry of LNV and coordinated by drs. F.A van Beek.

This document is a technical progress report of research programme 406 carried out in 2006. The programme has been executed according a pre-agreed Working Plan. It consists of 9 research projects, each managed by a project manager. Each project may consists of several related sub-projects.

This document contains two main sections: 1) a report presenting standard information requested by LNV discussing the progress made with the research targets set in the pre-agreed working programme and

2) an annex including technical progress reports of the individual projects. In most cases scientific results are not discussed but references are given to (scientific) products where they exist.

Without exception all the pre-agreed targets have been met within the available financial budget. The standard format includes a financial summary over 2006. The available budget in 2006 was 4.1 million Euro. The cost of running the programme was 3.8 million Euro. The remaining budget will be transferred to 2007.

RESEARCH PROJECTS IN WOT PROGRAMMA 406	
PROJECT	ACTIVITY
1. Assessment and advise	Stock assessment and advisory tasks mainly carried out in internationally coordinated frame-works
2. Market sampling marine species	Sampling of biological parameters (age, length, sex, maturity) in landings of marine species in the Netherlands
3. Marine research vessel surveys	Collection of fishery independent data at sea with research vessels including data for ecosystem research
4. Monitoring by-catches	Sampling of discards and by-catches on board of commercial operating vessels
5. Fish and fishery research inshore waters	Monitoring IJssel Lake fish stocks by surveys and sampling of landings; Monitoring of the main Dutch Rivers (Rhine and Lake) on fish species
6. Fishery statistics	Compilation of statistics relating to catches and activity of the fishing fleet
7. Monitoring shellfish stocks	Monitoring by surveys of commercial exploited molluscs (blue mussel, cockle, spisula, pacific oyster)
8. Communication	Communication activities to clients and (international) fishery sector; maintenance of web-sites
9. <i>Ad hoc</i> service and research	A small part of the overall budget of the programme is not allocated to existing projects and will be used for dealing with <i>ad hoc</i> requests for information In 2005 it was partly used for a shellfish project; aquaculture and small requests from LNV

V Lijst met afkortingen

afkorting	omschrijving
ACE	Advisory Committee for Ecosystems (ICES adviescomite)
ACFM	Advisory Committee for Fishery Management (ICES adviescomite)
ACOHER	Acoustic Herring survey in the North Sea
AID	Algemene Inspectie Dienst
Alterra	Ecologisch onderzoeksinstituut van de Environmental Science Group van DLO
AMAWGC	ICES Annual Meeting of Assessment Working Group Chairs
ASC	Annual Science Conference van ICES
ASCOBANS	Agreement on the Conservation of Small Cetaceans of the Baltic and North Seas
ASG	Animal Science Group
ASH	Acoustic survey on Atlantic-scandian herring in the Norwegian Sea
BC	Begeleidingscommissie van programma 406
Bestek 5C	Onderzoeksopdracht van LNV buiten dit programma
BO-onderzoek	Beleids Ondersteund onderzoek
BTS	Beam Trawl Survey
CEFAS	Centre for Environment Fisheries and Aquaculture Sciences
COST	Common Open Source Tool; EU project for developing statistical precision tools
CVO	Centrum voor Visserijonderzoek (WOT unit van DLO)
CvT	Commissie van Toezicht van programma 406
DCI	DCI Meettechniek BV
DCR	Data Collection Regulation van de EU
DFS	Demersal Young Fish Survey
DGFISH	Directorate General Fisheries van de EU
DLO	Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek
DNV	Det Norske Veritas
EC	European Commission
EG	Europese Gemeenschap
EIFAC	European Inland Fisheries Advisory Commission
EU	European Union
EVAIL	Evaluatie schelpdiervisserij 2e fase
FLR	Fisheries Library in R
FRISBE	Centrale database van Wageningen IMARES
FTE	Functional Time Unit
F-project	Meerjarig communicatie project tussen overheid, visserijsector en visserijonderzoek
GIS	Geographic Information System
GPS	Global Position System
HAWG	Herring Assessment Working Group for the Area South of 62°N
HLS	Herring larvae Survey (North Sea)
KennisOnline	DLO website met informatie over WOT programma's
KRW	Kaderrichtlijn Water
IBI	Index voor Biotische Integriteit. een biologische index met 8 parameters, aan elke parameter wordt een score gegeven variërend van 1 (slecht) tot 5 (uitstekend). Het gemiddelde van deze scores is de index (IBI) en die wordt vertaald in een cijfer van 1 (uitstekend) tot 9 (dood) (integriteitklassen).
IBTS	International Bottom Trawl Survey
IBTSWG	ICES International Bottom Trawl Survey Working Group
IBWS	International Blue Whiting Survey
ICES	International Council of Exploitation of the Sea
LEI	Landbouwkundig Economisch Instituut
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

afkorting	omschrijving
LNV-DK	Directie Kennis van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (voorheen DWK)
LNV-DN	Directie Natuur van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LNV-DVIS	Directie Visserij van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LNV-DWK	Directie Wetenschap en Kennis van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (nu DK)
Natura 2000	Een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Het netwerk omvat alle gebieden die zijn beschermd op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) en vormt de hoeksteen van het beleid van de EU voor behoud en herstel van biodiversiteit
NCP	Nederlands Continental Plat
NIOO	Nederlands Instituut voor Ecologie
NIOZ	Koninklijk Nederlands Instituut voor onderzoek der Zee
NGO	Non Governmental Organization
NODC	Nationale Oceanografische Data Commissie
NSCFP	North Sea Commission Fisheries Partnership
NUTO	Nog Uit Te voeren Onderzoek
MoU	Memorandum of Understanding
ORACLE	Database software toegepast voor VIRIS, FRISBE en VISSTAT
OSPAR	International OSLO-PARIS Convention on the protection of the Marine environment in the North-East Atlantic
PGCCDBS	ICES Planning Group on Commercial Catch, Discards and Biological Sampling
PGHERS	ICES Planning Group for Herring Surveys
PGNAPES	ICES Planning Group on Northeast Atlantic Pelagic Ecosystem Surveys
PO	Producenten Organisatie
PV	Productschap Vis
QSR	Quality Status Report (van de Waddenzee of Noordzee)
RAC	Regional Advisory Councils
RCM	Regional Coordination Meeting
RDIJ	voorheen Rijksdienst voor IJsselmeer nu RWS IJG
RGAFWG	Review Group on the AFWG Report
RGMHSA	Review Group on the WGMHSA Report
RIKZ	Rijksinstituut voor Kust en zee van RWS
RIVO	Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek
RIZA	Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling
RV	onderzoeksvaartuig (research vessel)
RWS	Rijkswaterstaat
RWS IJG	Rijkswaterstaat Dienst IJsselmeergebied
SGRN	STECF Sub-group on Research Needs
SGRST	STECF Subgroup on Review of Stocks
SGMAS	ICES Study Group on Management Strategies
SGMIXMAN	ICES Study Group on Simple Mixed Fisheries Management Models
SNS	Sole Net Survey
STECF	Scientific Technical and Economic Committee for Fisheries
TAC	Total Allowable Catch
TMAP	Trilateral Monitoring and Assessment Program (Waddenzee)
V&W	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
VISSTAT	Wageningen IMARES database met visserijstatistiek
VIRIS	Visserij Registratie en Informatie Systeem
VMS	(Satelite) Vessel Monitoring System
VPA	Virtual Population Analyses
Wageningen IMARES	Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies

afkorting	omschrijving
WDT	Wettelijke en Dienstverlenende taken (nu WOT)
WGBEAM	Study Group on Beam Trawl Surveys (ICES coordinatie werkgroep)
WGECO	ICES Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities (ICES werkgroep)
WGEEL	ICES/EIFAC Working Group on Eels(ICES werkgroep)
WGEF	ICES Working Group on Elasmobranch Fishes(ICES werkgroep)
WGMEGGS	ICES Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys (ICES werkgroep)
WGMHSA	ICES Working Group on the Assessment of Mackerel, Horse Mackerel, Sardine and Anchovy(ICES werkgroep)
WGNEW	ICES Working Group on new MoU species(ICES werkgroep)
WGNPBW	ICES Northern Pelagic and Blue Whiting Fisheries Working Group (ICES werkgroep)
WGNSSK	ICES Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak(ICES werkgroep)
WGRED	ICES Working Group on Regional Ecosystem Description (ICES werkgroep)
WKFMMPA	Workshop on Fisheries Management in Marine Protected Areas
WOT	Wettelijke Onderzoeks Taken (voorheen WDT)
WUR	Wageningen University Research Centre

VI Bijlage projectrapportages 2006

1 Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij

Projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406 439 12090
Projectleider	drs. F.A. van Beek
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Wageningen IMARES
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	ir. L.R.M. Lomans (Dir. Vis.)

1.1 Algemeen

Het onderzoek dat in dit project wordt uitgevoerd omvat de biologische advisering aan de nationale en internationale beheerder van visserijactiviteiten en mariene ecosystemen in Europese wateren. De adviezen zijn gebaseerd op gegevens die zijn verzameld in de overige projecten van dit programma en vergelijkbare aanvullende informatie afkomstig van buitenlandse zusterorganisaties. De voorgenomen werkzaamheden in het werkplan voor 2006 zijn volgens planning gerealiseerd.

1.2 Onderdelen

Het werkprogramma omvat de volgende onderdelen:

- a) de toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde zeevisbestanden,
- b) de toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde bestanden in het IJsselmeer,
- c) advisering aan Directie Vis en de Europese Unie,
- d) een aantal ondersteunende activiteiten die essentieel zijn om de toestandsbeoordeling en advisering te kunnen uitvoeren.

Met uitzondering van het onderzoek aangegeven in sectie 1.2.5 behoren alle onderdelen in dit project tot de categorie strikte WOT.

1.2.1 Toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde zeevisbestanden

De toestandsbeoordeling van de door de visserij geëxploiteerde zeevisbestanden in Noordoost Atlantische wateren wordt uitgevoerd door internationale werkgroepen die worden gecoördineerd door [ICES](#). Alle betrokken landen leveren gegevens toe aan deze werkgroepen. De gegevens zijn afkomstig van de bemonsteringsprogramma's van de aanvoer, discards, bestandsopnamen met onderzoeksvaartuigen en vangststatistiek. Deze bemonsteringsprogramma's zijn onderdeel van de DCR en worden in alle betrokken landen uitgevoerd.

Nederland draagt bij aan de assessments (toestandsbeoordeling) van de voor ons land belangrijkste visbestanden door het aanleveren van gegevens aan de werkgroepen en participatie in deze groepen. De volgende soorten zijn voor Nederland van belang: haring, schol, tong, wijting, kabeljauw, Noorse kreeftjes en horismakreel in de Noordzee en haring, makreel, horismakreel en blauwe wijting in westelijke wateren. Naast de toestandsbeoordelingen zelf worden regelmatig evaluaties uitgevoerd naar de betrouwbaarheid van deze toestandsbeoordelingen. Daarnaast werd een bijdrage geleverd aan de toestandsbeoordeling van het Noordzee ecosysteem.

ICES ASSESSMENT WERKGROEPEN BEZOCHT IN 2006
Herring Assessment Working Group for the Area South of 62°N, HAWG (maart 2006),
Northern Pelagic and Blue Whiting Fisheries Working Group, WGNPBW (augustus 2006),
Working Group on the Assessment of Mackerel, Horse Mackerel, Sardine and Anchovy, WGMHSA (september 2006)
Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak, WGNSSK (september 2006),
Working Group on Elasmobranch Fishes, WGEF (juni 2006)
Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities WGEEO (april 2006)
Working Group on Eels WGEEL (januari 2006)

Nederland bekleedde het voorzitterschap van drie van deze werkgroepen. Mark Dickey-Collas en Henk Heessen (Wageningen IMARES) zijn respectievelijk voorzitter van de HAWG en WGNEW. Willem Dekker is voorzitter van WGEEL. Frans van Beek (CVO) is in 2006 benoemd tot voorzitter van WGNPBW voor de periode 2007-2009.

Ter voorbereiding van deze werkgroepen werden in een aantal gevallen werkdocumenten gemaakt waarin onderzoeksresultaten zijn samengevat of specifieke problemen werden gepresenteerd.

De rapporten van deze werkgroepen zijn publiekelijk beschikbaar op de ICES website (www.ICES.dk). Bovendien wordt door de Nederlandse deelnemers een samenvatting gemaakt voor LNV en worden in de meeste gevallen de resultaten met de betrokken beleidsmedewerkers doorgesproken.

1.2.2 Toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde bestanden in het IJsselmeer

De toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde schubvisbestanden in het IJsselmeer vindt plaats op basis van een analyse van gegevens welke worden verzameld in het project "Vis en Visserijonderzoek Binnenwateren" en vormt de basis voor de advisering aan LNV.

In januari was er een bijeenkomst van de ICES/EIFAC Working Group on Eels, WGEEL welke de toestandbeoordeling van paling in Europa uitvoert.

1.2.3 Advisering aan Directie Visserij en Europese Unie

Beleidsadviesing met betrekking tot de biologische en visserijtechnische aspecten van het beheer van zeevisbestanden en marine ecosystemen vindt zowel plaats aan de Europese Unie en aan de nationale overheid. Deze advisering heeft betrekking op alle bestanden, ook die niet voor de Nederlandse visserijbeleid van belang zijn. In toenemende mate wordt in de advisering rekening worden gehouden met de "onzekerheden" in de evaluatie van de bestanden die de basis vormen voor de adviezen. Naast advisering over de toestand van de bestanden worden adviezen gegeven die betrekking hebben op een verbetering van de exploitatie van de bestanden, vermindering van ongewenste neveneffecten van de visserij, technische

ontwikkelingen in de visserij, effectiviteit van beleidsmaatregelen en bijdragen aan oplossingen van knelpunten in de visserij.

1.2.3.1 ACFM (ICES)

Op basis van de in sectie 1.2.1 genoemde toestandsbeoordelingen en vangstprognoses werden door ICES via het [Advisory Committee for Fishery Management \(ACFM\)](#) in mei en oktober beheersadviezen voor deze bestanden gegeven. Sinds 2006 is Martin Pastoors (Wageningen IMARES) voorzitter van dit comité. De vorm, waarin het advies wordt gegeven, is voortdurend in ontwikkeling. In toenemende mate wordt ingespeeld op meerjarige beheersovereenkomsten die worden geëvalueerd op duurzaamheid (in overeenstemming met het voorzorgsbeginsel). Indien de overeenkomsten duurzaam zijn is dit de basis voor het advies. Ook wordt in de laatste jaren aanzienlijk meer aandacht besteed aan effecten van de visserij op het ecosysteem en aan veranderingen in de mariene omgeving.

In de toestand van de meeste voor Nederland van belang zijnde bestanden is weinig verandering gekomen. De bestanden van Noordzee haring en blauwe wijting zijn weliswaar afgenomen maar bevinden zich nog steeds in een relatief goede toestand. De bestanden van makreel, horsmakreel en Atlanto-scandische haring zijn toegenomen.

Met uitzondering van schelvis in de Noordzee bevinden demersale bestanden zich nog steeds in een minder goede toestand. De meeste van deze bestanden worden bevestigd in een gemengde visserij die meerdere soorten tegelijkertijd exploiteert. Kabeljauw in de Noordzee, Ierse Zee, Kattegat en ten westen van Schotland bevinden zich nog steeds in kritieke staat. Voor deze bestanden wordt nog steeds een 0-vangst geadviseerd. De toestand van het scholbestand in de Noordzee is stabiel maar op een veel lager niveau dan in de voorgaande decennia. De tongstand in de Noordzee is afgenomen als gevolg van twee rekruterende zwakke broedjaren. De soorten die bevestigd worden voor de productie van vismeel en visolie, zandspiering en kever, bevinden zich ook nog steeds in een kritieke situatie. Het door ICES gegeven beheersadvies voor de Noordzee wordt gedomineerd door de noodzaak alle (bij)vangst van kabeljauw te vermijden.

De Nederlandse leden van ACFM waren Mark Dickey-Collas en Frans van Beek.

1.2.3.2 Review groepen (ICES)

ICES REVIEW WERKGROEPEN BEZOCHT IN 2006
Review Group on the Arctic Fisheries Working Group (mei 2006)
Review Group on the Working Group of Mackerel, Horse mackerel, Sardine and Anchovy (oktober 2006)
Review Group on the Herring Assessment Working Group for the Area South of 62°N (correspondence)

Voordat de resultaten van de werkgroepen worden gebruikt als basis voor de advisering worden ze onderworpen aan een kwaliteitscontrole (review).

Nederland was in 2006 betrokken bij de review van de assessments van een beperkt aantal werkgroepen. Het vaststellen van de gewenste nationale bijdragen in dit proces wordt geheel door ICES geregeld.

1.2.3.3 ACE (ICES)

Door verschillende internationale beheersorganisaties ([EU](#), [OSPAR](#), [HELCOM](#)) worden advies gevraagd, dat betrekking heeft op mariene ecosystemen. De adviezen worden in internationaal verband opgesteld door het ICES Advisory Committee on Ecosystems ([ACE](#)). Nederland is hierin vertegenwoordigd door Niels Daan en Paddy

Walker (RIKZ). Paddy heeft de vergadering in 2006 bijgewoond. Het aantal onderwerpen waarvoor in 2006 advies werd gevraagd was beperkt hadden betrekking op EcoQO's voor plankton, plastic voorwerpen in de magen van vogels en visgemeenschappen. Verder werden activiteiten gecoördineerd m.b.t. de kwaliteitswaarborging van biologische en chemische metingen in de Oostzee.

1.2.3.4 STECF (EU)

Het Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries, ([STECF](#)) kwam twee maal bijeen en bestaat uit biologen, economen en vistuigdeskundigen. De agenda wordt door de Commissie per vergadering vastgesteld. Het aantal onderwerpen waar advies over wordt gegeven is zeer uitgebreid en worden grotendeels voorbereid door de STECF subgroepen. De adviezen hebben zowel betrekking op het visserijbeleid als op het visserijonderzoek. Een aantal onderwerpen waarover in 2006 adviezen werden uitgebracht waren: kabeljauwherstelplan; de toestand van de visbestanden en de vangstmogelijkheden voor 2007; pulskor; lange termijn management plan voor platvis in de Noordzee; DCR; gemengde visserij; diepzee warnetten; discarding; economische indicatoren; kwetsbare habitats en paling. De Nederlandse vertegenwoordiger in STECF in 2006 was Sarah Kraak.

1.2.3.5 STECF subgroepen (EU)

STECF heeft een aantal subgroepen, welke in afzonderlijke vergaderingen onderwerpen voor de STECF voorbereiden. De vergaderfrequentie en samenstelling van deze subgroepen verschilt afhankelijk van de behoefte aan informatie door de EU.

De lijst met de vergaderingen van subgroepen in 2006 werd pas in januari van het dat jaar bekend gemaakt. De planning voor deelname aan deze vergaderingen kon daarom niet worden opgenomen in het werkplan voor 2006 zoals dat in 2005 werd vastgesteld. Naar aanleiding van het onderwerp van de vergadering, nationale prioriteiten en beschikbare

expertise is door de programmaleider in overleg met LNV-Dvis een planning gemaakt betreffende de deelname in 2006. Deze planning is in de loop van het jaar verschillende malen bijgesteld naar aanleiding van wijzigingen in het vergaderschema. In het werkplan was ruimte gereserveerd voor deelname aan 9 bijeenkomsten. In werkelijkheid zijn 14 meetings bezocht. De financiering van de deelname aan de extra vergaderingen kon in de begroting van het programma worden opgevangen. Nederland leverde de voorzitter voor vier vergaderingen.

STECF subgroepen bezocht in 2006		
TYPE MEETING	ONDERWERP	AANTAL MEETINGS
SGRN	Evaluation of National Reports on data collection national programmes	1
SGRN	Evaluation of degorations in national programmes of data collection	1
SGRN	Review of the Data Collection Regulation: ecosystem approach (2 nd meeting)	1
SGRN	Review of Data Collection Regulation (parameters used for stock assessments)	1
SGRN	Discarding by EU fleet	1
SGRST	Evaluation of Cod Recovery Plan	2
SGRST	Eel Management	1
SGRST	Anglerfish	1
SGRST	impact assessment : Plaice and sole long-term management	1
DCR	Workshop on the preparation of a discard atlas	1
DCR	Workshop on fleet structure in Member States	2
DCR	Workshop on data access in Member States	1

Er werd deelgenomen aan 5 bijeenkomsten van de Sub Group of Research Needs (SGRN). Twee vergaderingen hadden betrekking op de evaluatie van de uitvoering de DCR in de Lidstaten (rapportage over 2005 en planning voor 2007). Twee bijeenkomsten hadden betrekking op de voorbereiding van een herziening van de DCR. De Cie wilde van experts informatie hebben over databehoeften voor advies t.a.v. visbestanden en ecosysteem (voorzitter: GerJan Piet, Wageningen IMARES). De andere vergadering had betrekking op het produceren van een overzicht van de discard problematiek in de EU (voorzitter: Lisa Borges, Wageningen IMARES)

De Sub Group on Review of Stocks (SGRST) werd 5 maal bezocht. Twee vergadering hadden betrekking op een evaluatie van het herstelplan van kabeljauw. De overige vergaderingen waren gewijd aan het beheer van paling, herziening van de vangstmogelijkheden van zeeduivel (voorzitter: Willem Dekker Wageningen IMARES) en een beheersvoorstel van de Cie voor platvis in de Noordzee.

In het kader van de herziening van de DCR werden 4 vergaderingen bijgewoond. Twee vergaderingen hadden betrekking op het vaststellen van een standaard voor de indeling van de EU vloten ten behoeve van toekomstige verzameling van gegevens. Eén vergadering was gewijd aan opzetten van een ontwerp voor een discard atlas (voorzitter: Lisa Borges Wageningen IMARES). Verder werd een workshop bijgewoond over de toegang tot gegevens die in de LS worden verzameld.

In de loop van jaren is de hoeveelheid wetenschappelijke en coördinatievergaderingen die onder de STECF plaats vinden aanzienlijk toegenomen. In 2005 werd deelgenomen aan de 9 vergaderingen. Dit aantal is in 2006 gestegen tot 14.

Tevens werden in 2006 twee verzoeken van de Cie ontvangen voor het aanleveren van gegevens. Het eerste verzoek had betrekking op vangst- en inspanningsgegevens van de Nederlandse vloot ten behoeve van een evaluatie van het herstelplan voor kabeljauw. Het tweede verzoek had betrekking op discardgegevens ten behoeve van een overzicht van de discard problematiek in de EU.

1.2.4 Diversen

Naar aanleiding van de ACFM adviezen in het najaar heeft LNV, evenals vorig jaar, verzocht om een aantal aanvullende berekeningen uit te voeren en beleidsscenario's te evalueren voor de gemengde visserij op schol en tong in de Noordzee. De activiteiten werden gefinancierd uit de vrije ruimte van het programma.

1.2.5 Ondersteunende WOT

De ondersteunende WOT heeft betrekking op activiteiten die nodig zijn om de advisering aan LNV mogelijk te maken alsmede het verlenen van bijdragen aan LNV die niet onder de strikte WOT vallen. Een deel van de activiteiten is soms uit de kennisbasis gefinancierd.

- Een klein deel van het onderzoeksbudget is gereserveerd voor ondersteuning van LNV-Dvis op een aantal verschillende beleidsterreinen (korte vragen). De belangrijkste onderwerpen hadden betrekking op 1) de verdeling van de TAC voor haring (Downs component en overige Noordzee haring), 2) deelname aan een regionale workshop over paling in Brussel 3) deelname aan Q-workshops (Natura 2000) 4) ruimtelijke verspreiding van industrievisserij en boomkorvloot in de Noordzee, 5) toelichting op resolutie van ASCOBANS en 6) overleg over NODC.

- LNV heeft in de afgelopen jaren, in samenwerking met TNO prototypes ontworpen van een meetinstrument voor het motorvermogen van schepen <221 kW. Hierbij worden ontwikkelde prototypes in de praktijk getest. Het onderzoek wordt gecoördineerd door Directie Vis en het Wageningen IMARES verleent assistentie bij de begeleiding van het onderzoek. Evenals in 2005 zijn er in 2006 geen activiteiten ontplooid. Het projectonderdeel is in 2007 geschrapt
- De ICES Study Group on Management Strategies, [SGMAS](#) (januari 2006) ontwikkelt richtlijnen voor het opstellen van meerjarige beheersafspraken (Harvest Control Rules, HCR). Tevens zijn protocollen voor evaluaties van een dergelijk meerjarenbeheersplan opgesteld. In de komende jaren zullen, door middel van modelsimulatie, potentiële beheersplannen worden getest. In de studiegroep werd het resultaat gepresenteerd van een evaluatie van een meerjarig beheersplan voor platvis in de Noordzee voorgesteld door de Noordzee RAC. Deze evaluatie was in 2005 door het Wageningen IMARES uitgevoerd in opdracht van LNV-Dvis.
- In februari vond de ICES Annual Meeting of Assessment Working Group Chairs, [AMAWGC](#) plaats. Deze coördinatiemeeting is uitsluitend bestemd voor de voorzitters van assessment werkgroepen. Nederland had in 2006 twee voorzitters: Henk Heessen en Mark Dickey-Collas, die beide aan de vergadering hebben deelgenomen.
- Aan de ICES Working Group on Regional Ecosystem Description, [WGRED](#) werd dit jaar niet deelgenomen. Deze werkgroep verzamelt en bewerkt informatie over de toestand van marine ecosystemen, welke in het ACFM advies wordt opgenomen. Wel werd per correspondentie aan het rapport van deze werkgroep bijgedragen.
- De Study Group on Simple Mixed Fisheries Management Models, [SGMIXMAN](#) vond plaats in januari (voorzitter: Sarah Kraak Wageningen IMARES). De studiegroep heeft verder gewerkt aan het definiëren een raamwerk voor simpele rekenmodellen waarmee beheersadviezen (TAC's en/of effort) kunnen worden gegenereerd die consistent zijn voor de verschillende soorten die samen gevangen worden in gemengde visserijen. Verder werden richtlijnen opgesteld voor het gebruik van zulke modellen. In de praktijk zijn er nog steeds problemen met het gebruik van deze modellen als gevolg van het ontbreken van voldoende gedetailleerde gegevens.

1.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

- [EU 2006. 22th Report of the Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries \(Brussels 03-03 April 2006\).
Commission Staff Working Paper SEC\(2006\) **** in press](#)
- [EU 2006. 23th Report of the Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries \(Brussels 06-10 November 2006\).
Commission Staff Working Paper SEC\(2006\) **** in press](#)
- [EU 2006. Report of the Training Workshop on Fleet-based Approach. Nantes, 13-17 March 2006. \(EU Data Collection 1543/2000 Establishing a Community Framework for the Collection and Management of Data Needed to Conduct the CFP
no reference](#)
- [EU-2006. Report of the Ad Hoc Meeting of independent experts on Fleet-Fishery based sampling. Nantes, 12-16 June 2006.
Commission Staff Working Paper SEC\(2006\) **** in press](#)

- [EU-2006. Report of the STECF-SGRN-0601: Data Collection Regulation Review. Brussels 19-23 June 2006.](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)
- [EU-2006. Report of the STECF-SGRN-0602: Evaluation of 2005 National Data Collection programmes undertaken under Commission Regulation \(EC\) No 1639/2001. Ispra 3-7 June, 2006.](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)
- EU-2007. Report of the STECF-SGRN-06-03: Data Collection Regulation Review
 Brussels, 27 November - 1 December 2006
 Commission Staff Working paper SEC (2007) report not available yet
- [EU-2007. Report of the STECF-SGRN-0604: Analysis of derogations and non-conformities of Member States' data collection National Programme Proposals for 2007. Brussels 20-24 November 2006.](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2007\) **** in press](#)
- [EU-2006. Report of the STECF-SGRN-0606: Discarding by EU fleet. Brussels 9-12 October 2006.](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)
- [EU-2006. Report of the STECF-SGRST-0601: Fishing Effort Management. Brussels, 13-17 March 2006](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) available with password](#)
- [EU 2006, Report of the second meeting of the Subgroup on review of stocks \(SGRST-0602\) of the Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries \(STECF\). Eel Management. Ispra, 21-24 March 2006.](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)
- [EU-2006, Report of the Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries. Evaluation of the report of the STECF-SGRST 0603 Working Group on Anglerfish.](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)
- [EU-2006. Report of the STECF-SGRST-0605: Fishing Effort Management. Ispra 5-9 June, Lisbon, 9-13 October 2006.](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)
- [EU-2006. Report of the STECF-SGRST-0605: Mixed Fisheries. Lisbon, 9-13 October 2006.](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)
- [EU-2006. Report of the STECF-SGECA-SGRST-0605: Impact Assessment of Long-Term Management Plans for Sole and Plaice. Brussels 26-29 September, 2006.](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)
- [ICES-ACE 2006. Report of the Working Group for Regional Ecosystem Description \[WGRED\]. 30 January – 3 February 2006, ICES Headquarters. ICES CM 2006/ACE:03 Ref. ACFM, ACME](#)
- [ICES-ACE 2006. Report of the Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities \[WGECA\]. 5-12 April 2006, ICES Headquarters, Copenhagen. ICES CM 2006/ACE:05](#)
- [ICES 2006. Report of the ICES Advisory Committee on Fishery Management, Advisory Committee on the Marine Environment and Advisory Committee on Ecosystems. ICES ADVICE 2006, AVIS DU CIEM, Volumes 1- 11](#)
- ICES-ACFM 2006. Report of the Working Group on Elasmobranch Fishes (WGEF), Lisbon, Portugal 14-21 June 2005. ICES CM 2006/ACFM:03 Ref.G
- [ICES 2006. Report of the Northern Pelagic and Blue Whiting Fisheries Working Group \[WGNPBW\], ICES Headquarters Copenhagen 25 August - 1 September 2005. ICES CM 2006/ACFM:05](#)
- ICES 2006. Report of the Working Group on the Assessment of Mackerel, Horse Mackerel, Sardine and Anchovy [WGMHSA] Vigo, Spain 6 - 15 September 2005. ICES C.M.2006/ACFM:08

- ICES 2006. Report of the Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak (WGNSSK) 6 - 15 September 2005 ICES Headquarters Copenhagen. ICES CM 2006/ACFM:09
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Working Group on the Assessment of New MOU Species. \(WGNEW\). ICES Headquarters 13–15 December 2005. ICES CM 2006/ACFM:11 Ref. LRC](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Workshop on Nephrops Stocks \(WKNEPH\) 24–27 January 2006 ICES Headquarters ICES CM 2006/ACFM:12 Ref. RMC, FTC, LRC](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Working Group on Workshop on Simple Mixed Fisheries Management Models \(WKMIXMAN\) 9–13 January 2006 ICES Headquarters. ICES CM 2006/ACFM:14 Ref. LRC, RMC](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Study Group on Management Strategies \(SGMAS\) 23-27 January 2006, ICES Headquarters. ICES CM 2006/ACFM:15 Ref. RMC, LRC](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the 2006 session of the Joint EIFAC/ICES Working Group on Eels Rome, 23–27 January 2006 ICES CM 2006/ACFM:16 Ref. DFC, LRC, RMC ISSN 0258-6096 EIFAC Occasional Paper No. 38](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Assessment Working Group Chairs \(AMAWGC\), 30 January -3 February 2006, ICES Headquarters. ICES CM 2006/ACFM:17](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Herring Assessment Working Group of the Area South of 62°N HAWG \(ICES Headquarters, 15-23 March 2006\). ICES C.M.2006/ACFM:20](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Working Group on Elasmobranch Fishes \[WGEF\], ICES Headquarter 14-21 June 2006. ICES CM 2006/ACFM:31 Ref.LRC](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Northern Pelagic and Blue Whiting Fisheries Working Group \[WGNPBW\], ICES Headquarters Copenhagen 24-30 Augustus 2006 ICES CM 2006/ACFM:34](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak \[WGNSSK\] 5-14 September 2006 ICES Headquarters Copenhagen. ICES CM 2006/ACFM:35](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Working Group on the Assessment of Mackerel, Horse Mackerel, Sardine and Anchovy \[WGMHSA\] Galway, Ireland, 5-14 September 2006. ICES C.M.2006/ACFM:36](#)
- [ICES-LRC 2006. Report of the Working Group on Crangon Fisheries and Life History \(WGCRAN\) 30 May–1 June 2006 IJmuiden, the Netherlands. ICES CM 2006/LRC:10 Ref. FTC, ACFM](#)
- Kraak, S.B.J. 2006. Working Document on the issue of different discards estimates for North Sea Plaice. WD for STECF autumn 2006.
- Poos, J.J., M.A. Machiels and. M.A. Pastoors. 2006. Investigation of some management scenario's for North Sea sole and plaice in 2006 and beyond CVO report Number: CVO 06.004

1.4 Nota's

- Beek, F.A. van, 2006. Verslag van de ICES Study Group on management Strategies (SGMAS), gehouden van 23-27 januari 2006 te Kopenhagen. Nota 0.6RIVO076.FvB/lcs
- Beek, F.A. van, en S, Ybema. 2006. Verslag van de ICES Northern Pelagic and Blue Whiting Working Group (WGNPBW) 25-30 augustus 2006. Nota CVO/06.IMA0389/FvB/lcs

- Beek, F.A. van, 2006. Verslag van de ICES RGMSHA (2-4 oktober 2006) en ACFM vergadering (5-14 oktober 2006)
Nota CVO/06.IMA0489/FvB
- Bolle, L. 2006. Verslag van de Trilateral Monitoring and Assessment Program (TMAP) ad hoc Working Group Fish, 29-30 maart 2006, Hamburg, Duitsland.
Nota CVO/06/IMA0166/LB/mw
- Bolle, L. 2006. Follow-up on initiatives taken by the TMAP ad hoc working group fish.
IMARES Report Number: C093/06 (in voorbereiding)
- Borges, L.M. 2006. Report of the Steering Group on discard Atlas Ispra, Italy, 1-3 February 2006.
Nota CVO.06-RIVO102-LB-lcs
- Borges, L.M. 2006. Report of the STECF Sub-Group on Review of Stocks – Fishing effort management, 13-17 March 2006, Ispra, Italy.
Nota CVO 06.IMA0023/LB/lcs
- Borges, L.M. 2006. Report of the “Discarding by EU fleet” meeting. Brussels, Belgium, 9-12 October 2006 (internal communication)
- Borges, L.M. 2006. Report of the meeting of the STECF-SGRN 06-04, 20-24 November 2006.
Nota CVO/06.IMA0566/LB/Lcs
- Dekker, W. 2006. Verslag van de bijeenkomst van de ICES/EIFAC aalwerkgroep, 23-27 januari, Rome (Italië).
Nota CVO/06.RIVO1145/WD/mw
- Dekker, W. 2006. Verslag van de bijeenkomst van de STECF werkgroep over de aal, gehouden van 20-24 maart 2006 te Ispra (Italië).
Nota CVO/06.RIVO227/WD/mw
- Dekker, W. 2006. Verslag van de bijeenkomst van de STECF subgroep over zeeuivel, gehouden van 24-27 april 2006 te Brussel (België).
Nota CVO/06.IMA0081/WD/mp
- Densen, W. van. 2006. visstand en visserij op korte en lange termijn. Inzicht in ICES-adviezen en andere opties. Visserij 26(43)
- Dickey-Collas, M. 2006. Report on the ICES Annual Meeting of Assessment Working Group Chairs (AMAWGC) Copenhagen, February 2006.
Nota CVO/06.RIVO111/MDC/lcs
- Dickey-Collas, M. and O. van Keeken. 2006. Report on the ICES Herring Assessment Working Group, March 2006.
Nota CVO/06.IMA0091/MCD/lcs
- Dickey-Collas, M. 2006. Report on the ICES Advisory Committee on Fisheries Management, May 2006.
Nota CVO/06.IMA0180/MCD/lcs
- Dickey-Collas, M. and L. Borges. 2007 Report on the meeting of the ICES Mackerel, Horse Mackerel, Sardine and Anchovy Working Group, September 2006.
Nota CVO/07.IMA00025/MCD
- Heessen, H.J.L. 2006. Verslag van de ICES Working Group on Assessment of New MoU Species (WGNEW), 13-15 december 2005 te Kopenhagen
Nota CVO/06.RIVO041/HH/lcs
- Heessen, H.J.L. 2006. Vergadering van de ICES Working Group on Elasmobranch Fishes WGEF te Kopenhagen van 14-21 juni 2006.
Nota CVO/06.IMA0498/HH/mb
- Kraak, S.B.J. 2006. Verslag van de ICES Workshop on Simple Mixed Fisheries Management Models (WK MIXMAN), gehouden van 9-13 januari 2006, te Kopenhagen, Denemarken. Nota CVO/06.RIVO081/SK/lcs
- Kraak, S.B.J., en L. van Hoof. 2006. Verslag van de STECF Plenary Meeting te Brussel, 3-7 april, 2006. Nota CVO/06.IMA0063/SKa/lcs
- Kraak, S.B.J., M.A. Machiels en J.J. Poos. Verslag van de ICES Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak (WGNSSK), 5-14 september 2006 te Kopenhagen
Nota CVO/06.IMA0480/Kra/mw

- Kraak, S.B.J. 2006. Rapport van de bijeenkomst van de STECF Subgroup on Fishing effort management te Lissabon, Portugal 6-13 oktober, 2006.
Nota CVO/06.IMA0488/Kra/mw
- Kraak, S.B.M., L.J.W. van Hoof en G.J. Piet. 2006. Verslag van de STECF Plenary Meeting, gehouden van 6-10 november 2006 te Barza d'Ispra, Italië.
Nota CVO/06.IMA0612/SKa/mw
- Piet, G.J., 2006. Verslag van de Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities WGECO (april 2006).
Nota CVO/06 IMA0130/GJP/lcs
- Piet, G.J., 2006. Verslag van de vergadering van de STECF subgroep, gehouden 19 - 23 juni 2006 te Brussel: Data Collection Regulation Review (STECF SGRN-06-01)
Nota CVO/06.IMA0342/GJP/mw
- Tulp, I., 2006. Rapport van de WGCRAN werkgroepbijeenkomst 30- mei-1 juli 2006 IJmuiden.
Nota 06/IMA0333/IT
- Verver, S.W. 2006. Verslag van de Training Group on fleet-based approach gehouden van 13-17 maart 2006 te Nantes Frankrijk.
Nota BO/06.IMA0007/SV/lcs
- Verver, S.W. 2006. Verslag Workshop on Nephrops stocks (WKNEPH) Kopenhagen 24 t/m 27 januari 2006
Nota CVOO/06.IMA0173/SV/lcs
- Verver, S.W. 2006. Verslag van de Ad hoc meeting of independent experts on fleet-fishery based sampling, gehouden van 12 juni - 16 juni 2006 te Nantes.
Nota CVOO/06.IMA0266/SV/mw

1.5 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Daan, N. and A.D. Rijnsdorp. 2006. Effort management for mixed fisheries in EU waters: a viable alternative for failing TAC management.
ICES CM 2006/R:09
- Dickey-Collas, M., D. Skagen and J. Simmonds. 2006. Harvest control rules and changing productivity: the working example of North Sea Herring. ICES CM 2006/R:05
- Heessen, H.J.L. and J.R. Ellis. 2006. New species in the North Sea.
ICES CM 2006/C:30 poster
- [ICES-RMC 2006. Report of the Working Group on Fishery Systems. ICES Headquarters 26-28 April 2006. ICES SM 2006/RMC:05](#)
- Kell, L.T., G. M. Pilling, G.P. Kirkwood, M.A. Pastoors, B. Mesnil, K. Korsbrekke, P. Abaunza, R. Aps, A. Biseau, P. Kunzlik, C.L. Needle, B.A. Roel, and C. Ulrich. 2006. An evaluation of multi-annual management strategies for ICES roundfish stocks.
ICES Journal of Marine Science, 63: 12-24 (2006)
- Reid, D., A. Eltink, C.J. Kelly and M. Clark. 2006. Long term changes in the pattern of the prespawning migration of the western mackerel (*Scomber scombrus*) since 1975, using commercial vessel data.
ICES. CM 2006/B:14

1.6 Vergaderingen en werkgroepen

ICES vergaderingen

Workshop on Simple Mixed Fisheries Management Models
[WKMIXMAN]
Kopenhagen, 9-13 januari 2006

Sarah Kraak

Workshop on Nephrops stocks [WKNEPH] Kopenhagen, 24-27 januari 2006	Sieto Verver
Study Group Management Strategies [SGMAS] Kopenhagen, 23-27 januari 2006	Frans van Beek JanJaap Poos
ICES/EIFAC Working Group on Eels [WGEEL] Rome, 23-27 januari 2006	Willem Dekker
Annual Meeting of Assessment Working Group Chairs [AMAWAC] Kopenhagen, 30 januari – 3 februari 2006	Mark Dickey-Collas
Regional Workshop on Eels Brussel, 20 februari 2007	Willem Dekker
Herring Assessment Working Group of the Area South of 62°N [HAWG] Kopenhagen, 15-23 maart 2006	Mark Dickey-Collas Olvin van Keeken
Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities [WGECO] Kopenhagen, 5–12 april 2006	GerJan Piet Ralf van Hal
Workshop on Fisheries Management in Marine Protected Areas [WKFMPA] Kopenhagen, 10-13 april 2006	GerJan Piet
Review Group on the AFWG Report [RGAFWG] Kopenhagen, 22 - 24 mei 2006	Mark Dickey-Collas
Advisory Committee on Fisheries Management, May [ACFM] Kopenhagen, 25 mei – 1 juni 2006	Mark Dickey-Collas
Working Group on Elasmobranch Fish [WGEF] Kopenhagen, 14-21 juni 2006	Henk Heessen
Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak [WGNSSK] Kopenhagen, 5-14 september 2006	Sarah Kraak Marcel Machiels Jan Jaap Poos
Northern Pelagic and Blue Whiting Fisheries Working Group [WGNPBW] Kopenhagen, 24-30 augustus 2006	Frans van Beek Sytse Ybema
Working Group on the Assessment of Mackerel, Horse Mackerel, Sardine and Anchovy [WGMHSA] Galway, Ierland, 5-14 september 2006	Mark Dickey-Collas Lisa Borges
Review Group on the WGMHSA Report [RGMHSA] Kopenhagen, 2-4 oktober 2006	Frans van Beek
Advisory Committee on Fisheries Management, October [ACFM] Kopenhagen, 5-12 oktober 2006	Frans van Beek

EU vergaderingen

Subgroup on Fishing effort management [STECF SGRST 06-01] Ispra, 13-17 maart 2006	Lisa Borges
Subgroup on Eel Management (STECF SGRST 06-02). Ispra, Italië, 21-24 maart 2006	Willem Dekker
Scientific Technical and Economic Committee for Fisheries [STECF PLEN 06-01] Brussel, 3-7 april 2006	Sarah Kraak Luc van Hoof

Training Workshop on Fleet-based Approach [DCR fleet structure] Nantes, 13-17 maart 2006	Sieto Verver
Training Workshop on Fleet-based Approach [DCR fleet structure] Nantes, 5-9 juni 2006	Sieto Verver
Evaluation of Technical Reports 2005 [STECF-SGRN 06-02] Ispra, 10-14 juni 2006	Rob Grift
Data Collection Regulation Review Ecosystem Research Needs [STECF-SGRN 06-01] Brussel, 19 - 23 juni 2006	GerJan Piet
Workshop on Access of Data in Member States Brussel, 7-8 september 2006	Frank Storbeck
Subgroup on Fishing effort management [STECF SGRST 06-05] Lissabon, Portugal, 6-13 oktober, 2006	Sarah Kraak
Impact assessment: Plaice en sole long term management [SGECA/SGRST 06-05] Brussel 9-11 oktober 2006	Wim van Densen Marcel Machiels
Scientific Technical and Economic Committee for Fisheries [STECF PLEN 06-02] Brussel, 6-10 november 2006	Sarah Kraak Luc van Hoof
Review of the DCR (parameters used for stock assessments) [STECF SGRN 06-03] Brussel 27 november - 1 december	Frans van Beek

Overige bijeenkomsten

Overleg LNV Modeltest RAC Platvis managementplan Den Haag, 10 januari 2006	Frans van Beek Barbara Schoute
Overleg LNV resultaten HAWG Den Haag, 6 april 2006	Mark Dickey-Collas Olvin van Keeken
Overleg over het MSY concept Den Haag, 7 juni 2006	Sarah Kraak Wim van Densen Luc van Hooff
Overleg LNV en pelagische sector: resultaten WGMHSA en WGNPBW Den Haag, 26 september 2006	Mark Dickey-Collas Frans van Beek
Overleg met LNV en demersale sector: resultaten WGNSSK Rijswijk, 28 september 2006	Sarah Kraak

1.7 English summary

project title: Assessment and advice (project number 406 439 12090)

project: This project includes the following elements

- a. assessment of marine fish stocks,
- b. assessment of stocks in IJsselake,
- c. giving advice to the Ministry of Agriculture, Nature Conservation and Food Quality in the Netherlands on managements of fisheries, fishery resources and aquatic ecosystems,
- d. a number of supportive activities essential to carrying out assessments and giving advice.

Assessments of marine fish stocks are carried out in international working groups at ICES. In 2006, experts from Wageningen IMARES have participated in 7 ICES working groups which dealt with assessments of stocks which are of interest of the Netherlands. These working groups are listed in a table above. Also support was given to reviewing the quality of work carried out by other ICES working groups. The results of the assessment have are used by the ICES to provide advice to national authorities and the EU. In 2005, Mark Dickey-Collas and Frans van Beek were the Dutch members of the ICES committee (ACFM) responsible for the advice and participated each in one of the two meetings. Advice on ecosystem management is given by ICES thought the ACE advisory committee. The Dutch member of ACE is Niels Daan.

Other advice has been provided through STECF, the scientific advisory body of the European Commission. The Dutch member is Sarah Kraak. The STECF is supported by a number of sub-groups which prepare and analyse information for STECF. These sub-groups dealt with a variety of subjects. A record number of meetings of these sub-groups have been attended in 2006. The sub-groups, which were attended by Wageningen IMARES are listed in the table above.

In a second meeting of the ICES SGMAS, important strategic work has been continued on the development of guidelines for evaluating harvest control rules for managing fisheries. Also a contribution was given to the ICES WGRED, which compiles ecosystem information for integration in the ICES advice. In ICES WKMIXMAN further work has been carried out in developing a framework for TAC advice in mixed fisheries which are consistent with differences in species composition in the various fleets and national quota allocations. The ICES AMAWGC. meeting was also attended. This is a coordination meeting between de chairs of the ICES assessment working groups.

To a number of the international meetings attended in 2006, Wageningen IMARES provided the chairmen.

2 Marktbemonstering zeevisserij

Projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406 439 12100
Projectleider	ing. S.W. Verver
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Wageningen IMARES
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. B.M. Schoute (Dir. Vis)

2.1 Algemeen

Dit project omvat de bemonstering van de aanvoer van commerciële vissoorten in Nederland. Deze aanvoer vindt plaats door zowel Nederlandse als buitenlandse schepen. Van de commerciële soorten wordt de leeftijdssamenstelling bepaald en worden andere biologische kenmerken als gewicht, geslacht, rijpheid en gonadengewicht gemeten. De gegevens worden, in combinatie met soortgelijke gegevens verzameld in andere landen en bestandsopnamen met onderzoeks-vaartuigen, gebruikt voor de toestandsbeoordeling van de bestanden in internationale ICES werkgroepen. Het project heeft een sterk routinematig karakter.

Sinds 2002 is het verzamelen van marktbemonsteringsgegevens een onderdeel van de DCR, welke de Lidstaten verplichtingen oplegt ten aanzien van de bemonsteringswijze en bemonsteringsintensiteit van de aanvoer in de Lidstaten. LNV ontvangt van de EC een financiële bijdrage voor het uitvoeren van de bestandsopnamen.

De belangrijkste demersale vissoorten voor de Nederlandse kottervloot zijn; schol, tong, kabeljauw en wijting. Deze vloot is qua omvang en in economisch opzicht de belangrijkste component van de Nederlandse visserij. Voor de Nederlandse vloot van vriestrawlers en spanners zijn haring, makreel, horsmakreel en blauwe wijting de belangrijkste pelagische vissoorten. Daarnaast worden ook de zilversmelt en Atlanto-Scandische haring aangevoerd en bemonsterd. De vangst van deze schepen is in gewicht groter maar in geldwaarde minder dan die van de kottervloot. De bemonstering van de vangsten rond Mauritanië en Chili in 2006 vallen niet onder dit project.

2.2 Marktbemonstering platvis

Ten behoeve van de jaarlijkse toestandsbeoordeling van de tong- en scholbestanden in die gebieden waar de Nederlandse vloot vist, worden routinematig, jaarlijks, een aantal monsters verzameld in de belangrijkste Nederlandse visafslagen. Deze bemonstering vindt plaats sinds 1957. In 2002 werden voor het eerst op grote schaal tarbot- en grietmonsters genomen met het doel een tijdreeks op te bouwen zodat in de toekomst een assessment voor beide soorten uitgevoerd kan gaan worden. De eerste ICES werkgroep die zich over deze gegevens gaat buigen wordt begin 2007 gehouden (WGNEW). Verder werden in 2006 ook schar en tongschar bemonsterd.

De monsters geven informatie over de leeftijdssamenstelling en andere biologische kenmerken van de Nederlandse vangst.

De monsters voor tong, schol, tarbot en griet zijn gestratificeerd naar aanvoerhaven, kwartaal en aanvoercategorie. De bemonstering is beperkt tot de belangrijkste aanvoerhavens (Urk, IJmuiden, Stellendam en Den Helder) die samen ongeveer 80% van de nationale vangsten verhandelen.

Schol en tong

Schol wordt verhandeld in 4 marktcategorieën en tong in 5 categorieën die stabiel zijn over tijd en plaats. Omdat een representatieve bemonstering wordt uitgevoerd, worden geen afzonderlijke lengtemonsters genomen. Het geplande en verzamelde aantal monsters van schol en tong in 2006 is aangegeven in de onderstaande tabellen:

2006	Noordzee											
Schol	Den Helder		Stellendam		Urk		IJmuiden		Vlissingen		Totaal	
	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd
1e kwartaal	2	2	6	6	3	4	3	3	11	11	25	26
2e kwartaal	1	1	4	1	1	1	1	1	6	9	13	13
3e kwartaal	1	1	3	3	1	1	1	1	8	8	14	14
4e kwartaal	1	1	4	4	2	2	1	1	10	10	18	18
Totaal	5	5	17	14	7	8	6	6	35	38	70	71
												+1%

2006	Noordzee											
Tong	Den Helder		Stellendam		Urk		IJmuiden		Vlissingen		Totaal	
	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd
1e kwartaal	2	2	2	2	3	3	4	4	3	2	14	13
2e kwartaal	6	6	5	5	6	6	8	8	4	5	29	30
3e kwartaal	3	3	2	2	2	2	4	4	1	1	12	12
4e kwartaal	2	2	3	3	2	2	6	6	3	3	16	16
Totaal	13	13	12	12	13	13	22	22	11	11	71	71
												+0%

Voor schol was de gerealiseerde bemonstering in 2006 1 monster meer genomen dan de geplande bemonstering. Volgens de planning zou ongeveer 40% van de monsters van buitenlandse schepen genomen worden, maar gerealiseerd werd slechts 22%.

Voor tong was de gerealiseerde bemonstering in 2006 gelijk aan de geplande bemonstering. Volgens de planning zou ongeveer 12% van de monsters van buitenlandse schepen genomen worden, maar gerealiseerd werd 5%.

Tarbot en griet

Tarbot wordt verhandeld in 7 en griet in 4 marktcategorieën. Er wordt een representatieve bemonstering beoogd, er worden derhalve geen afzonderlijke lengtemonsters genomen. Het geplande en verzamelde aantal monsters van tarbot en griet in 2006 is aangegeven in de onderstaande tabel:

2006	Noordzee									
TARBOT	Den Helder		Stellendam		Urk		IJmuiden		Totaal	
	<i>plan- ning</i>	<i>gereaa- liseerd</i>	<i>plan- ning</i>	<i>gereaa- liseerd</i>	<i>plan- ning</i>	<i>gereaa- liseerd</i>	<i>plan- ning</i>	<i>gereaa- liseerd</i>	<i>plan- ning</i>	<i>gereaa- liseerd</i>
1e kwartaal	1	1	1	1	2	2	1	1	5	5
2e kwartaal	2	2	2	2	4	4	2	2	10	10
3e kwartaal	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4
4e kwartaal	1	1	1	1	2	2	1	1	5	5
Totaal	5	5	5	5	9	9	5	5	24	24
										+0%

2006	Noordzee									
GRIET	Den Helder		Stellendam		Urk		IJmuiden		Totaal	
	<i>plan- ning</i>	<i>gereaa- liseerd</i>	<i>plan- ning</i>	<i>gereaa- liseerd</i>	<i>plan- ning</i>	<i>gereaa- liseerd</i>	<i>plan- ning</i>	<i>gereaa- liseerd</i>	<i>plan- ning</i>	<i>gereaa- liseerd</i>
1e kwartaal	1	1	1	1	2	2	1	1	5	5
2e kwartaal	2	2	2	2	4	4	2	2	10	10
3e kwartaal	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4
4e kwartaal	1	1	1	1	2	2	1	1	5	5
Totaal	5	5	5	5	9	9	5	5	24	24
										+0%

Voor tarbot en griet komt het totaal aan gerealiseerde monsters overeen met dat wat gepland was voor 2006. Voor tarbot waren 5 monsters afkomstig van een buitenlands schip (20%) en eveneens 5 griet monsters waren afkomstig van een buitenlands schip (20%). Volgens de planning zou respectievelijk 29% van de monsters tarbot en 19% van de monsters griet van buitenlandse schepen afkomstig moeten te zijn.

Tongschar

Voor tongschar werden representatieve leeftijdsmonsters genomen op de visafslag in Urk. Tongschar wordt ongesorteerd aangevoerd of in 3 marktcategorieën. Er worden alleen monsters genomen van gesorteerde vis. Voor 2006 werd de volgende bemonstering gepland en gerealiseerd:

2005	TONGSCHAR			
	Aantal monsters		Aantal leeftijds/lengte bepalingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	1	1	30	30
2e kwartaal	1	1	30	56
3e kwartaal	1	1	30	75
4e kwartaal	1	1	30	50
Totaal	4	4	120	211
		+0%		+76%

Voor tongschar is het aantal gerealiseerde monsters gelijk aan de planning. Het aantal lengte- en leeftijdsbepalingen is hoger dan gepland (+76%), omdat er voor de laatste 3 monsters iedere categorie geheel doorgemeten is, in tegenstelling tot de planning van 30 vissen per monster. Conform de planning is 50% van de monsters van buitenlandse schepen afkomstig.

Schar

Voor schar werden niet-representatieve monsters genomen, zodat zowel lengte- als leeftijdsmonsters genomen worden. Schar wordt ongesorteerd aangevoerd. De volgende bemonsteringsintensiteit was gepland en werd gerealiseerd in 2006:

SCHAR								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	3	3	75	75	6	6	600	539
2e kwartaal	3	3	75	75	6	8	600	816
3e kwartaal	3	3	75	75	6	4	600	641
4e kwartaal	3	3	75	75	6	7	600	725
Totaal	12		300	300	24	25	2400	2721
		+0%		+0%		0%		+14%

Het aantal gerealiseerde leeftijdsmonsters voor schar komt overeen met dat wat gepland was, daarentegen is er 1 lengtemonster meegenomen dan gepland. Ook de verdeling over de kwartalen ligt iets anders dan gepland. Volgens de planning van de bemonstering zou 30% van de monsters van buitenlandse schepen afkomstig moeten zijn. Voor de leeftijdsmonsters werd 17% en voor de lengtemonsters werd 8% gerealiseerd.

2.3 Marktbemonstering rondvis

In de Noordzee worden kabeljauw en wijting gevangen door boomkorkotters, spanners en bordenvissers, hoewel deze laatste twee vloten bijna zijn verdwenen in de afgelopen jaren. Rondvis wordt bemonsterd in de afslagen van IJmuiden, Vlissingen, Urk, Stellendam en Harlingen.

Kabeljauw

Kabeljauw wordt verhandeld in 6 marktcategorieën waarvan lengtemonsters worden genomen in de afslag. Een leeftijdsmonster van een individueel schip bestaat uit ongeveer 50 otolieten. Elk lengtemonster bestaat uit tenminste 50 vissen. De volgende bemonsteringsintensiteit was gepland en werd gerealiseerd in 2006:

KABELJAUW								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	15	12	600	683	15	13	500	709
2e kwartaal	6	9	400	450	6	9	500	451
3e kwartaal	9	8	400	395	9	8	500	395
4e kwartaal	10	10	600	519	10	10	500	519
Totaal	40	39	2000	2047	40	40	2000	2074
		-3%		+2%		0%		+4%

Voor kabeljauw werd het aantal geplande leeftijdsmonsters net niet gehaald, maar het aantal gerealiseerde leeftijdsaflezingen was voldoende. Het aantal lengtemetingen was iets hoger dan gepland (+4%). Volgens de planning van de bemonstering zou 35% van de monsters van buitenlandse schepen afkomstig zijn. Voor zowel de leeftijdsmonsters als de lengtemonsters werd 8% gerealiseerd.

Wijting

Wijting wordt doorgaans niet-gesorteerd verhandeld. Lengte metingen worden in de afslag genomen. Otoliet-monsters worden gekocht en verwerkt in het laboratorium. Elk leeftijdsmonster bestaat uit tenminste 50 vissen. De volgende bemonsteringsintensiteit was gepland en werd gerealiseerd in 2006:

	WIJTING							
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	7	6	350	300	10	13	500	1498
2e kwartaal	5	6	250	300	10	11	500	1296
3e kwartaal	5	6	250	300	10	9	500	1213
4e kwartaal	7	6	350	300	10	9	500	1168
Totaal	24	24	1200	1200	40	42	2000	5175
		+0%		+0%		+5%		+159%

Voor wijting werden de geplande jaarlijkse bemonsteringen voor leeftijd gehaald. Er werden iets meer lengtemonsters genomen, aangezien er in het begin van het jaar al monsters genomen waren om te voorkomen dat door de lage aanvoer in de tweede helft van het jaar moeilijk aan monsters komen zou zijn. Uiteindelijk werd er wel meer wijting gemeten dan gepland. Volgens de planning van de bemonstering zou 16% van de monsters van buitenlandse schepen afkomstig moeten zijn. Zowel voor de leeftijds- als lengtemonsters werd dit gerealiseerd.

2.4 Bemonstering pelagische vis

Ten behoeve van de jaarlijkse toestandsbeoordeling van de pelagische visbestanden in de gebieden waar de internationale pelagische vloot vist, worden routinematig monsters verzameld. De vangsten hiervan bestaan uit vissoorten als haring, makreel, horsmakreel, blauwe wijting en grote zilversmelt.

Het nemen van marktmonsters voor pelagische vissoorten gaat anders dan voor demersale vissoorten. Voor demersale vissoorten worden monsters verse vis gekocht of deze kunnen gemeten worden in de visafslag. Echter pelagische vis wordt bevroren aangevoerd en gaat niet via de visafslag. Daarom worden ongesorteerde vismonsters speciaal voor het Wageningen IMARES verzameld aan boord van vriestrawlers, die maar eens per drie of vier weken binnen komen. De monsters bestaan uit diepgevroren pakken vis van 20 tot 23 kilo. De logistieke planning van monsters is lastig, omdat voor vertrek vaak niet bekend is op welke vissoort en in welk gebied gevist gaat worden.

De volgende bemonsteringsintensiteit was gepland en werd gerealiseerd in 2006:

HARING								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	22	14	550	350	22	14	1100	2462
2e kwartaal	54	24	1350	600	54	24	2700	3896
3e kwartaal	39	90	975	2250	39	90	1950	10375
4e kwartaal	19	8	475	200	19	8	950	1310
Totaal	134	136	3350	3400	134	136	6700	18043
		+2%		+1%		+1%		+169%

MAKREEL								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	12	24	300	600	12	24	600	2271
2e kwartaal	18	14	450	350	18	14	900	939
3e kwartaal	17	20	425	500	17	20	850	1950
4e kwartaal	17	6	425	150	17	6	850	478
Totaal	64	64	1600	1600	64	64	3200	5638
		+0%		+0%		+0%		+76%

HORSMAKREEL								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	16	36	400	900	16	36	800	4240
2e kwartaal	16	13	400	325	16	13	800	1973
3e kwartaal	29	28	725	700	29	28	1450	4419
4e kwartaal	29	14	725	350	29	14	1450	2073
Totaal	90	91	2250	2275	90	91	4500	12705
		+1%		+1%		+1%		+182%

BLAUWE WIJTING								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	25	74	625	1850	25	74	1250	6637
2e kwartaal	25	3	625	75	25	3	1250	650
3e kwartaal	23	0	575	0	23	0	1150	0
4e kwartaal	0	0	0		0	0		0
Totaal	73	77	1825	1925	73	77	3650	7287
		+5%		+5%		+5%		+100%

GROTE ZILVERSMELT								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	12	0	300	0	12	0	600	0
2e kwartaal	12	24	300	600	12	24	600	1809
3e kwartaal	0	0	0	0	0	0		0
4e kwartaal	0	0	0	0	0	0		0
Totaal	24	24	600	600	24	24	1200	1809
		+0%		+0%		+0%		+50%

Voor haring werden 2 leeftijdsmonsters (2%) meer verzameld dan gepland was.

Voor horsmakreel werd 1 leeftijdsmonster (1%) meer verzameld dan gepland was.

Voor blauwe wijting werden 4 leeftijdsmonster (5%) meer verzameld dan gepland was.

Voor makreel en grote zilversmelt werden exact het geplande aantal monsters gehaald.

Volgens de verordening voor de dataverzameling behoren er twee maal zoveel lengtemetingen worden uitgevoerd als dat er leeftijden worden bepaald. De lengtebemonstering overschrijdt voor alle vissoorten deze norm, omdat van elk aangevoerd vismonster alle vissen uit een pak worden gemeten om er vervolgens een representatief leeftijdsmonster van 25 vissen van te nemen.

2.4.1 Bemonstering overige soorten

Nephrops en roggen

Vanaf 2002 worden door Wageningen IMARES ook *Nephrops* (Noorse kreeft) en roggen bemonsterd. Hiervoor werden niet alleen lengtemetingen verricht, maar werden ook gewichten en rijpheid van de mannelijke dieren bepaald. Er worden geen leeftijdsbepalingen uitgevoerd omdat dit biologisch niet mogelijk is.

Voor *Nephrops* waren 24 monsters gepland waarbij minimaal 350 exemplaren per monster gemeten worden. Voor roggen waren 50 lengtemonsters gepland, waarbij 30 vissen per monster gemeten worden van de volgende 5 soorten: gladde rog, blonde rog, stekelrog, sterrog en koekoeksrog. De volgende bemonsteringsintensiteit was gepland en werd gerealiseerd in 2006:

	NEPHROPS				ROGGEN			
	Aantal monsters		Aantal lengte / gewicht metingen		Aantal monsters		Aantal lengte / gewicht metingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	2	4	700	1974	15	13	450	934
2e kwartaal	6	9	2100	5044	10	8	300	238
3e kwartaal	13	5	4550	2185	10	5	300	182
4e kwartaal	3	6	1050	2532	15	0	450	0
Totaal	24	24	8400	11735	50	26	1500	1354
		0%		+40%		-48%		-10%

Voor *Nephrops* zijn 4 lengtecategorieën plus een extra categorie voor staartjes. Bovendien worden er soms mengcategorieën gemaakt hetgeen een bemonstering per categorie lastig maakt. Het geplande aantal monsters voor 2006 is gehaald en het

aantal lengtemetingen was bijna 40% meer dan gepland. Appendix XV van Regeling 1639/2001 geeft aan dat er 400 lengtemetingen per monster moeten worden uitgevoerd, terwijl de planning maar uitging van 350 lengtemetingen per monster. In feite is er toch 22% boven de norm van 400 lengtemetingen per monster bemonsterd. Volgens de planning zou 18% van de monsters afkomstig moeten zijn van buitenlandse schepen, er is 5% gerealiseerd.

Voor *roggen* is het aantal monsters niet gehaald in verband met de magere aanvoer in het midden en laatste deel van het jaar. Op basis van de planning zou 12% van de monsters afkomstig moeten zijn van buitenlandse schepen, uiteindelijk werden er geen buitenlandse monsters verwerkt.

Mul en zeebaars

Sinds 2005 bemonstert Wageningen IMARES ook de aanvoer van mul en zeebaars. Er worden alleen lengtemonsters genomen. Bij wijze van experiment werd in 2006 getracht leeftijdsbepalingen uit te voeren voor zeebaars, omdat dit in de toekomst waarschijnlijk noodzakelijk blijkt te zijn. Van zeebaars zijn in 2006 schubben en vinstralen genomen omdat de leeftijdsaflezing daarvan eenvoudiger is dan van otolieten. Het materiaal is opgestuurd naar collega-instituut CEFAS om daar de leeftijdsbepalingen te laten doen vanwege de grote ervaring die daar aanwezig is.

	MUL				ZEEBAARS			
	Aantal monsters		Aantal lengte / gewicht metingen		Aantal monsters		Aantal lengte / gewicht metingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	0	0	0	0	0	0	0	0
2e kwartaal	3	4	60	231	0	0	0	0
3e kwartaal	3	2	60	113	2	2	50	57
4e kwartaal	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	6	6	100	343	2	1	50	57
		+0%		+243%		+50%		+14%

2.5 Verzameling van gegevens van overige biologische data

Naast de lengte- en leeftijdbemonstering moeten er ook andere biologische gegevens routinematig verzameld worden over groei (leeftijd/lengte en lengte/gewicht), rijpheid per leeftijd en lengte, geslachtsverhoudingen per lengte en leeftijd, gonadengewicht en fecunditeit. Voor de soorten zoals hieronder in de tabel zijn weergegeven zijn volgens de verordening voor de dataverzameling dit soort gegevens op een 3-jaarlijkse basis noodzakelijk, behalve voor *Nephrops* (groei en rijpheid elke 6 jaar). De verzameling van dit soort gegevens zit in programma's voor de marktmonitoring, surveys en discards. De aanvullende biologische data verzameling zoals die in 2006 is uitgevoerd is in onderstaande tabel weergegeven:

Soort	Leeftijd/ lengte	Lengte/ gewicht	Leeftijd/ rijpheid	Lengte/ rijpheid	Sex ratio / leeftijd	Sex ratio / lengte	Gonaden gewicht	Fecun- diteit
tong	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M	-
schol	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M	-
tarbot	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M	-
griet	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M	-
schar #	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M	-
tongschar	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M	-
kabeljauw	M,S,D	M,S,D	S,D	S,D	S,D	S,D	-	-
wijting	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	S,D	S,D	-	-
Nephrops	-	M @	-	M @	-	M	-	-
roggen.	-	M &	-	M &	-	M	-	-
haring	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	-	-
horsmakreel	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	-	S
makreel	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	-	-
blauwe wijting	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	-	-
zilvermelt #	M	M	M	M	M	M	-	-

M = marktbemonstering
S = surveys
D = discard reizen

= geen verplichting volgens Verordening 1639/2001
@ = verplichting te worden uitgevoerd iedere 6 jaar
& = verplichting te worden uitgevoerd iedere 3 jaar

2.6 Overige activiteiten

De administratie van de lengte- en leeftijdmonsters voor de marktbemonstering wordt op het Wageningen IMARES bijgehouden in een database (FRISBE). In 2006 werd wederom veel tijd besteed aan het controleren en importeren van de historisch verzamelde gegevens van de marktbemonstering in FRISBE. Dit proces is echter zeer tijdrovend, waardoor dit werk wederom in 2006 nog niet werd afgerond.

In 2006 is het integrale data systeem van ICES genaamd InterCatch gelanceerd. Doel van dit systeem is het centraliseren en standaardiseren van de opgewerkte data die gebruikt wordt tijdens ICES werkgroepen. Vanuit Wageningen IMARES is een bijdrage geleverd aan dit systeem door het uitvoeren van testwerkzaamheden en commentariëren van de gebruikte methodieken.

In 2006 is deelgenomen aan een workshop over de ontwikkeling van FishFrame. FishFrame wordt een integraal regionaal databasesysteem waarin basale data ten behoeve van assessments kunnen worden opgeslagen.

In 2006 is deelgenomen aan de voor dit project van belang zijnde ICES Planning Group on Commercial Discards and Biological Sampling (PGCCDBS) welke van 28 februari t/m 3 maart gehouden werd in Rostock, Duitsland. Details over deze planning groep staan in het hoofdstuk coördinatie.

In december is een internationale workshop gehouden voor het bepalen van de leeftijd van horsmakreel aan de hand van gehoorsteentjes. Het doel van deze vergadering was het controleren van de kwaliteit van de leeftijdsbepalingen en het uitwisselen van expertise. Dergelijke workshops worden regelmatig voor verschillende vissoorten georganiseerd door PGCCDBS. De organisatie en deelname aan de workshop werd uit de kennisbasis WOT gefinancierd.

2.7 **Rapporten, werkdocumenten en publicaties**

- Verver, S.W., A.T.G.W. Eltink and J.J. Poos. 2006. Market sampling of landings of commercial species in the Netherlands in 2003.
CVO Report nr. 06.002
- Verver, S.W. 2007. Market sampling of landings of commercial species in the Netherlands in 2004.
CVO Report nr. 07.001
- Verver, S.W. 2006. Microverspreiding per maand van Nederlandse vangsten in Europese wateren van Pilchard, Makreel, Horsmakreel, Grote Zilvermelt, Haring en Blauwe Wijting in 2003-2005.
Rapport nr. CVO 06.008

2.8 **Nota's**

- Verver, S.W., 2006. Verslag Fish Frame workshop, DIFRES, Kopenhagen, 19-20 januari 2006.
Nota BO/06.RIVO082.SV.lcs

2.9 **Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties**

- Beintema, J. 2006. Verslag van de workshop voor haring leeftijdsbepalingen, 6-10 juni 2005 te Turku en Seili Iland, Finland.
Nota CVO/06.RIVO004/lb/lcs
- Bol, R. 2006 Verslag workshop voor blauwe wijting (*Micromesistius poutassou*) leeftijdsbepalingen, 13-16 juni 2005 te Hirtshals, Denemarken.
Nota CVO/06.RIVO005/RB/lcs
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Planning Group on Commercial Catch, Discards and Biological Sampling \(PGCCDBS\) 28 February.3 March 2006 Rostock, Germany.](#)
[ICES CM 2006/ACFM:18](#)
- Mollet, F.M., S.B.M. Kraak and A.D. Rijnsdorp. 2006. Fisheries-induced evolutionary change in the onset of maturation in North Sea sole. ICES CM 2006/H:14
- Bolle et al. 2007. Report of the horse mackerel otolith workshop. IJmuiden 12-14 December 2006.
in preparation

2.10 English summary

project title: Market sampling marine fish stocks (project number 406 439 12100)

project: Samples of commercial landings have been taken in fish ports in the Netherlands or obtained directly from vessels. These are analysed on biological parameters (age, length, sex, growth and maturity stage). The sampling intensity is defined by the DCR and depends on the amount of landings from the stock in the Netherlands. In 2006 the following stocks were sampled in the North Sea: plaice, sole, dab, lemon sole, turbot, brill, cod, whiting, rays and skates, Norway lobster, herring, mackerel, horse mackerel, sea bass and red mullet. From distant waters the following stocks have been sampled: herring, mackerel, horse mackerel, blue whiting and argentinians. In general the number of samples taken met the target set for each species. In some cases, e.g. whiting and rays the target was not met due to low landings of those species.

The biological data were stored in the central database of Wageningen IMARES and will be used to construct age compositions for the fleets landings in the Netherlands which are used by ICES assessment working groups in 2007 for stock assessment. The international coordination of this project is dealt with in section 11.

3 Bestandsopnamen op zee

Projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406 439 12110
Projectleider	dr. H.J.L. Heessen
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Wageningen IMARES
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. B.M. Schoute (Dir. Vis)

3.1 Algemeen

Dit project omvat alle bestandsopnamen die jaarlijks (of om de 3 jaar zoals de makreel-eisurveys) op zee worden uitgevoerd. De meeste bestandsopnamen worden uitgevoerd samen met visserijonderzoeksinstituten in andere landen en worden gecoördineerd door ICES. De internationale vergaderingen om de bestandsopnamen te coördineren vallen onder dit project. Alle in dit project uitgevoerde bestandsopnamen zijn onderdeel van de DCR.

De computer-invoer van de meeste gegevens die tijdens de bestandsopnamen worden verzameld geschiedt reeds op zee. Hiervoor is het programma Billie Turf ontwikkeld, met voor ieder type survey, specifieke invoerroutines. Na iedere survey worden de met Billie Turf ingevoerde data vervolgens toegevoegd aan de centrale database op Wageningen IMARES voor biologische gegevens: FRISBE. Vanuit deze database worden subsets van de gegevens vervolgens toegeleverd aan databases bij ICES of aan collega-instituten om analyses van de totale internationale datasets mogelijk te maken.

Tijdens de diverse trawlsurveys worden niet alleen de vissoorten gevangen waarop de survey is gericht maar ook andere vissoorten, en tijdens de boomkor surveys ook veel bodemorganismen (zeesterren, krabben, anemonen). Tijdens onze onderzoekstochten worden steeds van alle vissoorten en bodemorganismen gegevens verzameld (aantallen, lengtesamenstelling, gewichten). Omdat de survey-gegevens van Wageningen IMARES op een standaardwijze zijn verzameld en een lange periode omvatten, vormen ze een uiterst waardevolle bron voor de bestudering van veranderingen in het Noordzee ecosysteem, zowel veranderingen als gevolg van menselijk ingrijpen (visserij) als ook tengevolge van veranderingen in het klimaat.

3.2 Onderdelen

3.2.1 Bestandsopnamen gericht op platvis

Er worden jaarlijks drie verschillende bestandsopnamen uitgevoerd die zijn gericht op platvis, in de eerste plaats op tong en schol. Alle drie de surveys richten zich op specifieke leeftijdsgroepen. Omdat tong en schol zich in de loop van hun ontwikkeling van larve tot volwassen vis verplaatsen van de kustzone en estuaria naar open zee

verschillen zowel de gebruikte vistuigen als het onderzochte gebied per bestandsopname.

De Demersal Fish Survey (DFS) is gericht op 0- en 1-groep tong en schol, en op garnaal. De DFS wordt uitgevoerd in de Waddenzee, in de Ooster- en Westerschelde, en langs de continentale kust (van de grens met België tot aan Esbjerg). Voor de 1- en 2-groep van tong en schol is de Sole Net Survey (SNS) het belangrijkste. Deze survey wordt uitgevoerd in de zuid-oostelijke Noordzee. De Beam Trawl Survey (BTS) tenslotte, is gericht op de oudere leeftijdsklassen van tong en schol en wordt uitgevoerd in de zuidelijke en centrale Noordzee.

DFS en SNS verzamelen vooral informatie over de sterkte van de recruterende jaarklassen. De gegevens van de BTS worden gebruikt als visserijafhankelijke schatting van de dichtheid van de meest algemene leeftijdsgroepen van tong en schol t.b.v. stock assessment. De gegevens van de platvissurveys worden gebruikt door de ICES WGNSSK

3.2.1.1 BTS

De BTS of "boomkorsurvey" werd uitgevoerd in augustus/september. De "Isis" werd 5 weken ingezet (week 32-36), de "Tridens" 4 weken (week 34-37). Standaard vistuig is een 8-meter boomkor. De "Isis" bevist het NCP en de Duitse Bocht, de "Tridens" de westelijke en centrale Noordzee. Omdat de visgronden in de westelijke en centrale Noordzee plaatselijk slecht bevisbaar zijn, gebruikt de "Tridens" een schotje in het net. Hiermee wordt vermeden dat grote stenen in het net terecht komen. Op ongeveer de helft van het aantal 8m boomkor stations van de "Tridens" is ook een korte (5 minuten) trek gedaan met een fijnmazige 2m boomkor. Hiermee wordt een kleinere fractie van het epi-benthos bemonsterd dan de epi-benthos dat wordt gevangen met de 8m boomkor.

3.2.1.2 SNS

Deze survey wordt uitgevoerd met de 6 meter tongenkor en richt zich specifiek op het verkrijgen van indices voor het schatten van de jaarklassterkte van tong en schol op 1-, 2- en 3-jarige leeftijd. De indices zijn van belang bij het opstellen van vangstprognoses.

Nadat in 2003 de "Sole Net Survey" (SNS) éénmalig in het voorjaar werd uitgevoerd, is besloten om vanaf 2004 deze survey toch weer in het najaar uit te voeren. De survey kon in 2006 in de twee daarvoor geplande weken (37 en 38) worden uitgevoerd.

3.2.1.3 DFS

De "Demersal Young Fish Survey" (DFS) is een internationale bestandsopname die wordt uitgevoerd met een garnalenvistuig. De survey is gericht op 0- en 1-jarige tong en schol in de continentale kustgebieden van de Noordzee en aangrenzende estuaria. De DFS survey is de enige survey die ook goede informatie oplevert over de talrijkheid van garnalen (*Crangon crangon*) in de kustzone en de estuaria, maar ook over de overige vissoorten en voornaamste bodemorganismen.

Aan de uitvoering van de DFS nemen ieder jaar drie schepen deel. De kustzone wordt bevist door de "Isis" (4 weken in september en oktober, week 39-42), de Waddenzee door de "Stern" (5 weken in september en oktober, week 35-39) en de Ooster- en Westerschelde door de "Schollevaar" (3 weken in september, week 36-

38). In 2006 zou de "Stern" uit de vaart worden genomen maar dat besluit is inmiddels uitgesteld.

3.2.2 Makreel- en Horsmakreel eisurveys

De omvang van de bestanden van makreel en horsmakreel wordt geschat door middel van eisurveys. De door de eisurveys geschatte jaarlijkse eiproduktie kan worden omgerekend tot schattingen van de biomassa van volwassen makreel en horsmakreel. Hiervoor worden aanvullend gegevens over de fecunditeit (hoeveelheid eieren per vis) verzameld. De makreel- en horsmakreel ei-surveys in westelijke wateren (Keltische Zee en Golf van Biskaje) en in de Noordzee worden om de drie jaar uitgevoerd. In 2006 werden geen surveys uitgevoerd. De resultaten van deze surveys worden gebruikt door de ICES WGMHSA.

3.2.2.1 Westelijke (hors)makreel eisurvey

De eerstvolgende eisurvey voor westelijke makreel en horsmakreel (Keltische Zee en Golf van Biskaje) zal in 2007 weer worden uitgevoerd. Ter voorbereiding op deze survey in 2007 vergaderde in 2006 de Working Group on Mackerel and Horse-mackerel Egg Surveys in Vigo. Bovendien werd bij CEFAS in Lowestoft eind oktober deelgenomen aan twee workshops waar aandacht is besteed aan het juist determineren van makreel- en horsmakreleieren en aan histologisch werk dat noodzakelijk is voor het bepalen van de fecunditeit van horsmakreel. De deelname aan beide workshops werd gefinancierd uit de Kennisbasis behorende bij WOT programma 406. CEFAS, het Engelse visserijinstituut, heeft aangekondigd niet meer mee te doen aan deze surveys. Dit heeft enige aanpassingen tot gevolg van de gebieden die door de deelnemende schepen worden bevist.

3.2.2.2 Makreel eisurvey in de Noordzee

Deze survey is in 2005 voor het laatst uitgevoerd en staat nu weer voor 2008 op het programma.

3.2.3 Haring bestandsopnamen

Jaarlijks worden twee soorten bestandsopnamen, specifiek gericht op Noordzee haring, uitgevoerd. Daarnaast wordt een bestandsopname uitgevoerd op Atlantoscandische haring. Beide bestandsopnamen hebben als doel het schatten van de paaistand van haring. Naast de specifiek op haring gerichte bestandsopnamen worden in de IBTS indices van jaarklassterkte voor haring verzameld

3.2.3.1 Noordzee Echo Survey

In juni/juli 2006 nam de "Tridens" gedurende vier weken (week 26-29) samen met Noorwegen, Duitsland, Schotland en Denemarken deel aan de internationale Noordzee haring echo survey. Doel van deze survey is om een schatting te maken van de totale hoeveelheid volwassen haring in de Noordzee. De resultaten van de echo survey in 2006 worden door de ICES HAWG in maart 2007 gebruikt voor het geven van vangstadvisen. De haring echosurvey is uitgevoerd in twee overweekse reizen (week 26/27 en 28/29).

3.2.3.2 Noordzee en Kanaal larvensurvey

Nederland voerde in 2006 gedurende vier weken (week 3, 38-39 en 51) larvensurveys uit met de "Tridens". Aan de hand van gegevens over de eiproduktie per haringvrouwtje en de vangst van pas uit het ei gekomen haringlarven wordt een schatting gemaakt van het volwassen bestand van haring. De surveys in week 3 en

51 werden in het Kanaal en de zuidelijke Noordzee uitgevoerd. De surveys in week 38-39 vonden plaats in de westelijke centrale Noordzee. De resultaten van de larvensurveys worden door de haring werkgroep van ICES als uiterst waardevolle informatie beschouwd, ondanks het feit dat de totale internationale scheepstijd die hiervoor wordt ingezet sterk is afgenomen.

Om nieuwe methodieken bij de planktonsurveys te testen is een extra vaarweek met de *Tridens* ingelast (week 20). Bovendien is de survey in week 38/39 uitgevoerd met twee aan elkaar vast gemonteerde planktontorpedo's om eventuele verschillen in oude en nieuwe torpedo te kunnen bestuderen. Het vergelijkend onderzoek is gefinancierd uit de KB-WOT.

Zowel in het Kanaal als in de westelijke centrale Noordzee werd geconstateerd dat een deel van de haring nog moest paaien. Hierdoor wordt de larvenproductie en daarmee de paaistand van haring door deze surveys onderschat. Overwogen wordt om de survey uit te breiden of de uitvoering te verschuiven.

3.2.3.3 Atlanto-scandische haring

Namens de EU-landen heeft het Deense onderzoeksvaartuig de "Dana" in het voorjaar van 2006 gedurende vier weken (week 17-21) deelgenomen aan de akoestische survey op Atlanto-scandische haring. Tijdens de gehele survey trad Bram Couperus van Wageningen IMARES op als onderzoeksleider. De gegevens worden gebruikt bij de toestandbeoordeling van dit bestand door ICES WGNPBW.

3.2.4 Bestandsopnamen haring en rondvis (IBTS)

De "Tridens" nam in de maand februari (week 4-8) deel aan de International Bottom Trawl Survey (IBTS) in de Noordzee. De gegevens verzameld tijdens deze survey worden gebruikt voor de schattingen van jaarklassterkte van diverse rondvissoorten (kabeljauw, schelvis, wijting en kever) maar ook van haring en sprat. De resultaten van de IBTS worden zowel gebruikt voor het schatten van de jaarklassterkte van diverse soorten als voor 'tuning' van de VPA door de ICES WGNSSK. Tevens zijn de gegevens die tijdens deze survey worden verzameld zeer belangrijk voor een groot aantal onderzoeken naar veranderingen in het Noordzee ecosysteem en het onderzoek naar de invloed van de visserij op het ecosysteem.

De IBTS is sinds 1965 jaarlijks in februari uitgevoerd, in de jaren 1991-1996 ieder kwartaal, en sinds 1997 twee maal per jaar. Nederland neemt alleen in het eerste kwartaal deel aan deze bestandsopname.

Haring heeft voor het derde achtereenvolgende jaar een zwakke jaarklas. Schelvis heeft na vier zwakke jaren weer een goede jaarklas geproduceerd, kever had voor het eerst na vijf jaar weer een goede jaarklas. De jaarklassterkte van zowel kabeljauw als wijting was beneden het langtermijn gemiddelde.

3.2.5 Blauwe wijting survey

De “Tridens” heeft voor de derde keer deelgenomen aan de akoestische survey op blauwe wijting in de wateren ten westen van Ierland (week 11-13). Naast Nederland stellen Noorwegen, Rusland, Ierland en de Far Oer onderzoeksvaartuigen voor deze survey beschikbaar. De survey vond plaats in maart in de Atlantische Oceaan. De akoestische gegevens werden door een workshop in Torshavn (Far Oer) opgewerkt tot een schatting van de omvang van het bestand. De resultaten van deze survey worden gebruikt door de ICES WGNPBW.

3.2.6 Coördinatie

De planning van de surveys met de overige deelnemende landen en de uitwerking van de resultaten wordt uitgevoerd door ICES in een aantal werkgroepen en vastgelegd in ICES rapporten. De platvissurveys worden gecoördineerd door de [WGBEAM](#). De planning van alle haring surveys in de Noordzee vond plaats door de [PGHERS](#). De surveys op Atlantisch-scandische haring en blauwe wijting worden door [PGNAPES](#) gecoördineerd. De [IBTSWG](#) coördineert de IBTS en de makreel en horsmakreel surveys worden door [WGMEGGS](#) gecoördineerd. Deze groepen vergaderden kwamen allen in 2005 bijeen. Vanuit dit project werd aan deze groepen een bijdrage geleverd.

INTERNATIONAL COORDINATION OF SURVEYS IN 2006 BY ICES	
Group	date
Working Group on Beam Trawl Surveys WGBEAM	Hamburg (Duitsland), 16-19 mei
International Bottom Trawl Survey Working Group IBTSWG	Lysekil (Zweden), 27-31 maart
Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys WGMEGGS	Vigo (Spanje) 27-31 maart
Planning Group for Herring Surveys PGHERS	Rostock (Duitsland) 24-27 januari Charlottenlund (Denemarken) 13-14 juni
Planning Group on Northeast Atlantic Pelagic Ecosystem Surveys PGNAPES	Reykjavik (IJsland), 15-18 augustus

3.2.7 Projectteam

In 2006 vergaderde het projectteam “Bestandsopnamen Zout” zes keer. Het projectteam heeft als gezamenlijke verantwoordelijkheid het stroomlijnen van een goede uitvoering van de verschillende bestandsopnamen. Daarnaast worden knelpunten besproken evenals kwaliteitsborging en aanschaf van nieuwe materialen. Voor vrijwel alle surveys is in 2006 een voorbespreking gehouden met alle betrokkenen (voor zover aanwezig), en is een nabespreking gehouden om de surveys te evalueren en mogelijke verbeterpunten vast te stellen.

Gedurende 2006 is Remment ter Hofstede naast Henk Heessen als projectleider van dit project opgetreden. In 2007 zal Remment ter Hofstede eerst verantwoordelijke zijn en Henk Heessen optreden als tweede man.

3.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Damme, C.J.G. van & C. Bakker, 2007. Comparison of herring larvae capture between Gulf III and Gulf VII plankton samplers at sea. Working Document PGHERS 2007.

[Heino, M., H.Søiland, J.E. Nygaard, M. Dahl, J. Alvarez, Ø. Tangen, V. Shnar, A. Malyshko, O. Krasnoborod'ko, S. Ratushnyy, E. Mullings, G. Johnston, G. Power, J. Kristiansen, L. Goddijn, J.A. Jacobsen, L. Smith, M. Mohr Joensen, S. Ybema, R. Bol, K. Bakker, P. Tjoe-Awie, J. Pedersen. 2006. International blue whiting spawning stock survey spring 2006. Tokrapport/Havforskningsinstituttet/ISSN 1503-6294/Nr. 2 -2006. WD to WGNPBW.](#)

- Hofstede, R. ten, 2006. Opnieuw weinig jonge haring: Internationale bestandsopname IBTS: uitstekende jaarklas schelvis en kever. Visserijnieuws 2006 26(13)
- [ICES-LRC 2006. Report of the Planning Group on North Sea Cod and Plaice Egg Surveys in the North Sea \[PGEGGS\]. 22–24 November 2005 Charlottenlund, Denmark ICES CM 2006/LRC:02 REF. RMC](#)
- [ICES-LRC 2006. Report of the Planning Group on Herring Surveys \[PGHERS\]. 24-27 January 2006 Rostock, Germany. ICES CM 2006/LRC:04 Ref. RMC, HAWG](#)
- [ICES-LRC 2006. Report of the Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys \(WGMEGS\). 23-31 March 2006, Vigo, Spain. ICES CM 2006/LRC:09, Ref. RMC](#)
- [ICES-LRC 2006. Report of the Working Group on Beam Trawl Surveys \[WGBEAM\] 16–19 May 2006 Hamburg, Germany. ICES CM 2006/LRC:11 Ref. RMC, ACFM](#)
- [ICES-RMC 2006. Report of the International Bottom Trawl Survey Working Group \[IBTSWG\] 27-31 March 2006 Lysekil, Sweden. ICES CM 2006/ RMC:03, Ref. ACFM](#)
- [ICES -RMC 2006. Report of the Planning Group on Northeast Atlantic Pelagic Ecosystem Surveys \[PGNAPES\] Reykjavik, 15-18 August 2006 ICES CM 2006/MRC:08 Ref. LRC, ACFM, ACE](#)
- Ybema, S. 2006. North Sea hydro acoustic herring survey Survey report for 26 June - 21 July 2006 R/V "TRIDENS"
Wageningen IMARES internal report number: 06.015
- Ybema, S. 2006. Cruise report Hydro acoustic survey for blue whiting (*Micromesistius poutassou*) 13 March - 31 March 2006.
IMARES report 07.001.

3.4 Nota's

- Boois, I.J. de, en L.J. Bolle. 2006. Verslag WGBEAM 16-19 mei 2006. Hamburg, Duitsland.
Nota CVO 06. IMA0219/IB/mp
- Couperus, A.S. en C.J.G. van Damme. 2006. Verslag van de Planning Group for Herring Surveys (PGHERS), Institut für Ostsee Fischerei te Rostock, Duitsland, gehouden van 24-27 januari 2006.
Nota CVO/06.RIVO163/CvD/mw
- Couperus, A.S. 2006. Verslag van een aanvullende vergadering van de "Planning Group for Herring Surveys (PGHERS), Danish Institute for Fisheries Research (DIFRES), Charlottenlund, 13 – 14 juni, 2006
Nota CVO/06. IMA0536/BC
- Damme, C.J.G. van, . 2006. Verslag van de ICES Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys (WGMEGS), Instituto Español de Oceanografía te Vigo, Spanje, gehouden van 27-31 maart 2006.
Nota CVO/06.RIVO243/CvD/mw
- Damme, C.J.G. van, en H. Wiegerinck. 2006. Verslag van de makreel en horsmakreel ei- en histologie workshops (WKMHMES), 23 oktober t/m 2 november 2006, te Lowestoft.
Nota 06/IMA0525/Cvd
- Hofstede, R. ten, 2006. Verslag van de vergadering van de International Bottom Trawl Survey Working Group (IBTSWG) bij het Instituut voor Marine Research te Lysekil, Zweden van 27 t/m 31 maart 2006.
Nota 06/RIVO0244/RH-lcs
- Ybema, S. 2006. Verslag van de Planning Group of Northeast Atlantic Pelagic Ecosystem Surveys (PGNAPES), 15-18 August 2006, Reykjavik, Iceland.
Nota 06/IMA0516/HH-lcs

Ybema, S. 2007. Short summary of the blue whiting survey post meeting held in Torshavn, 20-21 April 2006.
Memorandum 07/IMA00029/SY

3.5 Verwante publicaties

Daan, N. 2006. Spatial and temporal trends in species richness of the total North Sea fish community and its southerly and northerly components separately, based on the IBTS, 1977-2005. ICES CM 2006/D:02

Damme, C.J.G. van, and A.S. Couperus. 2006. Mass occurrence of snake pipefish: result of a change in climate?
ICES CM 2006/C:17

Damme C.J.G. van en H. Wiegerinck. 2006. Verslag van de makreel en horsmakreel ei- en histologie workshops, 23 oktober t/m 2 november 2006, te Lowestoft.
reference

Heessen, H.J.L., N. Daan, P. Eastwood, J.R. Ellis, N. Fletcher, R. ter Hofstede, C. Kirk, L. Larsen and H. Sparholt. 2006. ICES-FishMap, an electronic atlas of North Sea fish.
ICES CM 2006/M:37

Hofstede, R. ter and Niels Daan. 2006. Green light needed for quality check DATRAS examples form the North Sea IBTS.
ICES CM 2006/M:38

[ICES-LRC 2006. Report of the Workshop on Mackerel and Horse Mackerel Egg Staging and Identification \[WKMHMES\] 27-29 October Lowestoft, UK.](#)
[ICES CM 2006/LRC:17 Ref. WGMHSA](#)

Visserijnieuws 2006. Waar zit de mul tegenwoordig. Interactieve atlas voor de vissoorten op de Noordzee.
Visserijnieuws 26(14)

3.6 Reisverslagen

K. Bakker. Reisverslag Tridens week 51, 2006, haringlarvensurvey.

I. de Boois. Reisverslag Tridens, week 34-37 2006, BTS

A.S. Couperus. Reisverslag Dana, week 17-21 2006, ASH

K. Groeneveld. Reisverslag Isis, week 37-38 2005, SNS

P.J. Groot. Reisverslag Schollevaar, week 36-38 2005, DFS

R. ter Hofstede. Reisverslag Tridens, week 4-8 2006, IBTS

S.A. Rijs. Reisverslag Isis, week 39-41 & 43-44 2005, DFS

G.J. Rink. Reisverslag Navicula, week 38-39 2005, DFS

M. de Vries. Reisverslag Stern, week 35-39 2005, DFS

S. Ybema. Cruise report Tridens, week 11-13, blue whiting

S. Ybema. Cruise report Tridens, week 26-29, North Sea herring

3.7 Vergaderingen en werkgroepen

Planning Group for Herring Surveys (PGHERS) Rostock, Duitsland, 24-27 januari 2006	Bram Couperus Cindy van Damme
International Bottom Trawl Survey Working Group [IBTSWG] Lysekil (Zweden), 27-31 maart 2006	Remment ter Hofstede
Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys [WGMEGS] Vigo (Spanje), 27-31 maart 2006	Cindy van Damme
Working Group on Beam Trawl Surveys [WGBEAM] Hamburg, Duitsland 16-19 mei 2006	Ingeborg de Boois Loes Bolle
Blue whiting survey post results meeting Torshavn (Far Oer), 20-21 April 2006	Sytse Ybema
Planning Group on Northeast Atlantic Pelagic Ecosystem Surveys [PGNAPES] Reykjavic (IJsland), 14-20 augustus IJsland	Sytse Ybema

3.8 English summary

project title: Research vessel monitoring surveys at sea (project number 406 439 12110)

project: In 2006, the Netherlands carried out a number of research vessel surveys to investigate the development of specific fish stocks. The surveys and the stocks they are targeting are listed in the table below. All surveys are part of the DCR and most of them were carried out in collaboration with other countries. The surveys are coordinated by ICES planning groups. The egg surveys on mackerel and horse mackerel are carried out once every three years. The next egg surveys will be in 2007 and 2008 (North Sea). The other surveys are carried out on an annual basis.

There were no major difficulties with the project and all surveys could be completed in time. The acoustic surveys on Atlanto-Scandic herring in the Norwegian Sea and blue whiting in waters west of Ireland are EU surveys. This means that the EU is participating with one or more vessels in these international survey with on board an international crew of EU scientists. The other surveys are all national contributions to an international survey programme.

RESEARCH VESSEL SURVEYS CARRIED OUT BY THE NETHERLANDS IN 2006					
SURVEY NAME	AREA	TARGET SPECIES	SURVEY TYPE	VESSEL NAME	PERIOD
IBTS	North Sea	herring, sprat, cod, haddock, whiting, saithe, Norway pout	GOV trawl MIK (larvae) net	Tridens	23 Jan -24 Feb
BTS	southern and central North Sea	adult plaice and sole	beam trawl	Isis, Tridens	7 Aug-14 Sep
SNS	continental coast NS	recruiting plaice and sole	beam trawl	Isis	11-21 Sep
DFS	continental coast and estuaries	juvenile plaice and sole	shrimp trawl	Schollevaar, Isis and Stern	28 Aug-20 Oct
ASH	Norwegian Sea	Atlanto-scandic herring and blue whiting	acoustic	Dana (Denmark)	25 Apr-25 May
IBWS	Atlantic Ocean	blue whiting	acoustic	Tridens	13-31 March
HLS	North Sea and Channel	herring larvae	larvae survey	Tridens	16-20 Jan 18-28 Sep 18-22 Dec
ACOHER	North Sea	herring	acoustic	Tridens	26 Jun-21 Jul

The results of the surveys are submitted to the relevant ICES assessment working groups dealing with the assessments of the stocks covered by the survey. A summary report on the results of the survey can be found on the CVO website (cvo.wur.nl)

4 Monitoring bijvangsten

Projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406 439 12130
Projectleider	ir. O.A van Keeken
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Wageningen IMARES
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. B.M. Schoute (Dir. Vis)

4.1 Algemeen

Onder discards wordt de bijvangst in de commerciële visserij verstaan die als ongewenst weer overboord wordt gezet. Deze bijvangst bestaat uit ondermaatse vis, overquota vis en niet commerciële vissoorten alsmede benthos organismen. De overlevingskans van de overboord gezette vissoorten is over het algemeen zeer klein. Het verzamelen van discardgegevens vormt een onderdeel van een verplichting voor het verzamelen van gegevens vastgelegd in een Europese Verordening.

Sinds 2005 is tevens een verplichting ingesteld om de bijvangst van zeezoogdieren te monitoren. Het betreft hier een jaarlijkse steekproef van de bijvangsten in de pelagische vloot. De minimum omvang van de steekproef is vastgelegd in de Verordening. Er wordt jaarlijks via LNV aan de EU over de resultaten gerapporteerd.

Beschrijving onderdelen

Onderzoek naar het kwantificeren van de hoeveelheid en de samenstelling van de discards wordt gedaan in de voor Nederland belangrijkste vormen van visserij: de boomkorvisserij gericht op tong en schol en de pelagische visserij gericht op haring, makreel en horsmakreel. De aantallen discards variëren per type visserij, visgrond en periode van het jaar. Ook tussen de jaren kunnen er grote verschillen bestaan. Het beleid is gericht op de hoeveelheid discards in de visserij te verminderen. Het onderzoek geeft een beeld van de factoren die het discarden van maatse vis van commerciële soorten ('high grading') beïnvloeden, en op het effect van discarding op de nauwkeurigheid van de toestandsbeoordelingen van commercieel geëxploiteerde vissoorten.

Onderzoek naar het kwantificeren van bijvangsten van zeezoogdieren wordt gedaan in de pelagische visserij. Het onderzoek kan alleen plaats vinden met medewerking van het bedrijfsleven. Indien deze toestemming niet wordt verkregen kan niet aan de onderzoeksverplichting worden voldaan.

De waarnemingen van bijvangsten zijn gedaan door medewerkers van Wageningen IMARES aan boord van bedrijfsschepen. Het veldwerk van beide pelagische onderdelen aan boord van de trawlers is gecombineerd uitgevoerd. van de sector essentieel. In de meeste gevallen werd in 2005 zonder problemen.

Gebruik van de gegevens

De discardgegevens worden toegeleverd aan ICES werkgroepen die ze in een aantal gevallen gebruiken, in combinatie met soortgelijke gegevens afkomstig van andere landen, in de toestandsbeoordeling van de bestanden. Ook de STECF werkgroepen van de EU maken gebruik van de gegevens. In 2006 zijn op verzoek van de EU gegevens over de boomkorvloot in gevraagd 'format' aangeleverd. Tevens zijn de resultaten gebruikt bij een evaluatie van een aantal management plannen voor platvis in de Noordzee.

Bij het gebruik van de gegevens voor het schatten van de totale hoeveelheid discards van voorgaande jaren zijn vrij grote verschillen geconstateerd tussen de werkgroepen van ICES en van de STECF. Dit ondanks het feit dat de basisgegevens, die door de landen werden verstrekt, dezelfde waren. De oorzaak van het verschil is dat deze groepen bij de opwerking een verschillende methodiek hebben toegepast. In 2007 zal in internationaal verband aandacht worden gegeven voor het opstellen van richtlijnen voor het standaardiseren de opwerking.

4.2 Discards boomkorvisserij

De verzameling van discardgegevens aan boord van boomkorschepen wordt begeleid door een stuurgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de visserijsector, LNV-DVIS en Wageningen IMARES. De stuurgroep is in 2006 niet bijeen geweest

In 2006 zijn alle 10 geplande discardsreizen op boomkorschepen uitgevoerd aan boord van boomkorschepen met een motorvermogen >300 PK vissend met 80mm maaswijdte. Een overzicht van de uitgevoerde reizen wordt in de teksttabel hiernaast gepresenteerd. Omdat niet alle schepen van de Nederlandse vloot medewerking wilden verlenen aan het onderzoek is de steekproef mogelijk minder representatief.

GEREALISEERDE REIZEN OP BOOMKORSCHEPEN IN 2006				
Schip	Datum uit	Datum in	dagen	Opstappers
2006-1	9-1	13-1	5	Gerrit Rink - Kees Groeneveld
2006-2	30-1	4-2	5	Gerrit Rink – Loes Bolle
2006-3	27-2	3-3	5	Gerrit Rink – Arie Kraaijenoord
2006-4	13-3	17-3	5	Gerrit Rink – Marcel de Vries
2006-5	1-5	5-5	5	Gerrit Rink – Simon Rijs
2006-6	5-6	9-6	5	Gerrit Rink – Marcel de Vries
2006-7	26-6	30-6	5	Gerrit Rink – Hendrik-Jan Westerink
2006-8	18-9	21-9	4	Floor Quirijns
2006-9	20-11	24-11	5	Gerrit Rink – Andre Dijkman Dulkes
2006-10	27-11	1-12	5	Marcel de Vries – Ralf van Hal

Op alle reizen werden discards en aanlandingen gemeten van de belangrijkste commerciële soorten zoals schol, tong, kabeljauw, wijting, schar, tarbot en griet. Verder werden van alle overige vissoorten in de discards de aantallen geteld en lengte gemeten en van benthos de aantallen geteld. Van de soorten schol, tong, schar, kabeljauw en wijting werd tevens - voor zover mogelijk - een snijmonster van de discards verzameld dat op het laboratorium werd verwerkt om de leeftijden te kunnen schatten.

Van alle reizen is een standaard reisverslag gemaakt met gegevens van de reis en de bevindingen uit de analyses. Deze reisverslagen zijn na afloop van de reis opgestuurd aan de schippers van de schepen. Alle verzamelde gegevens zijn opgeslagen in een centrale database.

De resultaten van de bemonstering in 2005 worden gepresenteerd in het Wageningen IMARES rapport nr. C061/06 "Discard sampling of the Dutch beam trawl fleet in 2005", verschenen in het najaar van 2006. Het rapport is aangeboden aan de stuurgroep. Het rapport met de gegevens van de pelagische vloot verschijnt in 2007.

In 2006 is het demersale discards programma intern geëvalueerd. Resultaten van deze evaluatie worden gepresenteerd in het interne Wageningen IMARES rapport nr. 06.012 "Evaluation of the Dutch demersal discards program".

4.3 Discards pelagische visserij

Discardsreizen aan boord van pelagische trawlers zijn moeilijker om in te plannen dan reizen aan boord van boomkorschepen omdat de trawlers veelal voor langere periodes weggaan en vaak niet bekend is wanneer ze de haven binnen lopen, hoe lang hun volgende reis zal zijn en waarheen ze gaan. Tijdens deze reizen worden naast discards tevens bijvangst van zeezoogdieren bemonsterd. In 2006 zijn alle

GEREALISEERDE REIZEN OP PELAGISCHE TRAWLERS IN 2006				
Schip	Datum uit	Datum in	dagen	Opstapper
2006-11	2-1	22-1	21	Mario Stoker
2006-12	30-1	20-2	22	Ronald Bol
2006-13	18-2	7-3	18	Bram Couperus
2006-14	27-3	8-4	13	Thomas Pasterkamp
2006-15	7-4	31-4	25	Mario Stoker
2006-16	28-4	6-6	40	Martien Warmerdam
2006-17	19-6	5-7	16	Anne van Duyn
2006-18	5-7	5-8	31	Martien Warmerdam
2006-19	24-7	15-8	23	Thomas Pasterkamp
2006-20	9-10	30-10	22	Martien Warmerdam
2006-21	31-10	22-11	23	Thomas Pasterkamp
2006-22	27-11	23-12	27	Ronald Bol

12 geplande reizen uitgevoerd, waarvan 6 reizen vallen onder het project "discards pelagische visserij" en 6 onder "bijvangst zeezoogdieren". \

Tijdens de discardsreizen werden van de vangsten en discards de aantallen geteld en gemeten. Van de commerciële soorten als haring, makreel, horsmakreel en blauwe wijting werden tevens snijmonsters genomen die, ofwel aan boord werden verwerkt, ofwel werden meegenomen naar het laboratorium voor verdere analyse.

Van alle reizen is een standaard reisverslag gemaakt met

gegevens van de reis en de bevindingen uit de analyses. Deze reisverslagen zijn na afloop van de reis opgestuurd aan de schippers van de schepen.

Resultaten van de bemonstering van de pelagische visserij over 2005 zijn wegens problemen met het importeren van gegevens van een reis in de database en de rapportages over de evaluatie van het discardprogramma nog niet gepresenteerd in een rapportage. Resultaten van de bemonstering over 2005 zullen samen worden gevoegd met resultaten over 2006. De rapportage over de bemonstering van discards in 2005 en 2006 zal in 2007 worden opgeleverd.

Eind 2006 is begonnen aan de evaluatie van het Belgisch discardsprogramma, welke in 2007 zal worden afgerond.

4.4 Bijvangst zeezoogdieren in de pelagische visserij

Het veldwerk voor het project "bijvangst zeezoogdieren" valt samen met het project "discards pelagische visserij" waarbij in 2006 alle 12 de geplande reizen zijn uitgevoerd. Voor het project "bijvangst zeezoogdieren" dient door de waarnemer toezicht worden gehouden op de bijvangst van zeezoogdieren, waarbij de

verordening zich toelegt op de bijvangst van walvisachtigen. In 2006 is de vangst van 1 dolfijn gerapporteerd tijdens de bemonsterde reizen.

In 2006 is Wageningen IMARES rapportage 06/006 opgeleverd over de bemonstering in 2004-2005 "Monitoring of incidental catches of cetaceans by Dutch pelagic trawlers, July 2004 – December 2005".

4.5 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Couperus, A.S. 2006. Monitoring of incidental catches of cetaceans by Dutch pelagic trawlers, July 2004-December 2005.

CVO Rapport nr. CVO 06.006. (2e druk met gecorrigeerde titel)

Dekker, W. en O. van Keeken. 2006. Bemonstering van de scholdiscards door de visserijsector in 2004 en 2005.

Rapport nr.C039/06

EU-DCR. 2006 Steering Group on Discard Atlas Ispra, 1-3 February 2006

FINAL REPORT no reference

Keeken, O.A. van, L. Borges and I.J. de Boois. 2006. Evaluation of the Dutch demersal discards program.

IMARES internal report nr 06.012.

Keeken, O.A. van, Discard sampling of the Dutch beam trawl fleet in 2005.

IMARES Report nr. C061/06

4.6 Reisverslagen

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-01, 9-13 januari

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-02, 30 januari - 4 februari

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-03, 27 februari – 3 maart

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-04, 13-17 maart

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-05, 1-5 mei

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-06, 5-9 juni

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-07, 26-30 juni

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-08, 18-21 september

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-09, 20-24 november

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-10, 27 november - 1 december

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-11, 2-22 januari

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-12, 30 januari - 20 februari

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-13, 18 februari - 7 maart

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-14, 27 maart - 8 april

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-15, 7-31 april

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-16, 28 april -6 juni

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-17, 19 juni- 5 juli

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-18, 5 juli - 5 augustus

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-19, 24 juli - 15 augustus

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-20, 9-30 oktober

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-21, 31 oktober - 22 november

Keeken, O. van. 2006 Reisverslag discardsreis 2006-22, 27 november - 23 december

4.7 Verwante publicaties

Couperus, A.S., C.J.G. van Damme and H. van Steen. 2006. Finding the cause of bycatch of Atlantic white-sided dolphins (*Lagenorchynchus acutus*) by pelagic trawlers: following the biological approach. ICES CM 2006/L:09

Tjallingii-Brocken, F. 2006. Scholdiscards veel minder dan aangenomen. Resultaten sectoronderzoek 2004-2005. Visserijnieuws 26(48)

4.8 Vergaderingen en werkgroepen

Projectbespreking demersale discardsgegevens/discardsevaluatie	Januari 2006
Projectbespreking demersale discardsevaluatie	Juli 2006
Projectbespreking demersale discardsevaluatie	Augustus 2006
Projectbespreking demersale discardsevaluatie	Oktober 2006

4.9 English summary

project title: Monitoring by-catches (project number 406 439 12130)

project: Discard sampling in 2006 was restricted to the two major fleets in the Netherlands: the beam trawl fleet targeting flatfish in the North Sea and the pelagic trawler fleet targeting herring, mackerel, horse mackerel, blue whiting and argentines in western waters. The project is part of the DCR. The study is covering the largest part of the Dutch fleet. All 10 trips planned for the beam trawl fleet were carried out in 2005. All 12 planned trips in the pelagic fleet were carried out. During these trips one incidental by-catch of cetaceans has been recorded. The results of the sampling programmes in 2006 will be reported in 2007. The discard results of previous year were reported to ICES working groups to be included in stock assessment.

5 Vis- en visserijonderzoek binnenwateren

Projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406 439 12120
Projectleider	dr. R. Hille Ris Lambers
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Wageningen IMARES
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	ir. F.G.E. van den Berg (Dir. Vis)

5.1 Algemeen

Het onderzoek in dit project wordt uitgevoerd voor LNV ter ondersteuning van het beheer van de zoete rijkswateren. De waarnemingenreeksen (bestandsopnamen, marktbemonstering en zeldzame vissoorten) die worden uitgevoerd in het kader van de routinematige bemonsteringen van de visstand en visserij in de binnenwateren zijn in 2006 voortgezet. Het onderzoek voor LNV in de zoete rijkswateren beperkt zich tot het IJsselmeer.

In het kader van nationale verplichtingen t.a.v. het nakomen van richtlijnen en verordeningen werd het monitorings programma in de Nederlandse binnenwateren, welke door Wageningen IMARES wordt uitgevoerd, geëvalueerd. Uit de evaluatie blijkt dat het huidige programma de (internationale) verplichtingen dekt met uitzondering van de oevers van het IJsselmeer. Hiervoor is in 2007 een aanvullend bemonsteringsprogramma opgezet.

Daarnaast werd in 2006 voor V&W een (passieve en actieve) bemonstering uitgevoerd van de visstand in de grote rivieren. Dit onderdeel werd voorheen in dit programma uitgevoerd en gezamenlijk gefinancierd door LNV en V&W. Dit onderdeel wordt nu echter geheel door V&W gefinancierd en valt buiten deze rapportage.

5.2 Surveys IJsselmeer en Markermeer

De bestandsopnames op het IJsselmeer en Markermeer zijn in 2006 uitgevoerd met het onderzoeksvaartuig "Stern" in het najaar (6 weken in oktober - november). Deze omvatten zowel de bestandsopnames met de grote kuil, gericht op de schubvissoorten, als de opnames met de elektrostramienkor, gericht op de aal, bot en andere schubvissoorten. In 7 kerngebieden in het IJsselmeer en Markermeer werden snijmonsters verzameld voor analyse van lengte, gewicht, geslacht, rijpheid en leeftijd. In 2006 zijn er extra bemonsteringen gedaan op plekken waar mogelijk (jonge) houting verwacht mag worden.

De gegevens van het IJsselmeer van 1989 – 2005 zitten nu in de Wageningen IMARES database FRISBE. Op basis daarvan is een gestandaardiseerde methode voor de opwerking van de gegevens ontwikkeld. Daarnaast is er dit jaar veel energie gestoken in het plaatsen van de gegevens uit de jaren 1966-1989 in de FRISBE database. Omdat de monitoring pas in 1989 op een gestandaardiseerde manier

uitgevoerd wordt moet het aankomende jaar nog veel aandacht besteed worden aan de representativiteit van de oude gegevens.

De resultaten van het onderzoek zijn zoals elk jaar gebruikt bij de beoordeling en advisering van de visserij op in het bijzonder aal en spiering, voor het signaleren van trends in de omvang van de visstand en worden ook in analytische studies van visserij-ecosysteemeffecten in termen van interacties tussen waterbeheer, visstand, vogels en visserij toegepast. Het onderzoek naar de langjarige veranderingen in het IJsselmeer (de Leeuw et al., 2006) is in maart 2006 afgerond.

5.3 Marktbemonstering IJsselmeer, Markermeer en Lauwersmeer en aanlandingsgegevens IJsselmeervisserij.

De marktbemonstering van baars en snoekbaars vindt plaats gedurende de periode dat deze vissoorten aangevoerd worden. Dit is voornamelijk in het 1e en 4e kwartaal. Van beide vissoorten, afkomstig van het IJsselmeer en Markermeer, worden monsters van aanlandingen in de afslagen doorgemeten. Alleen de afslag van Urk speelt nog een rol in deze aanlandingen aangezien er geen, of nauwelijks schubvis meer wordt aangeland in de afslagen van Enkhuizen en Stavoren. Deze worden dan ook niet meer doorgemeten. De medewerking van vissers aan de marktbemonsteringen door het Wageningen IMARES is matig. In het najaar is er overleg geweest tussen Wageningen IMARES medewerkers, PO medewerkers en vissers om de medewerking op de afslag te vergroten. Er is toegezegd in het vervolg mee te willen werken aan de marktbemonsteringen.

De aanvoer van rode aal uit het IJsselmeer en Markermeer vindt plaats in de periode april-november. De aanvoer van schieraal uit het IJsselmeer en Markermeer vindt plaats in de periode september-november. Vanwege slechte vangsten en onrust over de toekomst van de visserij op het IJsselmeer was het verkrijgen van de monsters een moeizame aangelegenheid. Met een extra tijdsinvestering zijn uiteindelijk alle marktbemonsteringen volgens plan uitgevoerd.

De aanlandingsgegevens worden verzameld door Productschap Vis en aan Wageningen IMARES beschikbaar gesteld voor rapportage. Ook in 2006 is veel tijd besteed aan het achterhalen van ontbrekende aanvoergegevens en aan de mogelijkheid om herkomst van de vis (IJsselmeer of Markermeer) te herleiden. Hiertoe zijn de afslagen rechtstreeks benaderd. De gegevens van de afslagen bleken alleen in heel grote lijnen overeen te komen met de door de PV gearchiveerde gegevens. Er is een traject ingezet waarbij de afspraken over registratie van de aanlandingsgegevens en de methodiek waarmee dat op dit moment gebeurt herzien wordt. Momenteel zijn er echter nog geen alternatieve data beschikbaar en wordt in deze rapportage nog gebruik gemaakt van de gegevens zoals verzameld door het Productschap Vis.

5.4 Registratie Migrerende Vis IJsselmeer

Dit projectonderdeel is een samenvoeging van de eerdere activiteiten: Zeldzame Vis IJsselmeer en Diadrome Vis Waddenzee (Kornwerderzand). Het programma bestaat uit de opkoop en analyse van bijvangsten van zalmachtigen, houting, zeeprik, fint, aal en elft van vijf vissers en een gedetailleerde registratie van de bijbehorende vangst-inspanning. Door bedrijfsbeëindiging is het aantal meewerkende vissers verlaagd van 6 naar 5. Waddenzee is verschenen in december 2006. De rapportage over de zeldzame vis in het IJsselmeer zal verschijnen in januari/februari 2007. Bij beide projecten is veel aandacht en tijd gestoken in de invoer van alle data in de centrale Wageningen IMARES database FRISBE, waardoor de opwerkingen van de gegevens nu volgens een standaardmethode kunnen worden uitgevoerd.

De monitoring is door de relatief grote vangstinspanning en voldoende aantallen vangsten erg geschikt om trends in een aantal zeldzame vissoorten vast te stellen. Dit levert materiaal op voor vergelijking met andere monitoringprogramma's op het Haringvliet, in de Waddenzee, Benedenrivieren en overige zoete rijkswateren, waardoor een betere interpretatie van resultaten mogelijk wordt.

5.5 Monitoring glasaal

Ook in 2006 is de lopende bemonstering van glasaal op 12 plaatsen langs de Nederlandse kust gecontinueerd. De waarnemingen vonden plaats met een kruisnet gedurende het intrekseizoen van glasaal in de periode maart t/m mei. Alleen de locatie IJmuiden wordt door het Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek zelf bemonsterd. De overige locaties worden bemonsterd door externe waarnemers (vissers of sluispersoneel van Rijkswaterstaat en Waterschappen) welke door het Wageningen IMARES worden geïnstrueerd en begeleid.

Dit is anders bij de bemonstering bij den Oever. Deze werd voorheen door sluismedewerkers van RDIJ uitgevoerd, maar deze dienst is hiermee gestaakt. De bemonstering bij Den Oever is in 2005 uitgevoerd door uitzendkrachten die door Wageningen IMARES zijn ingehuurd. In het kader van LNV Bestek 5C, zijn in 2005 alternatieve methoden voor de monitoring van Glasaal ontwikkeld, waarbij de glasaal door een hevel over een dijk of sluisdeur wordt getransporteerd door de vloedstroom. Deze methode blijkt ook in 2006 de intrek van de glasaal (en andere soorten) zeer goed mogelijk te maken. In 2007 zal hierop een aanpassing ontwikkeld worden, zodat de instromende glasaal ook geteld kan worden.

5.6 Vergelijkende visserij Stern

De in 2006 geplande vergelijkende visserij op het IJsselmeer met de Stern en een vaartuig dat de survey in de toekomst zal overnemen is uitgesteld tot onbepaalde tijd. Dit is gedaan naar aanleiding van het besluit om de Stern alsnog in de vaart te houden. Het hiervoor bestemde budget is met instemming van de CvT gebruikt om een survey op schelpdieren voor de Nederlandse kust te financieren.

5.7 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Jansen, H.M., I.J. de Boois en C. Deerenberg. 2006. Vismonitoring in het IJsselmeer en Markermeer in 2005.
IMARES Rapport nr. C063/06

- Leeuw, J.J. de, C. Deerenberg, W. Dekker, R. van Hal, H. Jansen. 2006. Veranderingen in de visstand van het IJsselmeer en Markermeer: trends en oorzaken. Wageningen-IMARES Rapport C022/06
- Leeuw, J.J., I. Tulp, I.J. de Boois, J. van Willigen en H.J. Westerink. 2007. Zeldzame vissen in het IJsselmeergebied. Jaarrapport 2005. Wageningen IMARES rapport C024/07.
- Tulp, I., I. de Boois, J. van Willigen en H.J. Westerink. 2006. Diadrome vissen in de Waddenzee: Monitoring bij Kornwerderzand 2000-2005. IMARES rapport nr C087/06.
- Winter, H.V., W. Dekker en J.J. de Leeuw. 2006. Optimalisatie MWTL vismonitoring. IMARES Rapport Nummer: D052/06

5.8 Nota's

- Deerenberg, C.M., 2005. Natura 2000 Q-workshop Grote wateren zoekt. Verslag workshop maandag 27 maart 2006, locatie DLG, Utrecht
Nota CVO/06/IMA00005/CD.mp
- Leeuw, J.J. de, 2006 Spieringstand IJsselmeer en Markermeer najaar 2006. Brief 06. IMA0611-JdL-lcs

5.9 Verwante publicaties

- Bult, T.P., and W. Dekker. 2006. An experimental field study on the migratory behavior of glass eel (*Anguilla anguilla*) at the interface of fresh and salt waters, with implication to the management and improvement of glass eel migration. ICES CM 2006/J:22
- Bult, T.P. 2006. De glasaal is liever lui dan moe. De intrek van glasaal op de grens van zout en zoet. in trendsinfo.nl Editie 20, dec 2006
- Dekker W., Pawson M., Walker A., Rosell R., Evans D., Briand C., Castelnaud G., Lambert P., Beaulaton L., Åström M., Wickström H., Poole R., McCarthy T.K., Blaszkowski M., de Leo G. and Bevacqua D. 2006. Report of FP6-project FP6-022488, Restoration of the European eel population; pilot studies for a scientific framework in support of sustainable management: SLIME. 19 pp. + CD, <http://www.DiadFish.org/English/SLIME>
- [EU 2006, Report of the second meeting of the Subgroup on review of stocks \(SGRST-0602\) of the Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries \(STECF\). Eel Management. Ispra, 21-24 March 2006. Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the 2006 session of the Joint EIFAC/ICES Working Group on Eels Rome, 23-27 January 2006](#)
[ICES CM 2006/ACFM:16 Ref. DFC, LRC, RMC ISSN 0258-6096 EIFAC Occasional Paper No. 38](#)
- Jansen, H.M., H.V. Winter, M.C.M. Bruijs, and H. Polman. 2006. Just go with the flow? How individual behavior and river discharge affects silver eel mortality in the river Meuse. ICES CM 2006/J:24 poster
- Leeuw, J.J. de, 2006 Aanbevelingen Richtlijnen Duurzame Visserij op Spiering in IJsselmeer/Markermeer. IMARES Rapport Nummer: C008/07
- Patberg, W., I.J. de Boois, H.V. Winter, J.A.M. Wiegerinck & H.J. Westerink. 2006. Jaarrapportage Passieve Vismonitoring Zoete Rijkswateren: fuik- en zalmsteekregistraties in 2005. Wageningen-IMARES Rapport C033/06

- Winter, H.V. and H.M. Jansen. 2006. Against all odds: silver eel mortality in the River Meuse in a population perspective.
ICES CM 2006/J:25
- Wiegerinck, J.A.M., I.J. de Boois, O.A. van Keeken & H.J. Westerink. 2006.
Jaarrapportage Actieve Vismonitoring Zoete Rijkswateren. Samenstelling van de visstand in de grote rivieren gedurende het winterhalfjaar 2005/2006.
Wageningen IMARES Rapport C062/06,

5.10 Vergaderingen en werkgroepen

Van 23 tot 27 januari 2006 heeft in Rome (Italië) een bijeenkomst plaatsgevonden van de aalwerkgroep, een gemeenschappelijke werkgroep van de International Council for the Exploration of the Sea and de European Inland Fisheries Advisory Committee.	Willem Dekker (voorzitter)
Op 2 februari is een workshop gehouden bij Wageningen IMARES in IJmuiden over veranderingen in de visstand van het IJsselmeergebied met vertegenwoordigers van visserij, LNV, RWS en onderzoekers	Joep de Leeuw, Willem Dekker, Henrice Jansen, Ralf van Hal
Op 13 februari 2006 is er overleg geweest met LNV Dir Vis over de vismonitoring van het IJsselmeer	Joep de Leeuw
Op 20 feb 2006 is in Brussel een eendaagse bijeenkomst gehouden aangaande de aal, van beleidsmakers, de betrokken industrie, en wetenschappers.	Willem Dekker
Van 1-3 maart is een voorbereidende workshop voor een mogelijk EU-project naar monitoring en ecologische beoordeling van de visstand van meren in Berlijn geweest	Joep de Leeuw
Van 20 tot 24 maart 2006 heeft in Ispra (Italië) een bijeenkomst plaatsgevonden van een werkgroep van het Technisch Wetenschappelijk en Economisch Comité voor de Visserij (STECF), aangaande advisering over het beheer van de aal in Europa.	Willem Dekker
Op 12 juli 2006 is de studieochtend "Vissen naar Natuur: Wederzijdse relatie tussen visstand en ruimtelijke ontwikkeling Markermeer" bezocht.	Reinier Hille Ris Lambers & Joep de Leeuw
Op 2 oktober vond een overleg plaats bij LNV Dir Vis. Over de randvoorwaarden spieringvisserij	Joep de Leeuw

5.11 English summary

project title: Monitoring fresh water stocks (project number 406 439 12120)

project: This project several sub projects, dealing with different aspects of Dutch freshwater fish stocks. Wageningen IMARES monitors the large freshwater lakes: IJsselmeer and Markermeer, monitors glass eel recruitment, conducts surveys of the large rivers, and monitors diadromous, salmonid and other rare species

The monitoring of the IJsselmeer fresh water ecosystem by a research vessel survey and a sampling programme of commercial landed fish has been continued in 2006. Landings from the IJsselmeer and Markermeer have been considerably reduced in recent years and it has become difficult to obtain samples.

The long term glass eel recruitment has been continued in 2006, partly using new methods developed in 2005.

In the large rivers in the Netherlands, we survey the development of fish populations in river systems. To complement this survey a sampling programme consisting of fish-traps in rivers is implemented to cover those species not obtained by the survey. From 2006 onwards, this research is funded externally and is no longer part of this programme.

Finally, the monitoring of the occurrence of salmonid and diadromous species in the IJsselmeer and coastal waters has been continued in 2006.

6 Visserijstatistiek

Projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406 439 12131
Projectleider	ing. S.W. Verver
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Wageningen IMARES
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. B.M. Schoute (Dir. Vis)

6.1 Algemeen

De verzameling van visserijstatistiek vormt een onderdeel van een verplichting voor het verzamelen van gegevens vastgelegd in de DCR, welke de Lidstaten verplichtingen oplegt ten aanzien het verzamelen van vangst- en inspanningsstatistieken. Daarnaast moeten de Lidstaten precisieniveau's van hun bemonsteringen kunnen aangeven. LNV ontvangt van de EC een financiële bijdrage voor deze activiteiten.

Kwadrantenstatistiek en database

Binnen dit project wordt een scala aan activiteiten uitgevoerd. De grondslag hiervoor is het vormen van tijdreeksen met gegevens over de omvang, verspreiding en samenstelling van de vangsten en de activiteiten van de vloot zijn een belangrijke bron van informatie voor het opstellen van een toestandsbeoordeling van de vis- en schaaldierbestanden en de analyse van de effecten van de visserij op deze bestanden en op de marine ecosystemen ten behoeve van beleidsadvisering. De aanvoerstatistieken registreren de onttrekkingen van de hoeveelheden vis door de visserij uit de bestanden. De activiteiten en gerichtheid van verschillende vlootsegmenten zijn mede bepalend voor het niveau van visserijdruk op de bestanden. Gegevens over de omvang, verspreiding in ruimte en tijd van de aanvoer en visserijinspanning van de Nederlandse vloot zijn beschikbaar uit logboekgegevens (VIRIS) en satelietregistraties (VMS). Gegevens over de groottesamenstelling van de aanvoer (marktcategorieën) zijn beschikbaar voor de totaal verhandelde aanvoer per soort en zijn van de visafslagen.

Precisieniveau's

Verordeningen (EG) Nr. 1639/2001 en (EG) Nr. 812/2004 vereisen dat van de aanvoer van commerciële soorten in Nederland en van de biologische parameters schattingen worden gegeven van de precisieniveaus. Technieken voor het schatten van de precisie waren reeds voorhanden vanuit eerder door de EU gefinancierde projecten.

6.2 Kwadrantenstatistiek en database

Binnen dit onderdeel worden de logboekgegevens (VIRIS) en categoriesamenstellingen verzameld en wordt een Wageningen IMARES database (VISSTAT) ontworpen voor de opslag van logboek- en satellietgegevens.

In 2006 is twee keer een update van de VIRIS en VMS gegevens ontvangen. De data was juist op tijd beschikbaar voor de ICES haringwerkgroep en de later in het jaar geplande demersale werkgroep. In 2006 is overleg geweest tussen Wageningen IMARES en LNV over het stroomlijnen van de data-uitwisseling van vloot en vangstgegevens. In 2007 wordt dit overleg voortgezet.

De wekelijkse categoriestatistieken zijn de soorten tong, schol, kabeljauw, tarbot en griet voor 2006 ingevoerd en beschikbaar gemaakt in een spreadsheet.

In 2006 is verder gewerkt aan het opzetten van een ORACLE database die door Wageningen IMARES verzamelde gegevens vanuit VIRIS en VMS gaat bevatten. In een later stadium zal de database, genaamd VISSTAT, ook gegevens kunnen opslaan over vergunningen en individuele quota. In 2007 zal gewerkt worden aan een verdere uitwerking van de dataopslag en dan met name het VMS gedeelte van de data.

6.3 Precisieniveaus

In tegenstelling tot de beschikbare technieken streeft de EU naar een standaardmethode, die door alle landen wordt toegepast. Een dergelijke standaardmethode is nog niet voorhanden en de (internationale) ontwikkeling hiervan verloopt zeer moeizaam. Nederland heeft een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van een dergelijke methode middels deelname aan een werkgroep, maar ook daar is men er niet in geslaagd het trage proces vlot te trekken. Einde 2006 is er nog steeds geen Europese standaard vastgesteld. In 2007 wordt door de EU een nieuwe impuls gegeven aan de ontwikkeling van de tools middels het project COST. Ook Wageningen IMARES participeert hierin. Wageningen IMARES heeft in 2006 tools ontwikkeld waarmee vanaf 2007 in ieder geval aan de verplichting kan worden voldaan precisieniveaus te berekenen, onafhankelijk van de eventuele latere EU standaard.

6.4 Overige activiteiten

De wekelijkse categoriestatistieken zijn de soorten tong, schol, kabeljauw, tarbot en griet voor 2006 ingevoerd en beschikbaar gemaakt in een spreadsheet.

6.5 Recreatieve visserij

Naast de beroepsvisserij wordt kabeljauw ook in de recreatieve visserij gevangen. Om een indruk van de vangsten te krijgen zijn de Lidstaten via de DCR¹ verplicht om via een pilotstudy de omvang van de vangsten van kabeljauw in deze visserij te onderzoeken.

In de pilotstudy werd onderscheid gemaakt tussen de verschillende vormen van recreatieve vorm van visserij. Naast het bepalen van de omvang van de vangsten in de recreatieve visserij werd tevens bepaald in hoeverre een routinematige

¹ Verordening van de Commissie 1581/2004 als aanvulling op Commissie regulatie 1639/2001

bemonstering mogelijk is en of deze kostenefficiënt is. Voor het bepalen van de omvang van de vangsten worden recreatieve vissers naar hun vangsten gevraagd op plaatsen waar zij vissen (kant, opstapboot). Daarnaast zijn vissers via twee artikelen in hengelsporttijdschriften gevraagd een korte enquête over hun vangsten in te vullen. In de zomer is een rapportage opgesteld waarin de eerste resultaten van deze enquête werden gepresenteerd.

Voor het bepalen of routinematige bemonstering mogelijk is, zijn vissers via hengelsportfederaties gevraagd hun vangsten in een vangstlijst te noteren en deze twee keer per jaar naar het Wageningen IMARES op te sturen.

De eindrapportage komt begin 2007 gereed. Na een evaluatie zal worden bepaald of het noodzakelijk is de bemonstering van de recreatieve visserij op een of andere wijze voort te zetten

6.6 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Keeken, O. van, A. Dijkman Dulkes & P. Groot. 2006. Resultaten vragenlijst recreatieve kabeljauwvisserij. Wageningen IMARES rapportage C045/06
Keeken, O. van, 2007. Kabeljauwvangsten in de Nederlandse Recreatieve visserij (werktitel, in prep)

6.7 Nota's

Bogaards, H. Presentatie precisieberekeningen met bijbehorende beschrijving (in prep)

6.8 Vergaderingen en werkgroepen

Projectbespreking recreatieve vangsten IJmuiden, 19 juli 2006	Olvin van Keeken Andre Dijkman-Dulkes Peter Groot
Projectbespreking recreatieve vangsten IJmuiden, 3 september 2006	Olvin van Keeken Andre Dijkman-Dulkes Peter Groot
Projectbespreking recreatieve vangsten IJmuiden, 14 november 2006	Olvin van Keeken Sieto Verver Frans van Beek Tammo Bult

6.9 English summary

project title: Fishery Statistics (project number 406 439 12131)

project: Based on national log-book statistics, data bases with time series of aggregations of landings, effort and cpue of relevant national fleets have been updated. Relevant data on catches, effort and biological measurements have been made available to international working groups on the requested temporal and spatial level of aggregation. Supportive to the market sampling project, data of the distribution of the landings in different size classes have been collected from fish auctions for several species. The project includes giving support to international development of methodology for the calculation of precision, required by the DCR for the collection of data.

Further a pilot study, aiming to estimate cod catches in the recreational fishery in the Netherlands, was started in 2005. Anglers have been asked to provide information on their catches of cod via a special website. Next to the estimation of cod catches, this pilot provides information on the feasibility of a routine sampling programme on this fishery.

7 Monitoring schelpdierbestanden

projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406 439 12080
Projectleider	dr. J. Craeymeersch/dr.P.C. Goudswaard
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Wageningen IMARES)
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. S. de Mol van Otterloo (Dir. Vis)

7.1 Algemeen

Het monitoren van schelpdierbestanden is er op gericht door middel van bestandsopnamen en eventueel vanuit de lucht volgens vooraf vastgestelde bemonsteringsschema's de numerieke en ruimtelijke verspreiding en samenstelling van schelpdierbestanden in de Nederlandse kustwateren vast te leggen. Vangstgegevens (aanvoerstatistieken, vangstenquêtes) van de kokkel- en mosselvisserij zijn verzameld ter aanvulling van bestandsopnamen en voor de evaluatie van het beleid en visplannen.

Op grond van de resultaten van dit onderzoek worden vangstverwachtingen en visplannen voor de verschillende sectoren opgesteld. Deze gegevens dienen tevens als basis voor schattingen betreffende mogelijke effecten van de winning van schelpdieren op het ecosysteem. Dit onder meer in verband met de verdeling van schelpdieren tussen vissers en vogels.

Naar aanleiding van het van kracht worden van de beleidsnota voor schelpdieren "*Ruimte voor een zilte oogst. Naar een omslag in de Nederlandse schelpdiercultuur*" zijn de activiteiten in dit project geëvalueerd. Dit heeft geleid tot een vrij ingrijpende inkrimping van het project in 2006. Zo zijn, met uitzondering van het onderzoek naar de droogvallende mosselbanken in het voorjaar, alle WOT activiteiten rond mosselen geschrapt. Een deel van de mosselbestandsopnamen, voorheen onder WOT, is wordt echter nu door IMARES uitgevoerd in opdracht van de sector en worden niet meer vermeld in dit verslag.

Vanaf juli heeft Kees Goudswaard het project overgenomen van Johan Craeymeersch.

7.2 Bestandsopnamen mosselen

7.2.1 Bestandsopname voorjaar

litoraal

Het bepalen van het areaal van de mosselbanken op de droogvallende platen vindt plaats in het voorjaar en is geïntegreerd met de bestandsopname van Japanse oesters. De totale duur van het veldwerk in 2006 was 8 weken. Van de meeste litorale

mosselbanken werden de contouren bepaald met behulp van een hand-held GPS. Vanuit de ingelopen contouren is met GIS de oppervlakte bepaald. Van het resterende areaal aan banken is een schatting gemaakt op basis van de verkenningen vanuit de lucht en historische gegevens van voorgaande jaren. Daarnaast zijn in totaal 1379 punten bemonsterd met een aangepaste kor of, tijdens laagwater, met een steekbuis t.b.v. het vaststellen van de schelpdier fauna op de droogvallende platen (ook voor kokkels). Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met het onderzoeks- en adviesbureau MarinX. Aan het veldwerk in de Waddenzee wordt meegewerkt door mosselvisser, die meehelpt met het inlopen van de banken en medewerkers van LNV die meestal elke week participeren in de werkzaamheden.

In de Oosterschelde is in de zomerperiode op een zestal droogvallende platen nagegaan of er mosselen lagen. Dat bleek niet het geval te zijn.

<http://www.wageningenimares.wur.nl/NR/rdonlyres/2CC517C1-68DB-4065-8AEE-1242B411AB45/30457/handjemosselen.jpg>

sublitoraal

In het kader van het WOT programma worden in het sublitoraal geen bestandsopnamen meer gedaan sinds 2006. Wel worden in opdracht van de sector nog een aantal activiteiten uitgevoerd, die voorheen onderdeel waren van het WOT programma 406.

7.2.2 Bestandsopname najaar

In het kader van het WOT programma worden in het najaar geen bestandsopnamen meer gedaan sinds 2006. Wel worden in opdracht van de sector nog een aantal activiteiten in het najaar uitgevoerd, die voorheen onderdeel waren van het WOT programma 406.

7.3 Bestandsopnamen kokkels

Het doel van de jaarlijkse kokkelinventarisaties is het verkrijgen van betrouwbare bestandsschattingen op de droogvallende platen in de gehele Waddenzee, Oosterschelde en Westerschelde, en Voordelta. Hieruit wordt een schatting gemaakt van de voor vogels beschikbare hoeveelheden en de hoeveelheden die door de visserij geoogst kunnen worden, in open en gesloten gebieden.

7.3.1 Inventarisatie van kokkels in het Deltagebied

litoraal en sublitoraal

De kokkelinventarisatie vond plaats in het voorjaar (april-juni). De Ooster- en Westerschelde (litoraal en sublitoraal) wordt vanaf rubberboten bemonsterd met een daartoe

speciaal ontwikkeld monsterschepje, dat sinds 1990 in gebruik is. De bemonstering werd uitgevoerd volgens een gestratificeerd grid op ca 250 monsterpunten in de Westerschelde en ca 450 monsterpunten in de Oosterschelde. Het veldwerk in de Westerschelde werd gedaan door medewerkers van Wageningen IMARES en de bemanning van de RV Schollebaar. Het veldwerk in de Oosterschelde is uitgevoerd door ambtenaren van LNV (Directie Visserij). De monsters werden op het Wageningen IMARES afgeleverd voor bepaling van lengte en leeftijd. Ter complementering werden aanvullende monsters in de hoogste getijzone door IMARES medewerkers te voet vanaf de dijk verzameld. Het veldwerk in de Voordelta is geïntegreerd met de bestandsopnames van Ensis in de Nederlandse kustzone (zie verder).

7.3.2 Inventarisatie litorale kokkels Waddenzee

litoraal

De Waddenzee werden kokkels, net als in voorgaande jaren, bemonsterd met een speciaal daartoe aangepaste kokkelkor ('stempelkor') vanaf een gecharterd kokkelvaartuig (YE42). Het veldwerk in de Waddenzee is geïntegreerd met bestandsopnames van litorale mosselbanken en Japanse oesters. Omdat door de sanering van de kokkelvisserij in de Waddenzee de externe financiering van de bestandsopnames weggevallen is, zijn er minder monsterpunten bemonsterd dan in voorgaande jaren. Een deel van de punten is te voet bemonsterd. Deze monsters zijn genomen met behulp van een steekbuis. De bemonstering werd uitgevoerd volgens een gestratificeerd grid op 1379 monsterpunten. Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met het onderzoeks- en adviesbureau MarinX en ambtenaren van Directie Visserij en Directie Noord samen de bemanningen van de schepen.

7.4 Japanse oesters

In 2006 zijn in de Waddenzee de contouren van litorale banken van Japanse oesters bepaald. Wageningen IMARES beschikt daardoor nu over een databestand dat het verloop van het bestand over 3 jaar toont. Omdat deze inventarisatie een invasie soort betreft die zich op dit moment blijkbaar snel uitbreidt, kan de toename van het areaal aan Japanse oesters veranderingen in de verhouding tot commerciële soorten, vooral mosselen, veroorzaken. Het gaat daarbij om concurrentie en beschikbaarheid van voedsel en ruimte. Aandacht hiervoor blijft van belang ook voor het kolonisatie proces van oesters die mosselbanken verdringen.

De inventarisatie van oesterbanken is analoog als die voor litorale mosselbanken en worden daarmee in combinatie uitgevoerd.

7.5 Bestandsopnamen mesheften

Reeds een tiental jaren wordt jaarlijks een bestandopname in de Nederlandse kustzone uitgevoerd op de halfgeknotte strandschelp (*Spisula subtruncata*). In latere jaren is in deze survey steeds meer aandacht besteed aan de bijvangst van de Amerikaanse zwaardschede (*Ensis directus*). Ook werden routinematig de overige schelpdieren bemonsterd. De survey werd in het werkplan voor 2006 geschrapt wegens gebrek aan financiële middelen. In de loop van 2006 werd alsnog besloten om de survey met het onderzoeksvaartuig "Isis" uit te voeren echter nu met het accent op de Amerikaanse zwaardschede. Deze in Europese wateren geïntroduceerde soort is de laatste jaren sterk toegenomen. Er is ook belangstelling voor visserij op deze soort waarvoor een vergunning moet worden afgegeven. De kosten van de survey worden deels (45 k€) uit de vrije ruimte bekostigd. Verder is 35k€,

oorspronkelijk bestemd voor de uitvoering van vergelijkende visserij met de Stern op het IJsselmeer, aangewend voor deze bestandsopname. De vergelijkende visserij werd niet meer nodig geacht nu LNV-DVIS besloten heeft terug te komen op de beslissing om het onderzoeksvaartuig "Stern" uit de vaart te halen. Verder is 10 k€ buiten het programma om voor deze bestandsopname beschikbaar gesteld. De rapportage van de resultaten van de survey heeft betrekking op beide soorten.

In 2006 is het onderzoek in de ondiepere delen van de Voordelta (217 locaties) uitgevoerd met een gecharterd onderzoeksvaartuig van het NIOO te Yerseke – de RV Luctor. De resterende gebieden zijn geïnventariseerd met de RV ISIS. In totaal zijn 5 vaarweken gemaakt en zijn er 761 locaties bemonsterd.

Als gevolg van het toenemende belang - en de potentie tot toename - van mesheften in het totaal van de exploitatie van schelpdieren in de Noordzee kustzone, is een meer betrouwbare bemonstering voor grote mesheften – die diep ingegraven leven - gewenst. Daarom is in 2006 een aanvang gemaakt met de ontwikkeling van een tot op grotere diepte werkend monstertuig dat een kleiner oppervlak van de zeebodem beroerd. De technische aanpassingen werden in de loop van het jaar uitgevoerd en de verwachting is dat het tuig in 2007 vergelijkend getest kan worden met de bestaande bemonstertuigen. Als dit volgens verwachting verloopt, kan in het voorjaar 2007 dit nieuwe tuig de oude methode vervangen.

7.6 Vangststatistiek

Statistieken zijn aangevuld met betrekking tot a) de aanvoer van consumptie-mosselen (bron: aanvoerstatistieken PV-mosselkantoor), b) vangsten in de mossel-zaadvisserij, c) aanvoer van kokkels (bron: Wageningen IMARES-enquête onder kokkelvisserij en Productschap Vis), d) aanvoer van strandschelpen (bron: PV) en e) visserij-inspanning mosselzaad- en kokkelvisserij op basis van black-box registraties (bron: DCI, na toestemming van PO's kokkels en mosselen).

Geactualiseerde gegevens over de ligging en omvang van de litorale mosselbestanden zijn in de vorm van GIS-bestanden en rapportages aan het Deens/Duits/Nederlands Waddenzeesecretariaat aangeleverd.

7.7 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Goudswaard, P.C., J. Steenbergen, J.M.D.D. Baars, J.J. Kesterloo, J. Jol and M.R. van Stralen. 2006. Het mosselbestand en het areaal aan mosselbanken op de droogvallende platen in de Waddenzee in het voorjaar van 2006. IMARES/MarinX Rapport nr. C059/06.

Kesterloo, J.J., M.R. van Stralen en J.S. Steenbergen. 2006. Het kokkelbestand in de Nederlandse kustwateren in 2006. IMARES Rapport nr. C054/06

Perdon, K.J., en P.C. Goudswaard. 2006. De Amerikaanse zwaardschede, *Ensis directus*, en de halfgeknotte strandschelp, *Spisula subtruncata*, in de Nederlandse kustwateren in 2006. IMARES Rapport nr. C078/06. November

7.8 Rapporten in Voorbereiding

Goudswaard P.C. , J. J. Kesteloo & M. R. van Stralen (in Prep.) Het bestand aan Japanse Oesters in het litoraal van Nederlands deel van de Waddenzee in 2004 – 2006

Goudswaard P.C. K. J. Perdon & J. J. Kesteloo (in Prep.) Het sublitorale mosselbestand in de Westelijke Waddenzee in het najaar van 2006

7.9 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

Dankers N., A. Meijboom, M. de Jong, E. Dijkman, J. Cremer, F. Fey, A. Smaal, J. Craeymeersch, E. Brummelhuis, J. Steenbergen & D. Baars. 2006. De ontwikkeling van de Japanse oester in Nederland (Waddenzee en Oosterschelde)
IMARES rapport C040/06

Steenbergen, J., en E. Meesters. 2006. Habitatmodellen in het beheer: Zijn state-of-the art modellen voor kokkels in de Westerschelde bruikbaar voor beheer en beleidsbesluiten?
IMARES rapport nr. C091/06 December 2006

Stralen M. R. van, J. Jol & J. A. Craeymeersch. 2006. Het mosselbestand in de Westelijke Waddenzee in het voorjaar van 2006.
IMARES rapport C037/06.

7.10 Nota's en brieven

project	product	referentie	uitvoering	geplande opleverdatum	klaar
Voordelta	Vergunning aanvraag en verstorings verslechtings toets NB wet LNV-Zuid	e-mail en brief	Goudswaard	Vergunning in procedure	Nee
Oosterschelde en Westerschelde	Vergunning aanvraag en Passende beoordeling NB wet bij Provinciale Staten van Zeeland	e-mail en brief	Goudswaard	Vergunning ontvangen Geldig tot 31-12-2010	Ja
Kustzone benoorden de Waddeneiland-en	Vergunning aanvraag en verstorings verslechtings toets NB wet LNV-Zuid	e-mail en brief	Goudswaard	Vergunning ontvangen. Geldig tot 31-12-2010	Ja
WOT monitorings programmas	Motivering en justificatie WOT monitorings programma's	Interne nota per e-mail	Goudswaard	Voorgelegd aan CVO	Ja

7.11 Vergaderingen en werkgroepen

Noordzeedagen Wageningen IMARES - NIOO te Vlissingen, 5-6 oktober 2006	P.C. Goudswaard
--	-----------------

7.12 English summary

project title: Monitoring shellfish stocks (project number 406 439 12080)

General: The development of exploited shellfish stocks (molluscs only) is monitored through surveys in coastal waters of the Netherlands in 2006. Two aerial surveys have been carried out prior to ground surveys. The results are used to collect information which can be used to manage the fishery and to estimate ecosystem effects of shellfish exploitation in coastal waters. The data, including information of non commercial species collected during the surveys, are stored in a central database at Wageningen IMARES. The results have been reported and communicated. Updated information on mussel banks has been submitted to the Wadden Sea Secretariat.

Projects: A quantitative inventory of littoral mussel banks (*Mytilus edulis*) in the Wadden Sea and Easter Scheldt has been carried out. This inventory is part of an integrated sampling programme also directed to cockles (*Cardium edule*) and Pacific oyster (*Crassostrea gigas*). The latter is an introduced species and shows large expansion in the Dutch estuaries in recent years. An exploratory qualitative survey focussed on juvenile mussels has been carried out in autumn for the commercial mussel sector.

In the coastal zone a survey has been carried out to estimate the distribution and density of American jackknife (*Ensis americanus*, syn. *E. directus*), a fast expanding bivalve species introduced in the North Sea in the late 1970s. For this survey a LNV vessel and chartered research vessel was used.

Catch statistics and effort data of the shellfish industry have been updated.

8 Kenniscirculatie

projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406 439 12091
Projectleider	ir. A.V. Baerveldt/E.G. Visser
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Wageningen IMARES
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	ir. L.R.M. Lomans (Dir. Vis)

8.1 Algemeen

Naar aanleiding van het verzoek in de kaderbrief 2004 is sinds 2004 kenniscirculatie in programma vormgegeven in een apart project. Hierbij wordt rekening gehouden met bestaande activiteiten die in andere programma's of projecten plaatsvinden om zo overlap te voorkomen. Veel communicatie vindt plaats binnen de projecten zelf en is daar ook naar overgeheveld.

Vanaf maart heeft Eric Visser het project overgenomen van Annette Baerveldt.

8.2 Onderdelen

8.2.1 North Sea Commission Fisheries Partnership

In 2006 zijn er geen activiteiten geweest in het kader van de North Sea Commission Fisheries Partnership (NSCFP). De NSCFP is een forum waarin vissers en wetenschappers uit landen rond de Noordzee informatie uitwisselen en problemen in de visserij bespreken.

Een van de belangrijkste wapenfeiten van de NSCFP is de ontwikkeling van een Regionale Adviesraad (RAC) voor de Noordzee. De Noordzee RAC is eind 2004 geïnstalleerd. Deze RAC is samengesteld uit stakeholders in de Noordzee, afkomstig uit de visserijsector, handel en natuurorganisaties en adviseert de Europese Commissie² m.b.t. het beheer van de Noordzee. Veel leden van de NSCFP zijn overgestapt naar deze RAC. Doordat de RAC de meeste activiteiten van de NSCFP is deze laatste overbodig geworden.

8.2.2 Regionale Adviesraad

In het kader van de voorlichting aan de RACs is op twee bijeenkomsten van de pelagische RAC voorlichting gegeven over de toestand en beheersadviezen van de pelagische visbestanden. Bovendien zijn informele contacten onderhouden met deze

² Verordening 2371/2002 van de Raad

RAC. Naar aanleiding van de evaluaties van voorstellen van beheersplannen voor platvis, afkomstig van de Noordzee RAC en de EC zijn in de vrije ruimte van dit programma evaluaties uitgevoerd naar de effecten van deze beheersplannen. De resultaten zijn aan de Nederlandse kottersector en Noordzee RAC gepresenteerd. In september werd medewerking gegeven aan een bijeenkomst van economische experts en waarnemers van de RAC voor een verdergaande evaluatie van het voorstel van de Cie over een beheersplan van platvis en werd deelgenomen aan consultaties van de EC over dit onderwerp. De activiteiten in relatie tot de Noordzee RAC waren niet in het werkplan opgenomen.

8.2.3 Tevredenheidsmeting

Het is belangrijk dat men tevreden is over de uitvoering van WOT programma 406 en de producten die worden opgeleverd en daar wordt dan ook grote waarde aan gehecht. Dit gebeurt op diverse niveaus. Op nationaal niveau is de beoordeling van het programma door de Commissie van Toezicht (na advies van de begeleidingscommissie) de belangrijkste graadmeter. Zowel de werkplannen als de voortgangsrapportages kregen in 2006 een goede beoordeling.

Op internationaal niveau laat de EC de relevante onderdelen van het programma door een team van onafhankelijke experts beoordelen. Aan de hand van het commentaar van deze experts wordt, op verzoek van de EC, het programma zonodig bijgesteld. In 2005 2006 werden door deze experts het werkplan voor 2007 en de voortgangsrapportage over 2004 2005 beoordeeld. De rapportage van de externe beoordeling bevatte weinig commentaar op zowel het werkplan als de voortgangsrapportage. Wel werd op enkele onderdelen van de voortgangsrapportage om toelichting gevraagd.

8.2.4 Publiekelijke toegankelijkheid van de onderzoeksresultaten

De informatie uit de onderzoeksprogramma's is de laatste jaren beter toegankelijk gemaakt door de website [Kennisonline](#), een nieuwsbrief en een elektronische newsletter. In 2004 werd de website Kennisonline daadwerkelijk actief en is specifiek gericht op LNV-beleidsmedewerkers. De projectgegevens en belangrijkste producten voor programma 406 zijn er op geplaatst. De nieuwsbrief KennisOnline geeft per kwartaal over het thema duurzame productie, waar dit programma onder valt, beleidsrelevant nieuws, en wordt aan beleidsmedewerkers en belangstellenden toegezonden. Voor een breder publiek heeft het CVO sinds 2004 een eigen website ontwikkeld. Hier worden algemene informatie gegeven over het onderzoek dat wordt verricht door het CVO en de meest recente resultaten van projectonderdelen worden hierop vermeld.

Verder wordt door middel van artikelen in de vakpers, zoals Visserijnieuws, de sector en overige belangstellenden geïnformeerd over een selectie van de resultaten van het onderzoek.

Voor de adviezen die worden gegeven ten behoeve van het beheer van de visserij, welke in internationaal verband tot stand komen, bestaat grote belangstelling bij de sector en in de media. Op verzoek van LNV-DVIS worden deze adviezen door de wetenschappers aan de belanghebbenden gepresenteerd en nader toegelicht. Gezien de impact die de adviezen kunnen hebben op de besluitvorming ten aanzien van het beheer van de visserij vereist deze communicatie grote zorgvuldigheid. Voor de presentatie van de adviezen wordt per gelegenheid samen met de opdrachtgever (LNV) een communicatieplan opgesteld. Dit plan omvat alle activiteiten die betrekking hebben op de presentatie, de voorbereiding hiervan en de publicatie van de

resultaten via de media. Aansluitend aan de ACFM vergaderingen in mei en september werden presentaties gegeven aan LNV-DVIS van de adviezen die zijn uitgebracht voor het beheer van de visserij in 2007. In nauw overleg met LNV-DVIS werd meegewerkt aan persberichten en persconferenties om de ICES adviezen toe te lichten.

8.2.5 Toegankelijkheid van resultaten voor LNV

De resultaten van het programma worden vastgelegd in diverse producten zoals voortgangsrapportages, wetenschappelijk publicaties, verslagen. Resultaten en adviezen worden gepresenteerd in de vorm van nota's en rapporten en veelal mondeling toegelicht aan de betrokken beleidsmedewerkers van LNV. Adviezen die in internationaal verband tot stand komen worden altijd zowel schriftelijk als mondeling toegelicht. Daarnaast vindt met regelmaat overleg plaats tussen onderzoekers en diverse kennisgebruikers over de tussentijdse onderzoeksresultaten en worden presentaties verzorgd. Het overleg vindt zowel gestructureerd plaats als op *ad hoc* basis.

In 2004 is gestart met het bijeenbrengen van de rapporten die zijn uitgebracht voor LNV op een CD-rom. In oktober 2006 verscheen versie 5. Deze CD-rom's met rapporten kunnen door LNV-DVIS op intranet worden gezet zodat ze makkelijk toegankelijk zijn voor beleidsmedewerkers van LNV. Sinds 2005 wordt de CD-rom op verzoek van de CvT ook verstuurd naar het PV. In 2007 zal de productie van deze CD-roms worden gestaakt en zullen de rapporten voortaan beschikbaar zijn op de website van het CVO (www.cvo.wur.nl).

8.2.6 Kennisontwikkeling in internationaal verband

De International Council for the Exploration of the Sea (ICES) is een internationaal platform waarin mariene onderzoekers, werkzaam in de "North Atlantic" samenwerken. De belangrijkste taken zijn het stimuleren en coördineren van onderzoek alsmede het geven van adviezen ten aanzien van het beheer van het mariene milieu. Met instemming van Directie Visserij vervullen Nederlandse onderzoekers van het Wageningen IMARES regelmatig voorzitterschappen van ICES comités. Daarnaast zijn diverse onderzoekers lid van diverse wetenschappelijke comités van ICES.

In internationaal verband wordt via het ICES netwerk sturing gegeven aan de ontwikkeling en uitwisselen van kennis die noodzakelijk is om kennisvragen op een groot aantal onderzoeksterreinen (visserij, aquacultuur, marien ecosysteem, habitat, visserijtechniek) te kunnen beantwoorden. Dit gebeurt in "ICES Science Committees" die jaarlijks eenmaal bij elkaar komen tijdens de Annual Science Conference (ASC) van ICES. In september 2006 vond de ASC plaats in Maastricht. Naast de coördinatie van onderzoek worden ook nieuwe initiatieven verder ontwikkeld. Een deel van de Nederlandse bijdrage aan dit proces is ondergebracht in dit project.

8.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Dickey-Collas en A. Corten. Weinig jonge Noordzee haring -wat is de oorzaak?

Visserijnieuws special nr 23: Haring en pelagische vis.

IMARES 2006. Visserijbiologen adviseren voor 2007 een fors mindere vangst van tong en schol.

Persbericht

IMARES 2006. Visserijbiologen adviseren lagere haringvangst.

Persbericht

Hofstede R. ter, 2006. Opnieuw weinig jonge haring. Internationale IBTS: uitstekende jaarklas schelvis en kever.
Visserijnieuws 26(13)

8.4 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

[EU-2006. Report of the STECF-SGECA-SGRST-0605: Impact Assessment of Long-Term Management Plans for Sole and Plaice. Brussels 26-29 September, 2006.](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)

Densen, W. van. 2006. Visstand en visserij op korte en lange termijn. *Inzicht in ICES-adviezen en andere opties*.
Visserijnieuws 26(43)

Densen, W. van., F. Quirijns. S. Ybema. 2006. Scholstand op de voet te volgen. *Inzet van overheid en sector cruciaal*.
Visserijnieuws 26(47)

Visserijnieuws 2006. Vangstsucces als maat voor de visstand. *Antwoorden op vragen van vissers tijdens de F-dag*.
Visserijnieuws 26(18)

Visserijnieuws 2006. Bijna halvering haring TAC voorgesteld. *Haringadvies ICES komt hard aan*.
Visserijnieuws 26(23)

Visserijnieuws 2006. WGNSSK rekent, ACFM adviseert.
Visserijnieuws 26(40)

Visserijnieuws 2006. Van risicomijdend naar doelgericht visserijbeleid.
Visserijnieuws 26(40)

Visserijnieuws 2006. Forse vangstreductie platvis voorgesteld. *Tongstand gekelderd, schol stabiel, visserijdruk afgenomen*.
Visserijnieuws 26(42)

Visserijnieuws 2006. Sloeharing en blauwe wijting voer voor discussie. *Makreel, hors en sloeharing kunnen omhoog met TAC's. ICES-adviezen pelagische visbestanden*.
Visserijnieuws 26(42)

8.5 Nota's

8.6 overige producten

wat	wanneer	titel	wie
website	continu	www.cvo.wur.nl	AVB/FVB/EV
website	continu	www.kennisonline.wur.nl	AVB
Cd-rom	oktober	Overzicht van voor LNV relevante rapporten, versie 5	EV

8.7 Vergaderingen en werkgroepen

Pelagic RAC meeting: 2005 advies en voorbereiding voor 2006 Schiphol, 13-14 februari	Mark Dickey-Collas
Presentatie evaluatie RAC voorstel beheersplan platvisvisserij Rijswijk, 16 maart 2006	Jan Jaap Poos
Presentatie ACFM voorjaarsadviezen Den Haag, 7 juni 2006	Mark Dickey-Collas Frans van Beek Eric Jagtman
Pelagic RAC meeting (haring en sprot) Schiphol, 21 juni 2006	Mark Dickey-Collas
Presentatie ACFM najaarsadviezen Den Haag, 16 oktober 2006	Frans van Beek
twee ad-hoc meetings met Gerard van Balsfoort en Ingild Harkes	Mark Dickey-Collas
Voorlichting van de sector over de resultaten van de evaluatie van het voorstel van de EU voor het beheer van de platvisvisserij in de Noordzee IJmuiden, 21 augustus 2006	Marcel Machiels Frans van Beek
Noordzee RAC: demersale werkgroep Brussel, 28 november 2006	Wim van Densen

8.8 English summary

project title: Communication (project number 406 439 12091).

project: Several elements of communication have been carried out in 2006. These were directed to dissemination of results and activities of this programme and to maintain links with stakeholders. For this purpose, support is given to the maintenance of the websites of Wageningen IMARES, CVO and KennisOnline. These websites provide information on activities and results in the programme. Also products can be downloaded. The intranet of LNV-DVIS is supported with electronic copies of the products of Wageningen IMARES and CVO.

With regard to advisory tasks, communication is an essential part of the project. Since fishery management advice affects all partners in a fishery system, presentations of the ICES advice on fishery management have been given for all stakeholders.

The project includes participation in the North Sea Commission Fishery Partnership which had no meetings in 2006. Instead the budget was used for participation in meetings of the North Sea RAC and Pelagic RAC.

Further in this project support is given to participation in the scientific network for fishery scientists (ICES).

9 Toetsing nieuwe aquatische soorten voor aquacultuur

projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406 439 12231
Projectleider	ir. H. van der Mheen
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Wageningen IMARES
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	dr. ir. A. Rothuis

9.1 Algemeen

Slechts een beperkt aantal soorten is toegestaan om te houden voor productie doeleinden. Dit geldt ook voor aquatische diersoorten. Wanneer een kweker met een nieuwe aquatische soort wil starten, vraagt de kweker ontheffing aan bij de Directie Visserij van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Bij de ontheffingsaanvraag levert de kweker informatie over de te houden soort en het kweek systeem aan op basis van bestaande kennis.

De Directeur Visserij beoordeelt of de aanvraag tot ontheffing compleet is. Volledige dossiers worden door de Directie Visserij beoordeeld op basis van een advies van Wageningen IMARES. De Minister van LNV neemt dan het besluit over de ontheffingsaanvraag. De Algemene Inspectie Dienst (AID) van het Ministerie van LNV zal in kennis gesteld worden van de verleende ontheffingen.

9.2 Onderdelen

Wageningen IMARES adviseert de DV over de volledigheid en de juistheid van de door de kweker aangeleverde informatie. Ze beoordeelt de volledigheid aan de hand van een protocol dat door de DV is opgesteld. De juistheid beoordeelt Wageningen IMARES op basis van bestaande kennis uit literatuur informatie.

9.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Gedurende het jaar 2006 heeft Wageningen IMARES drie maal een dossier beoordeeld op juistheid en volledigheid. In alle gevallen ging het om en ontheffingsaanvraag voor de kweek van steur soorten *Acipenser spec.* De bevindingen van Wageningen IMARES zijn middels brieftapportages naar die Directie Visserij gerapporteerd.

9.4 English summary

project title: Accreditation aquatic organism for aquaculture (project number 406-439-12231)

project: The introduction of new species in aquaculture requires a derogation from the Ministry of LNV. In order to obtain a derogation, certain information on the new species and the aquaculture conditions have to be submitted and evaluated. This evaluation is carried out in this project on request of LNV. In 2006, three evaluations have been carried out. In all cases it concerned species of sturgeon (*Acipenser spec*). The results were reported to LNV.

10 Vrije Ruimte

projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406 439 12170
Projectleider	drs. F.A. van Beek
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Wageningen IMARES
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. E.A.J.. Meeuwssen (Dir. Vis)

10.1 Algemeen

De vrije ruimte van het programma is gereserveerd voor het oplossen van knelpunten die bij de aanvang van het jaar niet waren voorzien. Ze is met name bedoeld om LNV gedurende het jaar in onvoorziene omstandigheden te kunnen blijven ondersteunen. Het aanwenden van de middelen in de vrije ruimte vindt plaats in overleg met de BC en CvT van dit programma. In de loop van het jaar is afgesproken de volgende activiteiten uit de vrije ruimte te financieren:

10.2 Onderdelen

10.2.1 Bestandsopname op mesheften in de Nederlands kustzone

Reeds een tiental jaren wordt jaarlijks een bestandsopname in de Nederlandse kustzone uitgevoerd op de halfgeknotte strandschelp (*Spisula subtruncata*). In latere jaren is in deze survey steeds meer aandacht besteed aan de bijvangst van de Amerikaanse zwaardschede (*Ensis directus*). Ook werden routinematig de overige schelpdieren bemonsterd. De survey werd in het werkplan voor 2006 geschrapt wegens gebrek aan financiële middelen. In de loop van 2006 werd alsnog besloten om de survey met het onderzoeksvaartuig "Isis" uit te voeren echter nu met het accent op de Amerikaanse zwaardschede. Deze in Europese wateren geïntroduceerde soort is de laatste jaren sterk toegenomen. Er is ook belangstelling voor visserij op deze soort waarvoor een vergunning moet worden afgegeven. De kosten van de survey worden deels (45 k€) uit de vrije ruimte bekostigd. Verder is 35k€, oorspronkelijk bestemd voor de uitvoering van vergelijkende visserij met de Stern op het IJsselmeer, aangewend voor deze bestandsopname. De vergelijkende visserij werd niet meer nodig geacht nu LNV-DVIS besloten heeft terug te komen op de beslissing om het onderzoeksvaartuig "Stern" uit de vaart te halen. Verder is 10 k€ buiten het programma om voor deze bestandsopname beschikbaar gesteld. De rapportage van de resultaten van de survey heeft betrekking op beide schelpdiersoorten.

10.2.2 Evaluatie van een door de Noordzee RAC voorgesteld beheersplan voor schol en tong

Naar aanleiding van de ACFM adviezen in 2005 met betrekking tot het beheer van platvis heeft LNV-DVIS een aantal aanvullende berekeningen laten uitvoeren door Wageningen IMARES. Ondermeer werd verzocht een voorstel van de Noordzee RAC

voor een beheersplan deze vissoorten door te rekenen. Het resultaten van deze evaluatie werden in 2006 ingebracht in SGMAS. De afronding van de publicatie van deze resultaten vond in de loop van 2006 plaats.

10.2.3 Evaluatie van een door de EC voorgesteld beheersplan voor schol en tong

In januari 2006 heeft de EC een meerjarig beheersplan voorgesteld voor de visserij op schol en tong. Op verzoek van LNV-DVIS werd een evaluatie van het beheersplan uitgevoerd. De evaluatie werd uitgevoerd in de vrije ruimte van het programma. Tijdens de evaluatie werd regelmatig met beleidsmedewerkers van LNV-DVIS overlegd over de verschillende interpretaties van het plan. Ook werden een aantal alternatieve voorstellen van LNV-DVIS uitgewerkt. De evaluatie werd uitgevoerd met gebruik van het FLR simulatie framework. Op verzoek van LNV-DVIS werden de resultaten gepresenteerd aan de kottector. Bovendien werden de resultaten ingebracht in een STECF subgroep.

10.2.4 Aanvulling budget glasaalbemonstering

De afgelopen jaren is het bemonsteren van glasaal met kruisnetten in Den Oever extern uitbesteed. Het bemonsteren vindt plaats in het kader van de nationale glasaalmonitoring. In de begroting van WOT-programma 406 is al een aantal jaren een vast bedrag van 35 k€ voor deze activiteit gereserveerd. In werkelijkheid zijn de kosten geleidelijk toegenomen. Daarom is 7k€ uit de vrije ruimte toegewend om de bemonstering kostendekkend te maken. Bovendien is de begroting van 2007 aangepast aan de werkelijke kosten.

10.2.5 LNV vragen n.a.v. ICES adviezen

Naar aanleiding van de adviezen die ACFM namens ICES in het najaar heeft uitgebracht, heeft LNV-DVIS gevraagd om een aantal aanvullende berekeningen of alternatieve scenario's uit te werken vóór de aanvang de Ministerraad in december. Het ging hier meest om analyses die op zeer korte termijn konden worden uitgevoerd. De resultaten zijn in concept via e-mail toegestuurd aan de belanghebbende beleidsmedewerkers en zullen in 2007 in een rapport worden opgenomen.

10.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Perdon, K.J., en P.C. Goudswaard. 2006. De Amerikaanse zwaardschede, *Ensis directus*, en de halfgeknotte strandschelp, *Spisula subtruncata*, in de Nederlandse kustwateren in 2006.
IMARES Rapport nr. C078/06. November
- Poos, J.J., M.A. Machiels and. M.A. Pastoors. 2006. Investigation of some management scenario's for North Sea sole and plaice in 2006 and beyond
CVO report Number: CVO 06.004
- Machiels, M.A.M., S.B.M. Kraak and F.A. van Beek. 2007. Evaluation of a management plan as proposed by the European Commission in 2006 for fisheries exploiting stocks of plaice and sole in the North Sea.
IMARES report nr. CO11/07

10.4 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

- EU-2006. Proposal for a COUNCIL REGULATION establishing a management plan for fisheries exploiting stocks of plaice and sole in the North Sea
COM(2005) 714 final

[EU-2006. Report of the STECF-SGECA-SGRST-0605: Impact Assessment of Long-Term Management Plans for Sole and Plaice. Brussels 26-29 September, 2006.](#)
[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)

10.5 Vergaderingen en werkgroepen

Overleg met LNV-DVIS over EC beheersplan platvis Noordzee Den Haag, 10 januari 2006	Frans van Beek
Overleg met LNV-DVIS over EC beheersplan platvis Noordzee IJmuiden, 31 maart 2006	Frans van Beek Jan Jaap Poos Marcel Machiels
Overleg met LNV-DVIS over EC beheersplan platvis Noordzee IJmuiden, 2 mei 2006	Frans van Beek Sarah Kraak Marcel Machiels
Presentatie aan de sector van een voorstel van de EC voor een beheersplan voor de platvisvisserij in de Noordzee Brussel, 5 mei 2006.	Frans van Beek
Overleg met LNV-DVIS over EC beheersplan platvis Noordzee Den Haag, 1 juni 2006	Frans van Beek Sarah Kraak Marcel Machiels
Overleg met LNV-DVIS over EC beheersplan platvis Noordzee Den Haag, 12 juli 2006	Frans van Beek Marcel Machiels

10.6 English summary

project title: *Ad hoc* service and research (project number 406 439 12170)

general: This project contains a number of specific items decided to be carried out during the project year on request of the Ministry of LNV. For these unforeseen activities an annual budget has been kept aside. Part of the activities were new and temporary. Other activities were expansion or addition of extra budget to existing projects.

projects: On request of LNV an evaluation has been carried out of a proposal by the Commission for a multiannual management plan for flatfish fisheries in the North Sea. The evaluation was carried out in the FLR framework. Several scenarios were considered assuming different response of the fleet on the proposed Regulation. Last year, a similar evaluation had been carried out of a flatfish management procedure proposed by the North Sea RAC. This evaluation has been completed in 2006 and presented in the ICES meeting of SGMAS.

On request of LNV a research vessel survey has been carried out in Dutch coastal waters on jackknife clam (*Ensis directus*). This bivalve species has been introduced in European probably with the balast water of vessels in the last century and has been expanded since. There is a commercial fishery on this species which is regulated by licences. Also other bivalve species have been collected during the survey. The survey is a modified extension of an existing survey on clams (*Spisula subtruncata*).

Additional budget was added to the glass eel monitoring project. The existed budget has not increased in the past three years while it appeared that the cost of the monitoring had increased.

The ICES advise on the management of the fishery in 2006 2007 had again resulted in a request by LNV to carry out a number of additional calculations and a request to work out alternative scenario's to be available before the Meeting of the Council of Ministers. Most of the results have been submitted by e-mail. All analyses will be published in 2007.

11 Programma management 406

projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406 439 12150
Projectleider	drs. F.A. van Beek
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Wageningen IMARES
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. E.A.J.. Meeuwsen (Dir. Vis)

11.1 Algemeen

Het wettelijk visserijonderzoek is ondergebracht in LNV-programma 406. De uitvoering van dit programma is opgedragen aan het CVO, de WOT unit van DLO voor het visserijonderzoek. De activiteiten van de WOT-unit omvatten de planning, verantwoording, aansturing en bewaking van het WOT programma 406.

De door EC wettelijk verplichte dataverzameling (DCR) voor de visserij is een onderdeel van dit programma. De uitvoering van deze dataverzameling en voortgangsrapportage wordt jaarlijks vastgelegd in een Nationaal Plan respectievelijk Technisch Rapport. Deze rapporten komen tot stand in samenwerking met LNV-DVIS en het LEI.

Deze activiteiten zijn ondergebracht in dit project. Daarnaast zijn in dit project een aantal algemene activiteiten zoals contacten en overleg met de opdrachtgever ondergebracht.

11.2 Onderdelen

11.2.1 Programma planning en verantwoording van WOT programma 406

De activiteiten in 2006 omvatten het maken van een rapportage van de voortgang van het programma in 2005 alsmede het maken van een werkplan voor 2007. Beide rapportages komen tot stand in samenwerking met de projectleiders. Alsmede werd een begroting gemaakt voor 2007 en een financiële verantwoording van de activiteiten in 2005. De concept voortgangsrapportage over 2005 en werkplan voor 2005 werden gepresenteerd aan de BC en CvT van het programma. Zowel de voortgangsrapportage als het werkplan voor 2007 kregen een goede beoordeling van de BC en CvT.

11.2.2 [DCR](#)

De Data Collection Regulation vereist dat de Lidstaten jaarlijks bij de EC een nationaal onderzoeksplan (National Plan) aanleveren voor het komende jaar met betrekking tot de planning van de verzameling van statistische, biologische en economische gegevens over de visserij. Tevens moet een verantwoording (Technical Report) worden geven van de activiteiten die in het voorgaande jaar zijn uitgevoerd.

Dit inclusief een begroting respectievelijk financiële verantwoording. Het onderzoeksplan en voortgangsrapportage moet overeenkomen met de eisen die in de Verordening worden gesteld en aanvullende richtlijnen van de Cie. De EC laat het nationale onderzoeksplan en de voortgangsrapportage jaarlijks evalueren alvorens deze goed te keuren. De in 2006 ingediende plannen en rapportages werden goedgekeurd met een aantal kleine bemerkingen. De belangrijkste kritiek van de Cie richt zich op het Nederlandse discardprogramma welke in haar ogen te beperkt is. Naar aanleiding hiervan voor 2007 een uitbreiding van het discardprogramma voorgesteld.

Aangezien de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren bij de Lidstaat (LS) ligt, is het Ministerie van LNV het aanspreek punt van de EC. LNV heeft het CVO verzocht om samen met het LEI jaarlijks een onderzoeksplan op te stellen dat aan de DCR voldoet binnen de beschikbare financiële middelen. Over de ingediende plannen en rapportages is in 2006 regelmatig overleg geweest tussen de partners in een speciaal daarvoor ingerichte overlegstructuur.

De EC overlegt met de Lidstaten over de uitvoering en ontwikkeling van de DCR in het Management Committee for Fisheries and Aquaculture in Brussel. Hier werden een aantal vergaderingen bijgewoond.

In november 2006 heeft de EC een audit laten uitvoeren op de financiële administratie van de dataverzameling die in de jaren 2003-2005 in het kader van de DCR in Nederland is uitgevoerd. De audit op het biologische deel van de dataverzameling werd voorbereid door de programmaleiding en de financiële afdeling van Wageningen IMARES. Bij de audit werden geen onregelmatigheden geconstateerd. De gemaakte kosten en inspanning (steekproefsgewijs opgevraagd) konden eenvoudig en snel worden verantwoord uit de projectadministratie. Wel werden door de auditors opgemerkt dat de door DLO gehanteerde norm voor productiviteit (1320 werkbare uren per jaar per medewerker) aan de lage kant is. De productiviteitsnorm heeft invloed op de tarieven die door de EU worden geaccepteerd.

11.2.3 RCM

De internationale coördinatie van de DCR activiteiten tussen de Lidstaten vindt plaats in Regionale Coördinatie Meetings (RCM), welke door de EC worden georganiseerd. Er zijn jaarlijks 5 meetings waarvan er twee voor Nederland van belang waren in 2006. De Noordzee RCM kwam bijeen bij het Ministerie van LNV in Den Haag en de RCM voor Westelijke wateren vergaderde in Lissabon (Portugal). Doel van de bijeenkomsten was het afstemmen van de uitvoering van de nationale plannen van de verschillende LS en problemen of tekortkomingen gezamenlijk op te lossen. De vergadering van de Noordzee RCM werd bijgewoond door de nationale coördinator van de DCR (Edwin Meeuwsen) en twee medewerkers van het CVO die betrokken zijn bij de dataverzameling. Nederland werd in de vergadering in Lissabon door een medewerker van Wageningen IMARES vertegenwoordigd.

11.2.4 PGCCDBS

De Planning Group on Commercial Catch, Discards and Biological Sampling is een ICES planning groep die bijeen kwam in maart in Rostock (Duitsland). De agenda van deze groep wordt bepaald door ICES in samenspraak met de EC. Een deel van de oorspronkelijke planningstaken van deze groep is overgenomen door de RCM. Recentelijk richt de groep zich vooral op het bewaken van de kwaliteit van het bemonsteren van biologische parameters. Afgelopen jaren zijn door PGCCDBS

workshops georganiseerd voor medewerkers van onderzoeksinstituten die belast zijn met het verzamelen van deze parameters (bijvoorbeeld leeftijdsbepaling van vissen). Deze workshops geven de mogelijkheid om expertise tussen verschillende landen uit te wisselen en de kwaliteit van het werk te meten. In dit kader werd in 2006 door Nederland een internationale workshop georganiseerd voor de uitwisseling van expertise en het bepalen van de kwaliteit van de leeftijdsbepaling van horsmakreel. De workshop werd gefinancierd uit de Kennisbasis middelen die aan WOT-programma 406 zijn gekoppeld.

11.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

- [Anon, 2006. National Programme 2007. THE NETHERLANDS. \(the drawing-up of the minimum programme and of the extended programme of the Data Collection Regulation\)](#)
- [Anon, 2006. Technical Report of Activity 2005. THE NETHERLANDS. \(detailing the state of completion of the aims set at the time of the drawing-up of the minimum programme and of the extended programme\)](#)
- Baerveldt, A.V. 2006. Management review 2005 en kwaliteitsplan 2006 van het Centrum voor Visserijonderzoek (CVO).
CVO rapport nr. 06.003.
- Beek, F.A. van 2005. DLO-programma 406. Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek. werkplan 2006.
Rapport Nummer: CVO 05.007
- Beek, F.A. van, 2006. (edt) DLO-programma 406. Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek. Werkafspraken en werkplan 2007
CVO Rapport nr. CVO 06.009
- Beek, F.A. van, 2006. (edt) DLO-programma 406. Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek. Voortgangsrapportage over 2005.
CVO Rapport nr. CVO 06.005
- [EU-2006. Report of the Regional Co-ordination Meeting \(RCM\) for the North Sea and East Arctic 2006. The Hague, The Netherlands 26th to 29th September 2006](#)
- [EU-2006. Report of the Third Regional Co-ordination Meeting for the North East Atlantic Area RCM - NEA The IPIMAR, Lisbon, Portugal 2nd to 6th October 2006](#)
- [ICES-ACFM 2006. Report of the Planning Group on Commercial Catch, Discards and Biological Sampling \(PGCCDBS\) 28 February.3 March 2006 Rostock, Germany.
ICES CM 2006/ACFM:18](#)

11.4 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Beek, F.A.. van. 2007. Verslag van de STECF Study Group on Research Needs (SGRN) requirements of the future DCR, gehouden van 27 november t/m/ 1 december 2006 te Brussel.
Nota CVO/07.IMA014/FvB/lcs
- Borges, L.M. 2006. Report of the meeting of the STECF-SGRN 06-04, 20-24 November 2006.
Nota CVO/06.IMA0566/LB/Lcs
- [EU 2006. Guidelines for the submission of National Program Proposals on the National Data Collection Programs under Commission Regulation \(EC\) N° 1639/2001 as amended by Commission Regulation \(EC\) N° 1581/2004 \(version 2005\)](#)
- [EU 2006. Guidelines for the submission of Technical Reports on the National Data Collection Programs under Commission Regulation \(EC\) N° 1639/2001 as amended by Commission Regulation \(EC\) N° 1581/2004 \(Version 2005\)](#)

[EU 2006. STECF Analysis of derogations and non-conformities of Member States' data collection National Programme Proposals for 2006 \(Brussels, December 2005\)](#)

[Commission Staff Working Paper SEC \(2006\) **** in press](#)

[EU-2006. Report of the STECF-SGRN-0602: Evaluation of 2005 National Data Collection programmes undertaken under Commission Regulation \(EC\) No 1639/2001. Ispra 3-7 June, 2006.](#)

[Commission Staff Working paper SEC \(2006\) **** in press](#)

[EU 2006. Report of the STECF Sub-Group on Research Need \(SGRN\) Evaluation of 2005 National Data Collection Programs undertaken under Commission Regulation \(EC\) No 1639/2001.](#)

[Commission Staff Working Paper. Sec \(2006\) **** in press](#)

Grift, R. 2006. Verslag van de STECF, Study Group on Research Needs, beoordeling technische rapporten van 2005, Ispra Italië, van 3-7 juli. 2006
Nota CVO/06.RIVO257/RG/lcs

Grift, R., en F.A. van Beek. 2006. Rapportage Kennisbasis Wettelijke Onderzoekstaken programma 406 in 2005.
RIVO rapport nr. C036/06

11.5 Nota's

Beek, F.A. van, 2006. Verslag van de Dialogue Meeting on the Review of the Data Collection Framework op 7 juli 2006 te Brussel.
Nota 0.6.IMA0291.FvB.mw

Heessen, H.J.L. 2006. Verslag van de Regional Co-ordination Meeting in the North East Atlantic (RCM-NEA), Lissabon, 2-6 oktober 2006.
Nota CVO/06.IMA0479/HH/mw

Storbeck, F. 2006. Verslag van de bijeenkomst EDCP workshop te Rome op 16 juni 2006.
Nota CVO 06.IMA0207/FS/lcs

Storbeck, F. 2006. Verslag over "Protocol voor opslag en beschikbaarheidstelling van aanlandings- effort- en surveygegevens ten behoeve van het Visserijonderzoek". (interne communicatie)

Verver, S.W. 2006. Verslag van de "Planning Group on Commercial Catch, Discards and biological Sampling (PGCCDBS)" gehouden van 28 februari - 3 maart 2006 te Rostock.
Nota CVOO/06.IMA00082/SV/lcs

Verver, S.W. 2006. Verslag van de Regional Coordination Meeting for the North Sea an East Arctic (RCM NSEA), Den Haag, 26 - 29 september 2006.
Nota CVO/06.IMA0478/SV/mw

11.6 Vergaderingen en werkgroepen

Dialogue Meeting over herziening van de DCR Brussel, 24 februari 2006	Frans van Beek Edwin Meeuwsen Hans van Oostenbrugge
ICES Planning Group on Commercial Discards and Biological Sampling [PGCCDBS] Rostock, Duitsland, 27 februari – 3 maart 2006	Sieto Verver
Begeleidingscommissie WOT programma 406 Den Haag, 14 maart 2006	Frans van Beek
Commissie van Toezicht programma 406 Den Haag, 4 mei 2006	Frans van Beek
Begeleidingscommissie DCR Den Haag, 24 mei 2006	Frans van Beek Hans van Oostenbrugge
Dialogue Meeting over herziening van de DCR Brussel, 14 juli 2006	Frans van Beek Edwin Meeuwsen
EU Workshop on the Access on data in Member States Brussel, 7 September 2006	Frank Storbeck
Regional Coordination Meeting for the North Sea and East Arctic [RCM Noordzee] Den Haag, 26-29 september 2006	Sieto Verver Frans van Beek
Regional Coordination Meeting in the North Seas Atlantic [RCM- NEA] Lissabon, 2-6 oktober 2006	Henk Heessen
BegeleidingsCommissie WOT 406 Den Haag, 31 oktober 2006	Frans van Beek
Commissie van Toezicht WOT 406 Den Haag, 7 november 2006	Frans van Beek

11.7 English summary

project title: Co-ordination (project number 406 439 12150)

project: The project includes the co-ordination activities which are carried out for WOT programme 406 and the WOT-unit: "Centre of Fisheries Research". These include the planning and reporting of these activities in consultancy with project leaders and Wageningen IMARES management staff. Also included in this project is the formal communication with LNV on the content of the programme through the steering Committee and the Supervising Board of the programme. More frequently, informal communications have been taken place with LNV on conduction and small in year adjustments of the working plan.

Separate planning, reporting and coordination activities are carried on behalf of LNV in order to prepare an annual National Programme and Technical Reports which complies with the European DCR.

The project include participation in a number of international coordination meetings organised by ICES (PGCCDBS) en the EU (RCM North Sea, RCM western waters) where co-ordination of data collection, methods of data collection and initiatives of quality issues takes place with other Member States.